Eesti Vasekauplus
A. Kristjanson
„Kalevi" kaubahoones
Tel. 309-58. Veneturg 2

taval:
na
tsink- ja
asktorusid
s, vask
asid

UUREM
LAVERITE JA
NIINODE
ulsamatest sise- ja välismaa vab-
ea klaver on niisama tähtis kui hea
usikaline kuulmine kui ka tehnika
inult tänu heale klaverile. Heade
mänguriistad kindlustavad kõige
iisugust saavutust. Täiel. vastutus.
pianiinod üürile anda.
gitud tiibklaverid ja
niinod. —:—
L JÜRGENSON
, Kuninga tän. 5. Asut. 1880.

e jaoks tarvitagu ainult
RD-GLOSS
rvi, mis on häid tagajärgi saavu-
ike ja paenduvuse poolest.
ib ka pritsimiseks ja kastmiseks
tarvitada.
, Graf & E. Jürgens O-Ü.
linn, Soo tän. 22, kõnetr. (2 20-33.

Tshehhoslowaki eksport-
kaupade sisseostuturg,
eriti ilmakuulsad tekstiilkaubad:
elchenbergi mess
22. augustini 1930.
hinnaalandus: Üleüldine mustrimess
l 25%, Tekstiilturg
lowak. 33%. Tekstiilmasinatemess
ilma viisumita. Tehniline mess
teateid saab:
Tshehhoslowakkia saatkond, Kiriku t. 6.
m. koda, Pikk t. 28, Reisibüroo, Pikk t. 6,

di maavalitsus
vajab:
tütarlaste täienduskoolile kutselist
eesjuhatajat,
a. tütarlaste täienduskoolile kutselist
udumise õpetajat,
a. tütarlaste täienduskoolile kutselist
sitöö-õpetajat.
ldused ühes elulookirjeldusega ja vasta-
tidega saata maavalitsuse haridusosa-
ugustiks s. a.
ldused käivad 50 sendilise ja lisad á
empelmaksu alla.
Viljandi maavalitsus.

silla paranduse tõttu
UDI-JUURU tee alates 12. augustist
ust
ETUD.
sõit Nõmme-Hõreda Juuru ehk
Purila Juuru teid kaudu.

Poola erinumber. **Täna 16 lehekülge.**

Toimetus:
Pikk tänav nr. 58, Tallinnas.
Kõnetunnid kella 10—12.

Peatoimetaja telefon	nr. 82
Päevauudiste osakond	„ 3-09
Kaugeköned	„ 1-55
Toimetuse üldine	„ 23-75
Trükikoda	„ 6-62
Telefonid erakorteritesse:	
Peatoimetajal Nõmme	nr. 1-26
Toimetuse sekretäril	„ 6-64
Päevauudiste osak. juh.	„ 13-81
Arijuhil	„ 4-61

WABA MAA

Peatoimetaja Ed. Laaman.

Üksiknumber 5 senti.
Tellimise hind:

1	kuu postiga	1 kr.	50 s.
2	kuud „	3 „	— „
3	„ „	3 „	70 „
4	„ „	4 „	90 „
5	„ „	6 „	10 „
6	„ „	7 „	30 „

Wälismaale 4 kr. kuus.
Aadressi muutmine 25 senti.
Tellimisi võtavad vastu Eestis kõik postkontorid ja lehetellimiste vastuvõtjad.

Kontor kuulutuste ja tellimiste äraandmiseks Pikk tn. 54 (vastu Olewiste kirikut). Telefon 3-40. Avatud kella 8—5.
Arijuhatus (tel. 3-53) ja arveosakond (tel. 3-40). Pikk tän. nr. 54-56, teisel korral. Arijuhi kõnetunnid kella 10—12 e. l.
Tellimiste ja lehtede äraSaatmise asjus pöörata — telefon 22-11.

Hinnata laasanded:
Piltidega nädalleht „Esmaspäew" — iga esmaspäew ja ärarebitaw wärwitrükis seinakalender.
Tarwitamata käsikirju ilma sellekohase soowita alal ei hoita.
Aadress kirjadele ja rahasaadetistele: „Waba Maa" Tallinnas.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste külgedel 5 senti mm. ühe weeru, lehe eesotsas 10 senti, tekstis: kuulutustekirjadega 12 senti ja tekstikirjaga 15 senti millim. Kohaotsimised — poole hinnaga.
Kuulutused ära anda kella 12-ni ilmumise eelpäeval.

Nr. 185 (3511). Pühapäewal, 10. augustil 1930 a. 13. aastakäik.

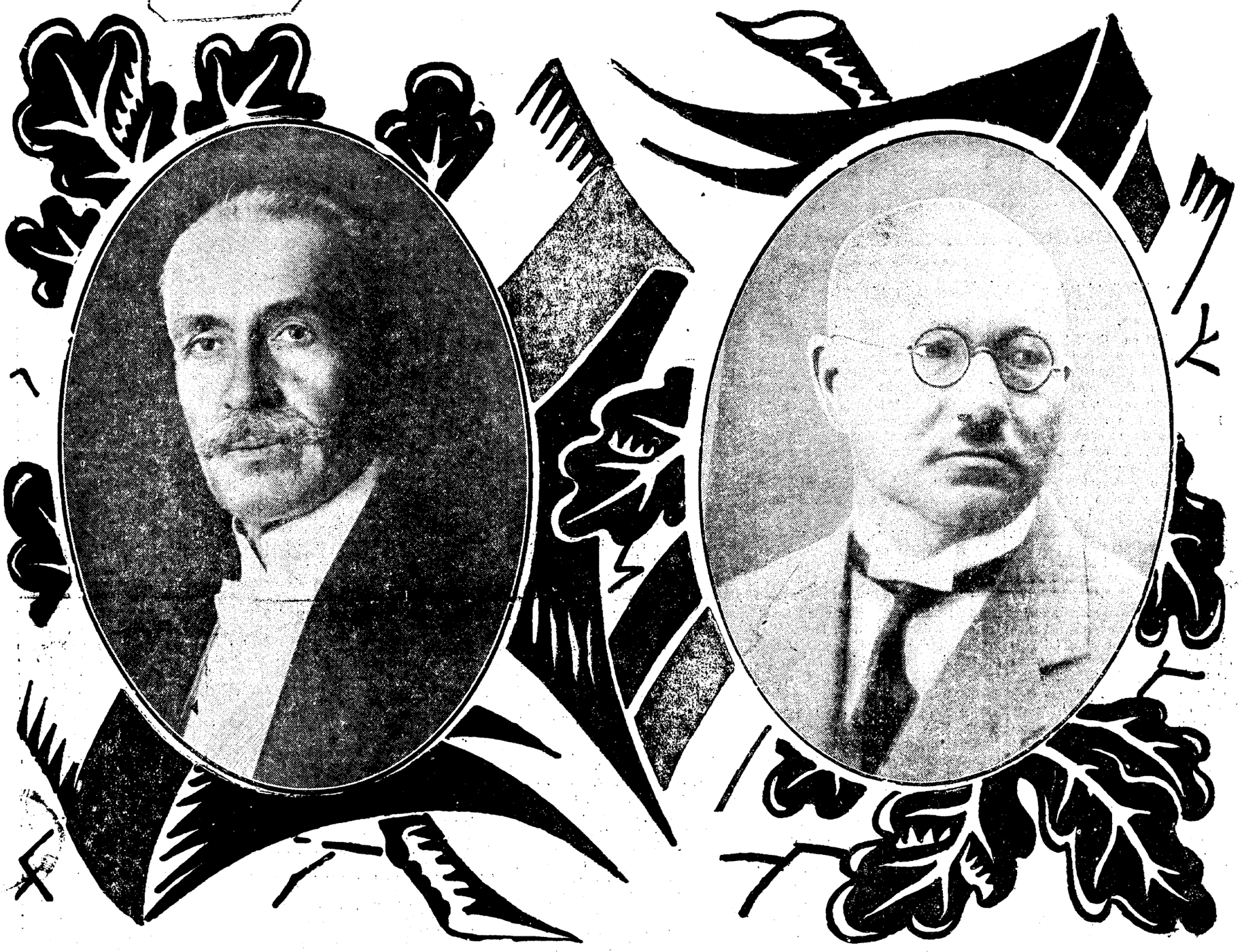

Prezydent Polski w Tallinnie.

Przypadł nam w udziale zaszczyt witania na terytorjum Estonji Pierwszego Obywatela Rzeczpospolitej Polskiej.

Gdy przed rokiem król szwedzki zstąpił na ziemię estońska w tejże przystani w Tallinnie, naród estoński spotykał go z serdecznemi wspomnienia mi czasów dawnych.

I z Polską wiąże nas daleka przeszłość, która pozostawiła nie jeden ślad w naszym życiu. Lecz nie o tem myślimy przedewszystkim w dniu dzisiejszym.

O ileż bliższe są te dnie, kiedy losy naszych Narodów nierozłącznie były z sobą związane, kiedyśmy na różnych odcinkach wspólnego frontu powstali na ruinach imperjum militarystycznego i walczyć pod wspaniałem starem hasłem Polski: „Za Wolność Naszą i Waszą."

Przeszły dni walki i ramię przy ramieniu stanęliśmy do wspólnej pracy nad ustaleniem pokoju w tej części Europy, która uważana jest powszechnie za naijbardziej niebezpieczną dla ogólnego pokoju, przystąpiłśmy do gospodarczej odbudowy na terytorjach, które najwięcej ucierpiały przez wojnę i rewolucję.

Nie zważając na to, że na froncie tym jesteśmy najmniejszem, a Polska największem ogniwem, między nami zawsze panowało najzupełniejsze wzajemne zrozumienie i powstała bliska przyjaźń, opierająca się nie tylko o romantykę przeszłości, lecz również o wspólną pracę w ciężkie dni czasów obecnych.

Byliśmy świadkami jak jednolicie bohaterski naród polski wyrażał przed pół rokiem swe przyjazne uczucia podczas pobytu naszego Naczelnika Państwa w stolicy Polski.

Z większą jeszcze radością przyjmujemy dzisiaj w murach starego Tallinna Prezydenta Polski. Łącznie z całym narodem estońskim witamy Cię, Panie Prezydencie.

Poola president Tallinnas.

Meil on au täna tervitada Eesti pinnal Poola vabariigi esimest kodanikku.

Kui aasta eest Rootsi kuningas sama Tallinna sadamas maandus, tõi Eesti rahvas temale vastu sooje mälestusi ühisest minevikust kaugete aastasadade eest.

Ka Poolaga köidab meid kaugem ühine minevik, mis mõndagi jälge meie elusse jätnud. Siiski pole see see, millele me täna eestkätt mõtleme.

Palju lähemal on need päevad, kus meie kahe rahva saatused üksteise külge lahutamatult seotud olnud, kus meil ühise rinde osadena on tulnud kahe militaristlise keiserriigi rusude alt end püsti ajada ja võidelda Poola vana ja üleva hüüdsõna all: „Meie ja teie vabaduse eest."

Võitlusepäevad möödas, on meil tulnud samuti ühisel rindel tööle hakata rahu kindlustamiseks ses Euroopa osas, mida maailma rahule kõige kardetavamaks loetakse, majandusliseks ülesehitamiseks maa-aladel, mis sõdade ja revolutsioonide laastamistes kõige raskemini kannatanud.

Olgugi, et meie oleme sel rindel kõige väiksemaks lüliks ja Poola — kõige suuremaks, on meie vahel kõige parem arusaamine valitsenud, ja sobinud see tõsine sõprus, mis tärkab mitte ainult mineviku unistuslikust romantikast, vaid ühisest tööst tänapäeva karmis tõelikkuses.

Meil on rõõm olnud tunnistajaks olla, missuguse üksmeelega kangelaslik Poola rahvas neid sõprustundeid avaldas, kui poole aasta eest meie riigivanem Poola pealinna külastas.

Veel suurem rõõm on meil nüüd vana Tallinna müürides Poola presidenti vastu võtta. Ühes kogu Eesti rahvaga ütleme kõrgele külalisele tere tulemast!

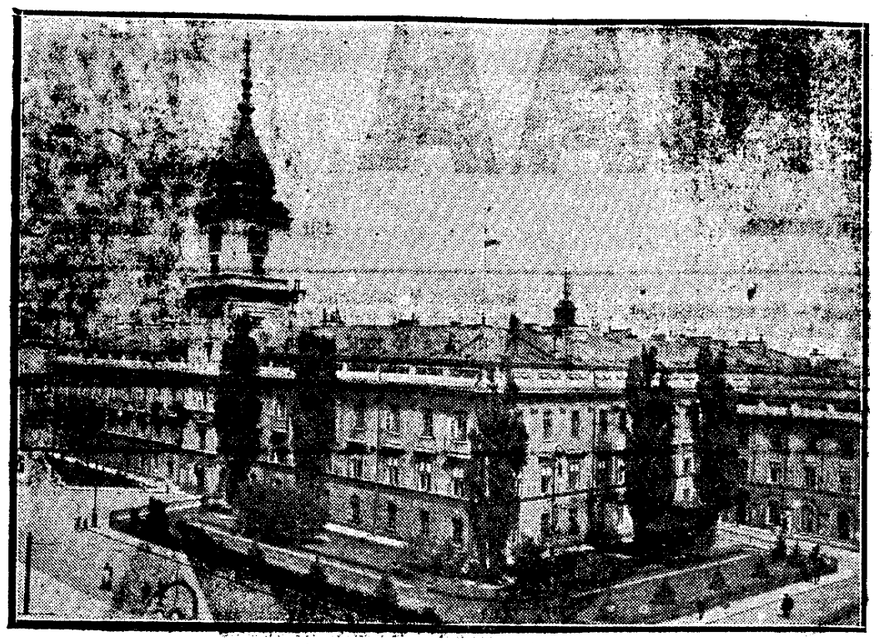

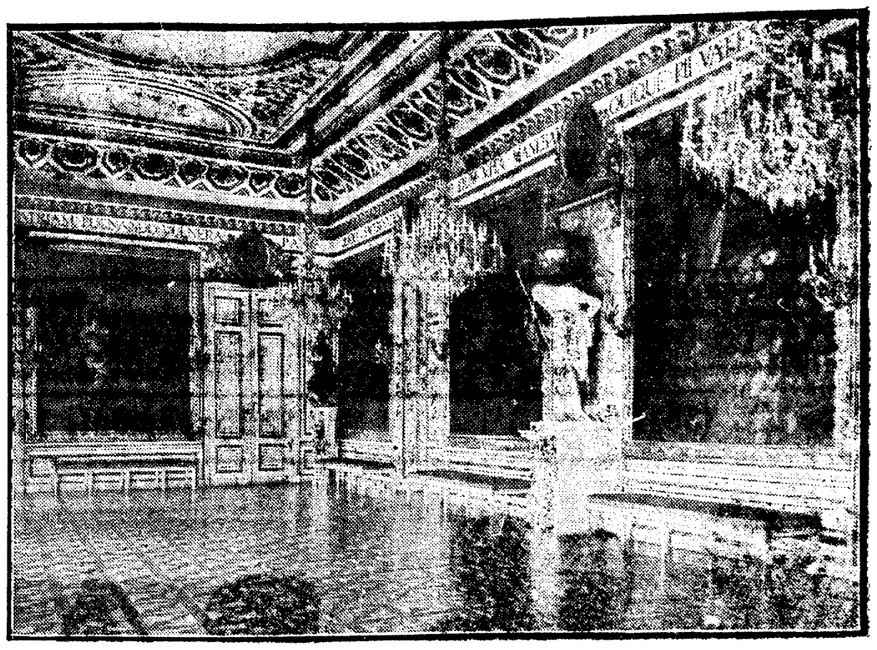

Poola kuningate loss Warssawis ja saal kuningate lossis.

Eesti-Poola sõprus.

President Moscicki külaskäigu puhul.

Professor A. Piip.

Iga rahwa suhteid teistega määrab tema ajend, majanduslikud olud ja ajaloolised traditsioonid.

Neist teguritest on tingitud ka Eesti ja Poola riikide koostöö ja sõprus nende rahwaste uuel iseseiswuse ajajärgul. Poola ja Eesti kuuluwad kõigepealt sellesse Euroopa osasse, mis läinneb Balti merest Musta mereni ja mida mönikord nimetatakse õpetlaste poolt Wahe-Euroopaks, s. o. maaks, mis moodustab ülemineku Lääne-Euroopast laiale Ida-Euroopa lagendikule. Poliitiliselt eraldab mölemad riigid lahe suurmaa — Saksa ja Wene — wahel, Poola eelsehe, Eesti weidi kaudsemalt. Neile on elulisekt sama tähtis, mis siinnib Euroopa Idas, kui ka see, kuidas kujuneb Lääne-Euroopa poliitiline ja majanduseline konjunktuur.

Igatahes on mölemad riigid kõige olulisemalt huwitatud sellest, et rahu ja rahumeelne waikiteks nii Idas kui Läänes, sest ainult tol korral on nende eneste rahu ja julgeolek kindlustatud.

Ja just rahupoliitikas aleme meie ja Poola nii tihedalt seotud. Nii Poola kui meie saime iseseisja järele omariikluse tagasi, Poola peale selle weel kõigi oma lõhutud rahwaosade ühendamise.

Kui ajaloos teatud õiglus maksab, siis on see küll Poola uuesti jalulesseadmine. Asjata ei nimeta kiitlaste noot 16. juunist 1919. a. sakslaste wastukawade peale Poola riigi jagamist 1772., 1793. ja 1795. a. „suurimaks ülekohtuks, mida ajalugu tunneb." Kuriteoks, „mis oma mälestuste ja tagajärgede poolest suure osa Euroopa kontinendi poliitilist elu ära kihwitas".

Nüüd, kus see „kuritegu" heaks tehtud, ei ole Poolal õieti muud sihti, kui loodud olukorda alal hoida.

Sellest wälja minnes on täitsa mõõdapäästemata, et Eesti ja Poola wahel sõprus ja wastastikune arusaamine tekkima pidi. Ühtegi wastolu ega tüli Eesti ja Poola wahel ei ole, kuna aga mölemaid seob nende soojem soow kindlustada rahu Wahe-Euroopas.

Oigus, nõudis teatud aega, kuni see sõprus kindlama kuju wöttis, mille tähtsamaks wäljenduseks Warssawi leping 17. märtsist 1922., mis nii Eesti kui Poola poolt ratifitseeriti. Kuid wastastikune „salasõprus" Eesti ja Poola wahel arenes nagu iseenesest, alguses wastukaaluks ühisele Wene surwele, eriti Wene riigiwoliikogudes, siis rewolutsiooni ajal ja kohe peale sõda wabaduse eest wöitlejate rahwaste koostöö näol. Ja see loomusunniline wastastikune poolehoid on õieti see kitt, mis mölemaid rahwaid nende pärastises poliitilises elus on koondanud. Meid tunnatakse poolasõõralikuna, ja meie näeme hoomeelega, et Poolas sõnnuti wahetseb sügawa siimpaatia meile, nagu see eriti tuli ilmsiks läinud aasta sooja wastawõtu näol, mille ofaliseks sai meie lugupetud riigiwanem O. Strandman.

Küllaes poliitilise sõpruse süwenemisega on kaswanud ka majanduliste suhete arenemine. Kuna esialgu näis, et Eesti-Poola majanduline elu weidi wastastikust huwi wöiks üles näidata, selgub aga nüüd, et Eesti-Poola kauplus näitab äärmiselt kiiret tõusu. Ja kus juba majanduline tsement kahte rahwast nende huwides seob, seal on ka nende poliitiline sõprus kahekordselt nii tugew kui muidu.

Sarnast rõõmustawat nähet wõime märkida Eesti ja Poola wahel.

Mis puutub ajaloolisesse traditsioonidesse, siis ei ole ka siin ilma tarwilise tasapinnata. Omal ajal on meie maa lõunaosa kuulunud Wana-Poola riigi koosseisu tema wõimu haripunktil. Ja kui teie näit. Lublinis näete 1569. a. sõlmitud Poola ja Leedu wahelise kuulsa Lublini unioonl mälestussammast, siis tunnete wist küll, et see sammas kõneleb ka teile enestele elawat keelt kodumaa ajaloost, on teile enestele armas. Wähemalt sarnaselt mõjus ta nende ridade kirjutajasse ilmasõja algpäewil. Ning Poola ajajärk, nagu selgub, tuleb kahtlemata paigutada meie ajaloo huwitawamaisse aastasse, kuna nii mönigi kahulik määrus meie talurahwa huwides maksma pandi, ühes artwatud eriliselt põhjalik kataster ja maade üleskirjutus, mida waid täiendas sada aastat hiljem Rootsi wastaw korraldus.

Wene ike oli nü Poolale kui meile raske, Poolale wast isegi rohkem, igatahes werisem, kuna Wene oli peasüüdlane Poola riigi jagamises, ning armutult ja weriselt pärastpoole surus maha igasuguse Poola wabadusepüüre, olgu see 1830. wõi 1863. Poolakaid kiusati taga isegi nende usu pärast wördlemata rohkem kui Wene wäim seda meie maal tunda andis. See rüütlilik ja eneseohwerdaw isamaa-armastus, leidnud kajastust Poola geniaalsete kirjanikkude töödes, kutsus wälja tõsise imestuse ja poolehoiu meie „ärkawa" ja wabadusele püüdwa rahwa hulgas.

Esiotsa fündis see tasa, pärast ikka enam ja enam, walsumalt ja kindlamalt, kuni tegelik wöitlus oma wabaduse eest meie rahwaid kokku wiis — nõhkästi sõjawäljal, kodus, kui ka oma rahwaste õiguste eest wõideldes wäljas.

Nii näeme siis, et Eesti ja Poola sõprus on waid ajalooline paratamatus, mida ei ole suutnud nõrgendada nii Ida kui Lääne paiguti äge ja teraw wastutöötamine. Rahwaste arenemine näitse käiwat kummalist rada: mida rohkem teised sõprust kahe rahwa wahel wihkama hakkawad, seda tihedamaks muutub see sõprus ise. Sest mõnegi kolmanda riigi „püha egoism", mis senini rahwaste elus nagu tooniandew, mis ei salli teiste sõprusi, kes ühendusest enestele uut elujõudu ja wõimu ammutawad, on ka Eesti-Pool ahutete kohta, rohkem kui esialgu näha wõis, katsunud maksma panna oma mõju.

Täna ja homme on meie rahwal jälle kord rõõmupäewad: meie sõprusrahwa — Poola — uuesti jalulesseatud suurriigi esimene kodanik on meid külastamas. Ja nagu igaüks meist rõõmustab oma hea ja wana sõbra külaskäigust, nii on ka kogu meie rahwas neil päewil õnnelik sellest suurest sõprusie- ja lugupidamisewaldusest.

Pole kahtlust, et president Dr. Ignacy Mościcki wisiit meie rahwale jääb kestwaks mälestuseks, mis Eesti-Poola sõprust ja wiljakat koostööd üldise rahu kindlustamisel ilmselt tugewamaks teeb.

Poola presidendi elulugu.

Poola wabariigi president prof. dr. Ignacy Mościcki on sündinud 1 dets. 1867. a. Warssawi wojewoodkonnas, Płotski maakonnas. Lõpetanud õppimise Riia politehnikumi keemia teaduskonnas, ajus tegewuse Warssawis, kuid oli sunnitud kodumaalt lahkuma 1892. a. poliitilise pagulasena. Londonis 5. aastase peatumise järele wöttis wastu füüsika assistendi koha Aargaus, Freiburgi ülikoolis, (Šhweitsis). Nimetati 1901. a. leiduste laboratooriumi direktoriks.

Andnud elektrotehniliste probleemide uurimusele, saawutas noor õpetlane tähelepanu äratawaid tulemusi. Tema salpeetrihappe waltnistuswiis ja elektrilodensaator kindlustasid rahwuswahelises teadusilmas tunnustatud seisukoha. Sealt kutsuti ta 1912. a. Lwowi politehnikumi elektrokeemia õppetoolile professoriks. Poola iseseiswuse uuesti jalule seadmise järele tegew ülem-Sileesias Chorzowi lämmastikuaineite tehaste direktorina.

Poola wabariigi presidendiks waliti prof. dr. Ignacy Mościcki 1. juunil 1926., ajudes ametikohuste täitmisele 4. juunil. Wabariigi president waliakse Poola põhiseaduse järele 7 aasta peale.

Uesthõõndinud Poola wabariigi esimeseks presidendiks walis seimist ja senatist ühendustatud rahwuskogu 9. dets. 1922. Gabrjel Narutowicz, kes langes mõrtsuka käe läbi seitse päewa pärast waimist. Tema järeltulijaks waliti 20. dets. Stanisław Wojciechowski. Maikuul 1926. kukutas marsal Josef Pilsudski peaministri Witose walitsuse, ning ühtlasi pidi loobuma ametist ka president Wojciechowski. Seega ofutub prof. dr. J. Mościcki presideendi auwäärsel kohal kolmandana.

Poola majanduselu tänapäew.

Wäljawaated tulewikku soodsad.

Et saada üldist ülewaadet Poola majanduselust tänapäew, tuleb arwesse wõtta lahte põhimomenti: esiteks maa eriline majandusstruktuur, nagu selle kujundawad tootmisküsimused, majanduslik areng ja rahwa elutõusid, — ja teiseks Poola majanduslike jõudude suhe rahwuswahelise majanduseluga.

Suuremalt osalt põllumajandusmaa (65% 30-miljonilisest rahwast toidab end maapinnast) on Poola, omades ümbertöötamiseks tooresaineid nagu sõit (tootsama neljandal kohal Euroopas), tõrki (11% üleilmilisest toodangust), petrooleumi, soola jne., ja sulatiskohjude ning tekstiiltöötusega juba niiwõrd industrialiseeritud, et raste on kõneleda puhtast põllumajandusmaast. Palju enam wõiab Poola ika industrialiseeritud põllumajandusmaa kõne, ja nimelt majandusjuurutusena, mis wördlemisi kangelenkatawalt ise end woorustab, kuigi tänapäew põllumajanduslikud elemendid weel tunduwalt ülekaalus. (Sarnase struktuuri tõttu on Poola majanduslikult muidugi seotud sama saatusega, mis ühelt poolt põllumajanduslised, teiselt poolt tööstuslised riigid maakuumajanduses läbi proowud tegema).

Industrialiseeritud maadest eraldab Poolat praegu weel siiski üks tunnus: kaitsli puudus. See puudus takistab weel tänapäew potentsiaalsete majanduswäärtuste ümbermuutmist dünaamiliseks ökonoomilisteks jõududeks. (See kapitalipuudus pääseb muidugi eriti maksuusele majanduslike depressioonide ajal, mis riikoli riikidel wähemal mõõdul märgatawad). Teiseks annab Poole sotsiaalne struktuur, wäikepõllupidajate ülekaal, maale eriline wastupanekujõu; rahwas, kes oma hädavajalikke tarwituk suudab piirata, jõuab majandusliste depressioonide palju kergemini tanda, kui tõrgelapitaalilise majandusüksuse nõudlik elanikkond.

(Wälja minnes weist eeldusest, mõime Poola praegust majandusliku seisukorda, nagu seda tingis rahwuswaheline seisukord, õieti hinnata).

Üldise majanduslise suurwõistluse järele, mis Poola suhtes algas Inglise sõestreigiga ja kestis kuni 1929. a., oli üldise pea kõiki riike puudutawa konjunktuuritagasimineku mõju ka Poolas märgataw. Kuna see rahwuswahelise konjunktuuri tagasiminek ei piirdunud mitte ainult tööstusalaga, waid ühtlasi ka põllumajandus- (ja mitte ainult Euroopas) kriisi läbi pidi tegema, pidi Poola saaduste toodmine end kohandama uute nõudmiste järele nii sisekui ka wõõrsmaal.

Kiwisõeproduktsioon, 1929. a. kesmiselt 3,8 miljonit tonni kuus, kahanes 1930. a. esimesel poolel keskmiselt 2,9 miljoni tonnile kuus. Tagasiminek on tulnud peaasjalikult wäljawee wähenemise tõttu. Ka tooresraua toodang näitab wõrreldes tewadega tagasiminekut, näiteks märtsus 1930 — 41.000 tonni keskmiselt, kuna möödunud aastal see kuukeskmine oli 58.000 tonni. Selle wastu on tõusnud tooresteraste toodang ja 114.000 tonniga saawutanud pea möödunud aasta kuukeskmise. Tsingitoodangu seisukord on hea ja oli mais 1930. 14.500 tonni, kuna eelmise aasta kuukeskmine ainult 14.000 tonnini tõusis. Ka tsingi wäljawedu kasuab, ja oli 1930. a. esimesel poolel 69.000 tonni.

Puutööstuses on kõigeca tarwiduz tõusnud, ning selle tõttu on muude ja puukauba wäljawedu 1930. a. esimesel poolel wähenenud 1,6 miljoni tonni pealt 1,4 miljoni tonnini. Tõusnud on telegraafipostide wäljawedu 34.700 tonnilt 48.000 tonnini ja liiprioktude wäljawedu 75.000 tonnilt 101.500 tonnini. Tähelepanu wäärib puude wäljawee tõus Inglismaale.

Lõppeks peab nimetama tekstiiltööstust, millest wiimasel ajal konjunktuuriparanemist on märgata. Toodangu piiramise läbiwiimisele järgnes suurem nõudmine, nii et Lodzi tekstiiltööstus jälle toodangut suurendada kawatseb. Tekstiisaaduste wäljawedu selgab möödunud aastaga ühekõrgusel ja ulatus kewadel 1930. a. 105,3 miljoni zlotini.

Maksuwõime paranemine ulatub mitte ainult tekstiiltööstusele, waid ilmneb ka teistel majandusaladel ja nimelt protestitud wekslite kahanemisel kui ka wekslipikenduste wähenemisel. Püüdlase kreditkaubandust ajendada intsrahas maksmisega. Sularaha rohkus rahaturul ja hoiusummade kasuamine mõjusid jellets laiaa, et Poola pank alandas diskonto protsenti 7 pealt 6,5-ni.

Konjunktuuri paranemist on märgata ka tööturu elawusest: tööstöölise arw on 271.000-lt aprillis kahanenud 203.000-ni juuli algul. Tööpalgad on toiduainete hinnade languse tõttu kuni 11% tõusnud.

Mis puutub Poola wäliskaubandusje, siis wäljendub ka siin konjunktuuri tagasiminek. 1929 a. esimesel poolel tõusis sissewedu 1657 zlotini, kuid käesoleva aasta esimesel poolel langes see 1147 zloti peale. Wäljawedu näitab jamal ajal wähtest tõusu ja ulatub 1235 miljoni zlotini. Siin mõned arwud Eesti-Poola kaubandusliku läbiläigust. Poola wäljawedu Eestisse oli 1928 a. 6,3 miljonit Ekr., 1929 a. 9,5 miljonit Ekr., näitab seega tõusu, ehk küll Eesti üldine sissewedu 1929 a. wähem oli kui 1928 a. Weel enam tõusep Eesti wäljawedu Poolasse — 0,9 miljonit Ekr. 1928 a. 2 miljonit Ekr. 1929 a., tähendab enam kui 100% tõusu.

Waatleme nüüd Poola majanduselu tähtsamat haru — põllumajandust. Üleilmline põllumajanduskriis ja selle tagajärjed — põllumajandustoodete hindade langus — avaldas ka Poolale tunduwat mõju ja wähendas põllupidajate ja -tööliste ostujõudu. Põllumajanduskriisi kahendamisele päärab Poola walitsus eriliste tähelepanu, kõigepealt wastawa kreditidi andmisega, millele ecsmärgiks on lühiajaliste laenude muutmine pikaajalisteks. Edasi on walitsus, et põllumajandustoodete hindu toetada, hädajunnil tarwitusele wõtnud Saksamaal tarwituses olewa wäljaweopreemiate süsteemi. Waatamata rahwuswahelisele kriisile ja konkurentsiraskustele on põllumajandustoodete wäljawedu Poolas siiski weidi tõusnud. Loomade ja taimesaaduste wäljawedu tõusis 303,8 miljonilt zlotilt 1929 a. esimesel poolel — 378,3 miljoni zlotini käesoleva aasta samal ajal. Arwestades põllumajandustoodete wäljawee tähtsusega Poola kaubandusbilansile, on Poola walitsus koostöös asjaihuwitatud ringkondadega tunduwad ratsionaliseerimisahindud tarwituse wõrnud, nii wäljaweeaineele standardiseerimine (näiteks munad), eksportdi kesforganisatsiooni loomine (teraviljafündikaat), riikidewahelised kokulepped (saksa-poola rukkikokkulepe). Poola on ka algatanud Kesk- ja Ida-Euroopa põllumajandusmaade tähenemismõtte.

Väärtuslikumad paberossid on
PALM 25 tk. 15 senti
KAVALER 25 tk. 15 senti
A-S. „Regina".

Lastest ripub meie tulewik, seepärast toetage laste hoolekannet. Parem võimalus on selleks praegu, võttes müügiks ehk omandamiseks Üleriiklise Lastehoolekande Keskkorralduse 10.000,000 s. loterii tähti. Loterii viiakse läbi uuel alusel. Tähtede tellimisel palume silmas pidada aadressi Ü. Lastehoolekande Keskkorraldus, Tallinn, V. Karja t, 3, postkast 250.

uselu tänapäew.

tulewikku soodsad.

peaasjalikult wähenemise tõttu. Ka tooresraua toodang näitab wähenemist, kuna tewadega tagasimineku, näiteks mõõdunud 1930 — 41.000 tonni kõrgemalt, kuna mõõdunud aastal see tuuleõhkmine oli 58.000 tonni. Selle wastu on tõusnud tooresteraste toodang ja 114.000 tonniga saawutanud pea mõõdunud aasta tuuleõhkmise. Tsingitoodangu jeijukord on hea ja oli mais 1930. 14.500 tonni, kuna eelmise aasta kuuleõhkmine ainult 14.000 tonnini tõusis. Ka tsingi wäljawedu kasuab, ja oli 1930. a. esimesel poolel 69.000 tonni.

P u u t ö ö s t u s e s on kõigeenam tarbidus tõusnud, ning selle tõttu on puude ja puukaubad wäljawedu 1930. a. esimesel poolel wähenenud 1,6 miljoni tonni pealt 1,4 miljoni tonnini. Tõusnud on telegraafipostide wäljawedu 34.700 tonnilt 43.000 tonnini ja liiprõõkude wäljawedu 75.000 tonnilt 101.500 tonnini. Tähelepanu wäärib puude wäljawedu tõus Inglismaale.

Lõppeks peab nimetama t e k s t i i l t ö ö s t u s t, millesse wiimasel ajal tootmiskuuriparanemist on märgata. Toodangu piiramise läbiwiimisele järgnes suurem nõudmine, nii et Lodji tekstiiltööstus jõlle toodangut suurendada kawatseb. Tekstiilsaaduste wäljawedu langeb mõõdunud aastaga ühekõrgusel ja ulatus kewadel 1930. a. 105,3 miljoni zlotini.

M a k s u w ä i m e paranemine ulatub mitte ainult tekstiiltööstusele, waid ümmeb ka teistel majandusaladel ja nimelt protestinud wekslite kahanemisel kui ka wekslipitenduste wähenemisel. Püütakse kredidtlaubandust asendada sularahas maksmisega. Sularaha rohkus rahaturul ja hoiuimmade kasuamine mõjusid selleks kaasa, et Poola pank alandas diskonto protsendi 7 pealt 6,5-ni.

Konjunktuuri paranemist on märgata ka tööturu elawusest: tööratöölise arw on 271.000-lt aprillis kahanenud 202.000-ni juuli algul. Töötpalgad on toidukaupade hinnade languse tõttu kuni 11% tõusnud.

Mis puutub Poola w ä l i s k a u b a n d u s j e, siis wäljendub ka siin konjunktuuri tagasiminek. 1929 a. esimesel poolel tõusis sissewedu 1657 zlotini, kuid käesoleva aasta esimesel poolel langes see 1147 zlotipeale. Wäljawedu näitab samal ajal wähest tõusu ja ulatub 1235 miljoni zlotini. Siin mõned arwud Eesti-Poola kaubandustikust läbikäigust. Poola wäljawedu Eestisse oli 1928 a. 6,3 miljonit Ekr., 1929 a. 9,5 miljonit Ekr., näitab seega tõusu, ehk küll Eesti üldine sissewedu 1929 a. wähem oli kui 1928 a. Weel enam tõusib Eesti wäljawedu Poolasse — 0,9 miljonit Ekr. 1928 a. 2 miljonit Ekr. 1929 a., tähendab enam kui 100% tõusu.

Waatleme nüüd Poola majanduselu tähtsamat haru — p ö l l u m a j a n d u s t. Üleilmline põllumajandustriis ja selle tagajärjed — põllumajandustoodete hindade langus — awaldas ka Poolale tunduwat mõju ja wähendas põllupidajate ja =töölise ostujõudu. Põllumajandustriisi lahendamisele pöörab Poola walitsus eriliist tähelepanu, kõigepealt wastawa krediidi awamisega, millele eesmärgiks on lühiajaliste laenude muutmine pikaajalisteks. Edasi on walitsus, et põllumajandustoodete hindu toetada, hädajunnil tarwitusele wõtnud Saksamaal tarwitusel olewa wäljaweopreemiate süsteemi. Waatamata rahuwuswahelisele kriisile ja konkurentsiraskustele on põllumajandustoodete wäljawedu Poolas siiski weidi tõusnud. Loomaja taimesaaduste wäljawedu tõusis 303,8 miljonilt zlotilt 1929 a. esimesel poolel — 378,3 miljoni zlotini käesoleva aasta samal ajal. Arwestades põllumajandustoodete wäljaweo tähtsusega Poola kaubandusbilansile, on Poola walitsus koostöölas asjatuhwitatud ringkondadega tunduwad ratsionaliseerimisabinõud tarwitusele wõtnud, nii wäljameainete standardiseerimine (näiteks munad), eksportdi keskorganisatsiooni loomine (teraviljа fündikaat), riikidewahelised koktulepped (saksa-poola rukkikokkulepe). Poola on ka algatanud Kesk- ja Ida-Euroopa põllumajandusmaade lähenemismõtte.

giks ehk omandamiseks Üleriiklise
uuel alusel. Tähtede tellimi-
karja t, 3, postkast 250.

„Kuninga preestrid".

Jesuiitide tegewus Eestis Poola ajal.

Nikolai Treumuth.

Wene Ketsari Jõwan Julma poolt päraist Liiwi ordurüigi langust paariküimne aasta jooksul peetud werine ja meleheitlik sõda maa allaheitmiseks ei annud mingisuguseid tulemusi. Põhja-Eestis suutis Rootsi tagasi tõrjuda kõik rünnakud ja Lõuna-Eestis tuli otsustaw pöörde Poola kuninga Stephan Bathory ajal. Wenemaa oli sunnitud algama rahulläbirääkimisi, mis toimusid Pihkwa lähedal. Jam Sapoljes 1581.—1582. a. talwel paawsti esindaja Antonio Possevino wahetalitusel.

Juba enne Poola-Wene sõja lõppu oli kindel kogu Liiwimaa jäämine Poola walitsuse alla. Possevino lubas Poola sellekohast nõuet rahutegemisel läbi wiia, kui Poola poolt ollakse nõus Liiwimaa rekatoliseerimisega. Stephan Bathory oli sellega kõigiti päri.

Esimesel rahuaastal, 1582, oli mitmeid takistusi wastureformatsiooni edukaks arendamiseks. Kuningal ja sunniti kohalikel katoliku usu wõimudel puudusid siia saatmiseks nii lihtwaimulikud kui jesuiitidi. Eriti wiimaseid oli tookord Poolas nii wähe kasutada, et alles järgmisel aastal, 1583, Liiwimaale jõudsid keskwamaks misjonitööks määratud paatrid, kuigi üksikuid ajutisi preestreid oli maal liikunud juba eelmiselgi aastal.

Tartusse jõudsid jesuiitidi 1583. a. märtsis. Stephan Bathory ja Liiwimaa asehaldur Georg Radziwill mandaadid nõudsid neile kohalikelt wõimumeestelt mitmesuguseid soodustusi. Neil lubati kohe oma tahtmise järgi walida teotsemiseks sobiwaid runne ja elamuid, kusjuures nende walik langes Katarina kirikule ja sellega ühenduses olnud ruumikale kloostrile. Juba järgmisel kuul awati Tartus jesuiitide algkool ja tehti lähemaid rännakuid maale.

Raskusi oli alul puudulikku keeleoskusega. Kuid kohe rakendusid mõned

preestrid eesti keele õppimisele

ja nii sundeti kohe järgmisel aastal, 1584, esineda eestikeelsete jutlustega. 1585. a. lõpuks oldi keeleoskuses juba nii kaugel, et wõis ümmuda Tartu kolleegiumi rektori Thomas Busaeuse eestikeelne katekismus, mis küll seni weel on kadunud jäljetult.

Alaliselt on wiibinud maal talurahwa keskel misjonirännakuil paar paatrit. Jesuiitide eneste tõenduse järgi on neid maarahwa poolt wäga lahkesti wastu wõetud, kuid jumalateenistusi tulnud pidada kas lihtsalt lageda taewa all, mõnes telgis wõi toas, — niiwõrt oli kaukestnud sõda häwitanud kirikud.

Jesuiite nende tegewuses soodustas ja toetas kõigiti asehaldur Radziwill. 1584. a. wõttis ka ette pikema wisitatsioonirännaku mööda maad ja osutas erilist tähelepanu eestlaste rekatoliseerimisele. Wisitatsiooni puhul oli Radziwill alalisel ümbritsetud nii uhkest ja suurest saatkonnast, et kohati teda eestlaste poolt peetud keiseks paawstiks! Pikemalt peatudes linnades piiridis ka keelata ew.-luteri usu pastorcile eestikeeli jutlustamise. Nii olt ta ühes linnas keset jutlust laskmud eestlased kirikust wälja kutsuda ja nõudnud raelt, et tulewikus pastorid üldse ei tohi jutlustada eestlastele.

Luteriusu kommetele wastupidist miistikat rõhutades tekkis maarahwa hulgas seda kergemini usk ja wastuwõtlikkus jesuiitide õpetusile. Polnud harduldased juhused, kus nende juure toodi haigeid ja wigaseid, keda siis arstida püüti pühitsetud weega wõi pühitsetud wahast walmistatud talleküjutistega.

Kus mõned jesuiitidi maale on jõudnud ja peatanud, läkitanud talupojad kohe talust tallu sõnumi

„kuninga preestrite"

kohaleilmumisest ja kohe woolanud kõikjalt kokku wagu palwetajaid, lapsi ristida, koojaid jm. Neid rännakuid kasutati ühtlasi annetiste kogumiseks maal asuwate kirikute parandamiseks.

Linnas oli wõimalik wastureformatsiooni propagandal arendada weel uudsemate wõtete ning hiilgusega. Kasutati pühapäewaseid jutlusi turuplatsil, kus eestikeeli jutlustaw jesuiit oma ümber kogus salga kuulajaid ja need endaga kaasa wiis kirikusse.

Esialgu olid tulemused nii rõõmustawad, et ainsaks kaebuseks oli paatrite wähese arwu üle nurisemine. 1587. a. kahjatseti, et misjonäride puudusel ei ole weel saadud kaugel piiri ääres elawaid eesilasi külastada, kes kuuldawasti austawat järwi ning maduid!

Palju jõudu kulus Tartus koolidele. 1585. a. lõpul asutati wahepeal algkoolist juba peaaegu läiekomplektiliseks gümnaasiumiks arenenud koolile weel lisaks tõlkide seminar, mis pidi ette walmistama paatrite abilisi misjonirännakuil.

Ka õpilasi kasutati katoliikliku restauratsiooni edendamisel. Sageli korraldati Tartus nende poolt awalikke teatrietendusi, mis kohalikule rahwastikule olid suureks uudiseks ja pidid näitama jesuiitide õppetegewuse hiilgetulemusi. Könekunsti õpilaste poolt kaunistati kiriku seinad wärsidega.

Rõõm edusammudest paisus kohati pateetiliseks pidutsemiseks. Eriti 1589. a. on selle poolest märgitaw, kuna sel aastal Sigismund 3. keelas luteriusu pastoreil eestlastele jutlustamise. Jesuiitide poolt korraldati pidulikke palweprongikäike, mille puhul kirikud kaunistati, tänawad, kust rongikäik möödus, parandati ja roosidega kaunistati,

orkestrid ja sansaarid kajasid kahurite mürina saatel jne.

Edu rajanes japti ka sellele, et ikka enam lewinesid imetegude jutud, õnneldi kurjade waimude wäljaajamise teostumisest, lootusetult haigete terwenemisest ja muust. Sealjuures wõidelldi ometi „ebausu" wastu, eriti maal, raiuti maha pühaks peetawaid hiiepuid ja lõhuti ohwrikiwisid, kuid sageli tehti seda nii, et kohad ise jäeti pühitsetawaiks, endise puu wõi kiwi asemele püstitati rist, ehitati kabel wõi seoti koht mõne kristliku imeteo legendiga.

Osáwasti püüti kasutada

kohapealseks misjonitööks just siitmaalasi.

Kuna neid weel wähe oli misjonäri kutsesse ette walmistatud, siis püüti seda energiilisemalt leida noori mehi, kes saadeti õppima wälismaade kolleegiumidesse. Eriti Wilnos, Braunsbergis ja Olmützis on õppinud liiwimaalasi. Kohapeal kardeti neid alluwat ümbruskonna „ketserite" mõjule. Enne Rootsi-Poola sõja puhkemist 1600 a. on Liiwimaal mj. teotsenud märgatawalt rohkesti Soome ja Rootsi jesuiite, kes siit arwatawasti edasi lootsid pääseda katoliku propaganda lewitamiseks oma kodumaale.

Jesuiitide mõisus asunud talupojad omandasid „kuninga preestrite" õhutusel küllaltki uhket iseteadwust ja üleolekku tunnet, nii et selle tulemuseks on kohati olnud rida tülisid. Üks Tartu kodanik, kes Rõngu jesuiitide mõisa alla kuuluwa talupoja hobuse sundinud teelt kraawi minema, pekstud talupoegade poolt

„pruuniks, siniseks ja weriseks",

mis tema poolt põhjustas talupoegade pidamise teerõõwleiks ja jesuiitide mõisa nimetamise mõrtsukate koopaks!

Weelgi rohkem tülisid sigines linnades. Siin said kohati mõõduandwaiks majanduslikud põhjused, kuna jesuiitide arwukais elamuis elutsenud kodanikud ei allunud linna jurisdiktsioonile ja seega wabama konkurentsi wõimaluse said tsunftide kõrwal iseseiswaks äriajamiseks.

Paksu werd tekitas ka hoolimatu ümberkäimine luteriusu kirikutega ja selle usu liikmetega. Tartus näit. ei põrganud jesuiitide õpilased tagasi mõningate Jaani kiriku wärawa- ja uksesilustiste purustamisest.

Nii arenes järk-järgult linnades ühtlane opositsioon jesuiitide tegewusele ja lühiajalise Rootsi okupatsiooni (1600—1603) järele ei olnud jesuiitidel linnades enam edu. Uuesti puhkenud kauakestew sõda häwitas rohkel määral optimismi ka maal; kuigi eestlasi tunnistati jesuiitide poolt Euroopa usklikumaks rahwaks, oli jatkuw sõda, nälg ja katk küllalt mõjuw selleks, et „kõige usklikumaidki" muuta usuküsimuste wastu külmaks.

Siiski oli Poola aja lõpuks jesuiitide tegewus maarahwa hulgas nii sügawaid jälgi jätnud, et Rootsi walitsusel palju waewa kulus selle häwitamiseks. 1630. a. nõudsid Antsla talupojad Rootsi wõimudelt, et jesuiitidel lubataks tagasi tulla. Kurdeti taga endiseid häid aegu, mil kord aastas jesuiitidi toonud pühitsetud soola ja wett, mis wäga sobinud karja arstimiseks, kuid nüüd ei olla neil üldse hingekarjast.

Weelgi laialdasem oli passiiwne wastupanu. 1627. a. tõendati Tartu juures asuwa Raadi mõisa talupoegadest, et need on weelgi nii jesuiitide mõju all, et ei tule luteriusu kirikusse.

Weel 1662. a. kaebasid Rootsi kirikuwõimud jesuiitide mõju tugewuse üle talurahwa hulgas, kuid ka linnades. Paater Meinke leidnud sel ajal wõimaluse isegi Tallinnas töötamiseks, eriti noortsugu oma mõju alla püüdes.

Kuid ikka enam ja enam suruti maha mälestusedki „paawsti usust" ning ainult rahwa alateadwusse jäi palwekatkendeid ja katoliiklikke usukommete jälgi —

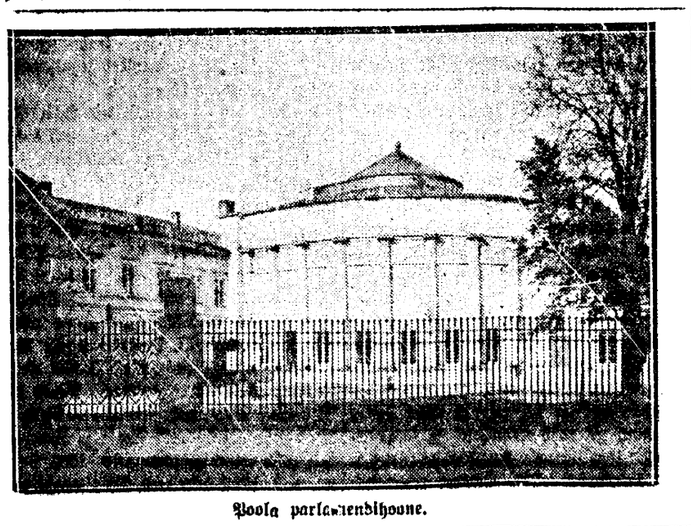

Poola parlamendihoone.

Jlusad daamid eelistavad
Cream Fascinata't
Mida ilusad daamid eelistavad, on tingimata hea.
Mis hea on, peab ostma.

Hazenski loss Poolas.

sedagi waid müstiliste soowide rahuldamiseks.

Wäljaspool jesuiitide tegewust on rekatoliseerimistööst teiste teeneteks wähe nimetada. 1582. a. Stephan Bathory poolt asutatud Wõnnu piiskopkond ei pääsnud mitme aasta kestel kohapealse piiskopi puudumisel üldse mõjule ja kui siis Otto Schenking Wõnnu piiskopiks määrati, eelistas ta igas küsimuses jesuiitide juhtnõõride järele talitamist. Pärnus (kus oli tegewuses Fabianus Quadrantinus), Wiljandis j.t. asunud katoliiklikud preestrikohad muutusid warsti Tartu kolleegiumi „siliaalideks." Wäljaspool kolleegiumide juhtimist ei teostunud ka tuntud 1613. a. Liiwimaa kirikuwisitatsioon, mille peamiseks läbiwijaks oli jesuiit Tolgsdorff.

Siin-seal kihelkondades töötasid küll lihtpreestrid, kuid nende mõju jäi siiski piiratuks tawaliste usukommete täitmisse, kuna wastureformatsiooni poliitiline, kultuuriline, dogmaatiline ja ideeline osa jäi ometi pea täies ulatuses jesuiitide hooleks. Loomulikult on siis jesuiite wastutawaks loetud kogu wastureformatsiooni eest. Kuid millisel määral nende tegewus etteheiteid põhjustaks ja wäärsamme sisaldas, on küsimus omaette ja seni weel lõplikult otsustamata.

Õised laskeharjutused Tallinna lahes.

Tähelepanu meremeestele.

Tallinna lahes korraldatakse 10. augustist kuni 1 nowembri õõseni laskeharjutusi. Meremehed tule alla ei satuks, siis on teatawaks tehtud, et kui Suuropi ülemine tuletorn punaje tulega walgustatud, tähendab see, et läänepoolne jõidutee (Naissaare-Suuropi wahel) Tallinna lahte on ajutiselt suletud, ja laewad wõiwad ainult põhja poolt (Naissaare ja Aegna wahel) sisse wõi wälja sõita.

Näitab Naissaare tuletorn punaseid plinke, tähendab see, et põhjapoolne jõidutee (Naissaare-Aegna wahel) on ajutiselt suletud ja laewad wõiwad ainult lääne poolt (Naissaare-Suuropi wahelt) sisse ja wälja sõita.

Laskeharjutusi peetakse kolmes ruudus:

1. paralleelide 59° 39′ N ja 59° 32,5′ N ning meridiaanide 24° 50′ D ja 24° 31′ D wahel.
2. paralleelide 59° 32,5′ N ja 59° 28′ 40″ N ning meridiaanide 24° 34′ D ja 24° 14′ D wahel.
3. paralleelide 59° 28′ 40″ N ja 59° 26′ 10″ N ning meridiaanide 24° 14′ D ja 24° 20′ 50″ D wahel.

O. T. O. T. R. psüühhilise enesearendamise sektsioon korraldab enesearendamise õpetuse loeng-kursuste kaudu

kirjateel.

K a v a s: Elu praktika — millest oleneb elus edu. Iseloomu kujundamine mõttejõu läbi. (Iseloomuhüvede: eneseusu, tahtejõu, mõttejõu ja meelespidamisvõime arendamine ning iseloomu puuduste, äkilisuse, närvilikkuse, kohmetuse, punastuse jne. ravimine). Teiste ja enese iseloomu tundmaõppimine ja enese analüüsimine. Elu aadetest, maise ja hauataguse elu mõttest.

Kirjaliku õppeviisi tõttu, posti teel kättesaadetavate õppekirjadena, on teoreetiliselt ja praktiliselt võimalik kõigil e l u k o h t a m u u t m a t a, kulu ja vaba aja peale vaatamata õppetööst osa võtta.

Lähemaid teateid ja kavu saab m a k s u t a p o s t i t e e l ühingu kantseleist: Tartu, Kloostri 6—6.

Ühingu juhataja.

BISQUIT A/S GINOVKER & Co A/G KARAMELLE

Poola aeg Eestis.

O. Liim.

1.

Poola aeg Eestis langeb 16. sajandi teisele poolele ja 17. sajandi algusele, mida õigusega peetakse üheks segasemaks ajastuks Baltimaade ajaloos. Sagedasti wahetuwad ja üksteisega waenujalal ajuwad wõimud, rõdwjõja all kannataw maa, olude stabiliseerimatus, need kõik annawad paremaid wõimalusi

awantüristidele tegutsemiseks,

mida näemegi rohkesti selle ajajärgu Liiwimaal. Rahulik, ülesehitaw töö on suuresti takistatud. — Püüame saada selle ajastu kirewast sündmustikust ülewaate, hoidudes siinkohal ta lähemast hindamisest.

Poolal-Leedul on küllalt olnud tegemist juba waremas minewikus Orduriigiga ja ta on tähelepanelikult jälginud wiimase poliitikat, mis oli sagedasti waenulik Poolale, siirdudes mõnikord awalikuks sõjaks. 16. sajandi keskel, kui Liiwi Ordu ikka selgemalt nägi tõuswat omale ülejõukäiwat waenlast Wenemaas, kus walitses Liiwimaa juhtes agressiiwselt waenuliku poliitikaga Iwan Julm, ta otsib omale liitlasi naabrite juures ja kaugemal Saksamaal. Omakasu põhimõttel püüdsid mõned ordu tähtsamad tegelased leida lähemat ühendust Orduriigi kaitseks Poolaga (nii Ordu maamarsfal Jaspar Münster), samai seisukohal oli ka Poola kuninga sugulane Riia peapiiskopp Wilhelm; Münsteri mõttekaaslasena esinesid seegaeg weel Dünaburgi komturiks olew Gotthardt Kettler koos oma sekretäri, hilisema kroonikakirjutaja Salomon Henningiga. Poola soow Liiwi juhtes loomulikult oli ette jõuda Wenemaast. Kuid 1556 a. poolawaenulise Wilhelm Fürstenbergi koadjuutoriks ja hiljem ordumeistriks saades pidi M. kogumi põgenema Leedusse. Hädasuurenedes oli ordu siisk: sunnitud sõlmima Poolaga 1557 a. Poswolis kaitselepingu Wene wastu, ja kui Kettler järgmisel aastal Wenega alganud wõitluses koadjuutorina wõtab endale Ordu wägede juhtimise, arenewad wahekorrad Poolaga soowitud suunas. 1559 a. sõlmib ta Poola k:s Sigismund Augustiga kaitselepingu ning selle alusel mõjustab ta Fürstenbergi tagasiastumise, asudes ise ordumeistri kohale. Nüüd Wilno palatiin Nic. Radziwil kuninga esindajana asub Liiwi Orduriigi pärandust wastu wõtma ettewaatliku diplom. käigustiku kaudu.

Poola estalgu piirdus abiandmises peamiselt sellega, et asetas oma meeskonnad neisse lossidesse, mida ta maa kaitsemise eest pandina oli saanud Kettlerilt ja Riia peapiiskopilt. 1559 a. lepinguga sattus siis Liiwimaa Poola mõjuwõimu alla. See aeg tuineb aga ka Soome hertsog, pärastine Rootsi kuningas Juhan 3. huwi Liiwi asjade arengu wastu ja püüab pinda leida Rootsile; kui

wenelased ikka enam ja enam sügawamale tungiwad Eestimaale,

allwadki Tallinna linn ning Harju-Wiru aadel 1561 a. Gustav Wasa surma järgi Rootsi troonile pääsenud Juhani wenna Eerik 14.-le. Nii Eestimaa jäi estalgu wälja spoole Poola mõjustuspiirkonnast.

See aeg aga Liiwimaagi ei juuda end kaitsta wenelaste wastu ja walitsewas olundis abi otsides alluti juba kindlamal kujul Poolale, milline akt teostusli Wilnos 28. nowembril 1561.

1562 a. märtsi algul Kettler wabastab läänivandest talle seni kuuluud Ordu ala ja saab Kuramaa ning Semgallia hertsogiks, läänialluwusega Poolale, ühtlasi määratakse ta Poolale kuuluwa Liiwimaa esimeseks kuninglikuks administraatoriks, mis ametis ta on 1566 a. Tõenäolikult Kettler on kawatsemud palju enamat, kui ta tegelikult saawutas.

On tähtis meie maa ajaloo seisukohalt asjaolu, et Soome hertsog Juhan 1562 abiellus Poola printsessi Katariina Jagellonica'ga ning sai laasawarana Sigismund 2.-lt mitmed Poolale pandina kuuluwad lossid (mõnesaas ka Paide ja Narwa). Selletõttu oli hiljem Juhani kuningaks saamisel põhjendatud sõbralik wahekord Rootsi ja Poola wahel, kuigi abiellumise järgi kuningas Eerik 14. Juhanit äraandlikuses kahtlustas ja ta wiimati wangistas. 1568 a. tagandati wainuhaige Eerik 14. troonilt ja ta asemele sai Juhan 3.

Juba Eestimaa allumisest peale Rootsile oli Eerikul pinew wahekord poolakatega, peale tüli august Juhaniga muutub aga wahekord otseseks waenutegewuseks.

Klaus ja hiljem ka Henrik Horn wõitlewad esialgu edukalt poolakatega,

wallutawad Paide, siis aga rootslaste wähesuse tõttu poolakad saawutawad uuesti edu, 1565 a. langeb Pärnu, sepitsetakse ploane isegi Tallinna haaramiseks, mis küll ei teostu. Rootslaste ridades tingisõdurite ühe juhina paistab see aeg silma awantürist Klaus Kurselli kuju, kes Runnawere lahingu kaotamise järgi poolakatele mõtleb Riia wallutamisele Rootsi jaoks. Samawõrra on tähelepanuwääriw 16. sajandi teisel poolel Liiwimaal nii rohkearwuliselt ja laiamõõduliselt tegutsewate palkisõdurite-seiklejate keskel omakaadne tüüp, Kettleri truu käsilane ja abiline Caspar von Oldenbockum, kes omakord katset teeb Tallinna wallutamiseks ja kelle üle nähtawasti põhjendamatult arwatakse, et ta kawatses Poola ülewõimu all Kettleri juhtimisel seiswa uue Orduriigi ajutamist.

Eeriku taganemisega ja Juhani Rootsi kuningaks saamisel tekib, nagu ülal mainitud, sõbralik suhe Rootsi ja Poola wahel; nüüd ajutakse ühiselt wõitlusesse

Liiwimaa kardetawa waenlase — wenelaste wastu,

kellega Rootsil, kui Eestimaa omanikul, 1561 a. alates ja Poolal kui Liiwimaa waldajal 1562 a. peale, waenuwahekord.

Sigismund 2. August († 1572) ja tema järgi Stefan Bathory on esialgu waheldaw õnnega, hiljem määrawa eduga wõidelnud koos rootslastega Wene wastu, kusjuures Poola operatsioonide ja poliitika kohapealseks juhiks on Leedu suurmarsjal ja 1566 a. Kettleri asemel Liiwimaa administraatoriks määratud Johann Chodkiewicz, Polubinski, hiljem suurkantsler ning suurhetman Jan Zamoyski ja julge palkisõdurite juht ning üls suuremaid ja andekamaid laasaegseid seiklejaid Jürgen Farensbach; rootslaste juures on tegewuses mehed, nagu Karl Horn, Pontus de la Gardie, kuningad Karl 9. ja Gustav 2. Adolf, Andres Lennartsson, Mansfeldi krahw Joachim Friedrich j. t. Poola hwides tegutsewad ka Wene teenistusest põgenenud

Liiwi aadlikud — awantüristid Ellert Kruse ning Johan Taube, kes katsuwad loowutada 1571 a. Tartu poolakatele

ning hiljem teewad kawatusi Tallinnagi meelitamiseks Poola wõimusesse. Poola-Rootsi ühise sõjalise aktsiooni alal mainitagu wõitu wenelaste üle 1578 a. Wõnnu juures. Zamoyski mõjustusel Stefan Bathory teostab nüüd uut sõjaplaani Liiwimaa definitiiwseks wabastamiseks Wene wõimu alt, mis õnnestubki. Paawsti legaat Antonio Possewino, kes kaotles Poolas Stefan Bathory abilisena Liiwimaa, Rootsi ning Wenemaa muutumist katoliku-usulisiks, sõbitab rahuläbirääkimisi Poola ja Wene wahel; rahu sõlmitigi jaanuaris 1582 Sapoljes, mille järgi Liiwimaa, ühes sellega praegune Lõuna-Eesti, Poola waldusesse jäi ja wenelased poolakatele muu hulgas ka Tartu ja Pärnu üle andsid. Sama aeg halwenewad aga Poola suhted Rootsiga, sest Rootsi wäejuht Pontus de la Gardie oli wallutanud wenelastelt hulga maid ja kindlustusi, nende seas 1581 a. kindlusena ja kaubalinnana tähtsaks peetud Narwa. Stephan Bathory nõudis, kuigi tagajõjeta, Narwa ja terwe Eestimaa Poolale andmist.

Warsti peale seda leiab aset sündmus, mis määrab pikemaks ajaks Rootsi ja Poola wahekordade arenemise: 1587 a., peale Bathory surma, walitakse Poola troonile Rootsi kuninga Juhan 3. ja ta abikaasa Katariina Jagellonica poeg Sigismund, kes Rootsis juba aegsasti oli kaswatatud katoliitlises waimus ja kes pidi peale Juhan 3. surma saama Rootsi ning Poola ühiseks kuningaks. Poolas seda walimist mõne ringkonna poolt toetati

Eestimaa Rootsi alt Poola alla liitmise lubadusel,

kuigi Sigismund hiljem troonimisel ei soostu sellele tingimusele. Peale oma abikaasa surma Juhan 3. oli aga tagasihoidlikuks muutunud Rootsi-Poola unioonii teostamise suhtes, ettenägelik olles suurtes raskustes. Ta koguni soowis mõjustada poja lahkumist Poola troonilt, ja üksiwahe nähtawasti ka Sigismund on nõus kawatusega. See mõttes meile on huwitaw mõlema maa kuningate, isa ja poja kohtamine ja läbirääkimised Tallinnas 1589 a., kus nõu peeti ühise wõitluskawa üle wenelaste wastu, ja kus selgus, et Sigismundil troonilt loobumine ei ole wõimalik.

Oma isa Juhan 3. surma järgi 1592 a. sõidab Sigismund 3. Rootsi, poolakatele sel puhul lubades Eestimaa ühendamist Poolaga. Rootsi kuningaks ta krooniti 1594 a. alul, ühtlasi ta püüab kuna wõimalusi maa katoliseerimiseks ning satub soowitud wastollu oma onuga, Södermanlandi hertsogi Karliga ((Rootsi kuningana Karl 9.), kelle lõpulikuks kõrwaldamiseks Sigismund 3. 1598 a. tingsõdurite eesotsas uuesti Rootsi ilmub, siin aga täielikult lüüa saab. Sigismund tagandatakse Rootsi troonilt; 1600 a. peale algab siis sõda Poola ja Rootsi wahel, mis siirdub nüüd Rootsimaalt Eesti- ja Liiwimaale.

1600 a. tuli hertsog Karl Tallinna, kus alluti otsekohe Karlile, kuigi siingi oli nähtawasti walitsemas mõningate ülemuste keskel waudenõu Sigismundi kasuks. Peter Stolpe suudab samuti ka Narwas ja Rakweres sumbutada S.-i kasuks olnud liikumise ja niiwiisi suundub Karl wägedega Liiwimaale. Juba sama aasta lõpul wallutatakse Tartu ning järgmise aasta alul jõuawad rootslased Wäina jõeni, kusjuures Liiwimaa rüütelkond tunnistas Karli oma kuningaks ja hiljem Liiwimaa Rootsile alluwaks. Kuid poolakad asusid nüüd wäärilisel kaitsma Liiwimaad, kusjuures silmapaistwat osa mängisid juhid, nagu Zamoyski, Chodkiewicz, Jürgen ja Walmar Farensbachid.

1602 a. wallutati poolakate poolt uuesti Wiljandi

ja Paide, isegi Rakwere oli ligi 3 aastat nendest rippuwuses. 1603 a. langes Tartu tagasi poolakate kätte. Alles kaks aastat hiljem kuningas Karl asub uuesti Liiwimaa wallutamisele, seekordki wäga õnnetult, saades poolakatelt Wäina jõe ääres (Kokenhusen j.) raskesti lüüa ja hädawaewalt pääsedes oma wäeriismetega Tallinna. Et Poolas Sigismundi enda wastu oli alanud kardetaw käärimine, ei suudeta Poola poolt wõitu küllaldaselt kasutada ja juba 1604 a. rootslased wallutawad Paide, kuigi nad 1609 a. kaotawad Pärnu. 1611 a. tehti Rootsi ja Poola wahel waherahu, mis küll ainult lühikest aega kestis, sest juba 1617 a. rootslased noore kuninga, kuulsaks saanud Gustav 2. Adolfi juhatusel ajuwad sõjategewusse Poola wastu. Wallutatakse Pärnu ja Dünamünde; 1618 a. tehtud waherahu ei olnud kestew. 1621 a. kuningas jõudis koos laewastikuga ajuwa wäega Riia alla, mis allus s. a. septembris. Nüüd jatkus wõitlus juba silmapaistwa eduga rootslastele ja lõppeks 1625 a. langes nende kätte Tartu. Altmargi waherahus 1629 a. kinnitati siis Rootsile alluwaks Liiwimaa ja nii jõudis wormilisselti lõpule Poola wõimuaeg Lõuna-Eestis. Altmargi rahu tingimusi kinnitati korduwalt Stumsdorfi waherahus 1635 a. ja definitiiwselt nad jäid maksw. 1660 a. Oliiwa rahuga.

Juba eelkirjeldatu selgitab, kuidas olulistes wõitlustes möödus Poola aeg Lõuna-Eestis. Olude normaalsest arenemisest ei wõi juttugi olla. Selles poliitilises olukorra ebakindluses püüti Poola poolt täide wiorida

tähelepanuwääriwaid kawatusi Liiwimaa suhtes,

mis pidid olulisele puudutama siin asuwa rahwastiku peasjalikult usulist, aga ka õigusliku ja majanduslikku seisundit. Nende püüete teostamiskatsed ja ebaõnnestumised sõltusid wäga olenewalt sõjalisest poliitilisest konjunktuurist ja peaaegu lõkamatust heitlustest, mida poolakatel tuli pidada Rootsiga ning Wenega, ja Poola wõimu lühidusest Liiwimaal.

Franz-Josefi allikavesi

korraldab seedimist.

Arstide poolt soovitatud.

Poola ratsanik. W. Kossaki maal, „Palacu Szutki“ kogus.

Korralikku ühendust EESTI ja POOLA vahel peavad

P. P. „ZEGLUGA POLSKA“

aurikud

„CHORZOW“

1350 t. dw.

„TCZEW“

1020 t. dw.

Eelseisvad reisud on järgmistel päevadel.

a-l. „CHORZOW“ Danzigist — 16. augustil Tallinnast — 28. „

a-l. „TCZEW“ Danzigist — 30. augustil Tallinnast — 11. septembril

Kauba ülesandmisl toimetab P. P. „ZEGLUGA POLSKA“ esindajad Eestis:

A-S. TALLINNA LAEVAUHISUS

Sr. Karja tän. 18.

Telefonid: 10-93, 9-52 ja 2-66,
Telegrammid: „LAEVANDUS“

Kuningad h

Tuho

Poola monerkidest ilmus ajaloo kawale esimesena Mieszko (960—992). tes wastu pärast abiellumist tshehhi sessi Dubrawkaga tshehhidelt risti... ta seega oma rahwa lääne tsiwilisa... mõjuloonda. Mieszko riik ulatus Wag... ni teine poole Oderi jõge.

Tema poeg Boleslaw Chrobry (W... püüdes koondada kõiki slaawlasi om... kitjuskepi alla, wõitis sakslastelt A... maa, Sileesia j. t. maalad. Walitses... aeg Kiiewis ja kroonis end 1024. ... rast jatja keisrist rippumatuks ku... mist, kuningaks.

Kuningas Kazimierz Suur asutas ... wi ülikooli 1364. a.

Kazimiersi järeltulejaks Poola ... sei tema õepoeg, Ungari kuningas L... (1370—1384), kellele järgnes nõnd ... ga. Wiimane abielludes leedu suur... Jagielloga (1386), tõi Leedu risti... unioonii Poolaga. Wladislaw J... (1386—1434) wõitis ordurüütlid 1... Grünwalde (Tannenbergi) lahingus.

Zygmunt-August (1548—1572) ... Jagiellonide walitsejasoost, ühendas ... a. Liiwimaa Poolaga.

Jagiellonide dünastia kustumisel kuningad Poola troonile sõlachta täiskogu) poolt. Esimeseks selle teel tud kuningaks osutus prantsuse print... ri Valois (1574), kes mõne kuu järel ... ja mõõlt lahkus, et asuda Prantsusm... ningatroonile. Poolas waliti selle kuningaks Siebenbürgeni würst Batory (1579—1586). Batory pidas kult sõda Moskwaga, kellelt ta jälle wõitis osa Liiwimaast ja omande... Walge-Wenest. Asutas Wilno ülikoo... caastal.

Järgmiseks walitawaks kuninga... roosi kroonprints, Jagiellonide p... poeg Zygmunt 3. Waasa.

Poola kuningriigi esimene je... Preisi, Wene ja Austria wahel sõnd... a. Teine jagamine Wene ja Preisi... toimiti 1793. a. Poola rahwas kaa... deniz Kościuszkose juhatusel relwa... heitlikuks wabastuseks, mis ag... a. nurjus. Teostati kolmas, wii... Poola jagamine: maa Bugi ja N... wahel omandas Wene, kuni Bugini

5 senti!

5 senti! Praegusel ra... 5 sendiga!

Ilma mingi ta... 5 senti iga pa...

IND...

25 TÜKKI — 2...

Warsti peale seda leiab aset sündmus, mis määrab pikemals ajaks Rootsi ja Poola wahekordade arenemise: 1587 a., peale Bathory surma, walitakse Poola troonile Rootsi kuninga Juhan 3. ja ta abikaasa Katariina Jagellonica poeg Sigismund, kes Rootsis juba aegsasti oli kaswatatud katoliitlises waimus ja kes pidi peale Juhan 3. surma saama Rootsi ning Poola ühiseks kuningaks. Poolas seda walimist mõne ringkonna poolt toetati

Eestimaa Rootsi alt Poola alla liitmise lubadusel,

kuigi Sigismund hiljem kroonimisel ei soostu sellele tingimusele. Peale oma abikaasa surma Juhan 3. oli aga tagasihoidlikuks muutunud Rootsi-Poola unioni teostamise suhtes, ettenägelik olles suurtes raskustes. Ta koguni soowis mõjustada poja lahkumist Poola troonilt, ja ükswahe nähtawasti ka Sigismund on nõus kawatsusega. Ses mõttes meile on huwitaw mõlema maa kuningate, isa ja poja kohtamine ja läbirääkimised Tallinnas 1589 a., kus nõu peeti ühise wõitluskawa üle wenelaste wastu, ja kus selgus, et Sigismundil troonilt loobumine ei ole wõimalik.

Oma isa Juhan 3. surma järgi 1592 a. jõudab Sigismund 3. Rootsi, poolakatele selle puhul lubades Eestimaa ühendamist Poolaga. Rootsi kuningaks ta krooniti 1594 a. alul, ühtlasi ta püüab kuna wõimalusi maa katolisiseerimiseks ning jatab soowitud wastollu oma onuga, Södermanlandi herzogi Karliga ((Rootsi kuningana Karl 9.), kelle lõpulikuks kõrwaldamiseks Sigismund 3. 1598 a. tingsõdurite eesotsas uuesti Rootsi ilmub, siin aga täielikult lüüa saab. Sigismund tagandatakse Rootsi troonilt; 1600 a. peale algab siis sõda Poola ja Rootsi wahel, mis siirdub nüüd Rootsimaalt Eesti- ja Liiwimaale.

1600 a. tuli hertsog Karl Tallinna, kus alluti otsekohe Karlile, kuigi siingi oli nähtawasti walitsemas mõningate ülemuste keskel wandenõu Sigismundi kasuks. Peter Stolpe suudab sanuti ka Narwas ja Rakweres sumbutada S.-i kasuks olnud liikumise ja niiwiisi suundub Karl wägedega Liiwimaale. Juba sama aasta lõpul wallutatakse Tartu ning järgmise aasta alul jõuawad rootslased Wäina jõeni, kusjuures Liiwimaa rüütelkond tunnistas Karli oma kuningaks ja hiljem Liiwimaa Rootsile alluwaks. Kuid poolakad ajusid nüüd wäärilisele kaitsma Liiwimaad, kusjuures silmapaistwat osa mängisid juhid, nagu Zamoyski, Chodkiewicz, Jürgen ja Wolmar Farensbachid.

1602 a. wallutati poolakate poolt uuesti Wiljandi

ja Paide, isegi Rakwere oli ligi 3 aastat nendest rippuwuses. 1603 a. langes Tartu tagasi poolakate kätte. Alles kaks aastat hiljem kuningas Karl ajub uuesti Liiwimaa wallutamisele, seekordki wäga õnnetult, saades poolakatelt Wäina jõe ääres (Kokenhusini j.) raskesti lüüa ja hädawaewalt pääsedes oma wäeriismetega Tallinna. Et Poolas Sigismundi enda wastu oli alanud kardetaw käärimine, ei suudeta Poola poolt wõitu küllaldaselt kasutada ja juba 1604 a. rootslased wallutawad Paide, kuigi nad 1609 a. kaotawad Pärnu. 1611 a. tehti Rootsi ja Poola wahel waherahu, mis küll ainult lühikest aega kestis, sest juba 1617 a. rootslased noore kuninga, kuulsaks saanud Gustav 2. Adolfi juhatusel asuwad sõjategewusse Poola wastu. Wallutatakse Pärnu ja Dünamünde; 1618 a. tehtud waherahu ei olnud kestew. 1621 a. kuningas jõudis koos laewastikul ajuwa wäega Riia alla, mis allus s. a. septembris. Nüüd jatkus wõitlus juba silmapaistwa eduga rootslastele ja lõppeks 1625 a. langes nende kätte Tartu. Altmargi waherahus 1629 a. kinnitati siis Rootsile alluwaks Liiwimaa ja nii jõudis wormiliselti lõpule Poola wõimuaeg Lõuna-Eestis. Altmargi rahu tinginusi kinnitati kordusalt Stumsdorfi waherahus 1635 a. ja definitiiwselt nad jäid maksma 1660 a. Oliiwa rahuna.

Juba eelkirjeldatu selgitab, kuidas alalistes wõitlustes möödus Poola aeg Lõuna-Eestis. Olude normaalsest arenemisest ei wõi juttugi olla. Selles poliitilisel olukorra ebakindluses püüti Poola poolt täide wiorida

tähelepanuwäärilisi katsusi Liiwimaa suhtes,

mis pidid olulisel puudutama siin ajuwa rahwastiku peaasjalikult usulist, aga ka õiguslikku ja majanduslikku seisundit. Nende püüete teostamiskatsed ja ebaõnnestumised jõutusid wäga olenewalt sõgajest poliitilisest konjunktuurist ja peaaegu lakkamatuist heitlustest, mida poolakatel tuli pidada Rootsiga ning Wenega, ja Poola wõimu lühidusest Liiwimaal.

Franz-Josefi allikavesi

korraldab seedimist.

Arstide poolt soovitatud.

Kuningad hommikumaalt. St. Borucluski maal „Palacu Szutki" kogust.

Tuhandeaastane Poola.

Jooni ajaloost.

Poola monarkidest ilmus ajaloo näitelawale esimesena Mieszko (960—992). Wõttes wastu pärast abiellumist tõhehhi printsessi Dubrawkaga ristiusu, wiis ta seega oma rahwa lääne tsiwilisatsiooni mõjuloonda. Mieszko riik ulatus Bugist kuni teise poole Oderi jõge.

Tema poeg Boleslaw Chrobry (Wapper), püüdes koondada kõiki slaawlasi oma walitsuskepi alla, wõitis sakslastelt Määrimaa, Sileesia j. t. maaalad. Walitses mõni aeg Kiiewis ja kroonis ennese 1024. a., pärast sakse keisrist rippumatuks tunnistamist, kuningaks.

Kuningas Kazimierz Suur asutas Krakowi ülikooli 1364. a.

Kazimierzi järeltulejaks Poola troonile sai tema õepoeg, Ungari kuningas Ludwik (1370—1384), kellele järgnes tütar Jadwiga. Wiimane abielludes leedu suurwürsti Jagielloga (1386), tõi Leedu ristiusule ja unioonni Poolaga. Wladislaw Jagiello (1386—1434) wõitis ordurüütlid 1410. a. Grünwalde (Tannenbergi) lahingus.

Zygmunt-August (1548—1572) wiimane Jagiellonide walitsejapoost, ühendas 1561. a. Liiwimaa Poolaga.

Jagiellonide dünastia kustumisel waliti kuningad Poola troonile szlachta (aadli täiskogu) poolt. Esimeseks sellel teel walitud kuningaks osutus prantsuse printsi Henri Valois (1574), kes mõne kuu järele salaja maalt lahkus, et asuda Prantsusmaa kuningatroonile. Poolas waliti selle järele kuningaks Siebenbürgeni würst Stefan Batory (1579—1586). Batory pidas õnnelikult sõda Moskwaga, kellelt ta jälle tagasi wõitis osa Liiwimaast ja omandas osa Walge-Wenest. Asutas Wilno ülikooli 1578 aastal.

Järgmiseks walitawaks kuningaks oli rootsi kroonprints, Jagiellonide printsessi poeg Zygmunt 3. Waasa.

Poola kuningriigi esimene jagamine Preisi, Wene ja Austria wahel sündis 1773. a. Teine jagamine Wene ja Preisi wahel toimiti 1793. a. Poola rahwas haaras Tadeusz Koshciuszkose juhatusel relwa meeleheitlikuks wabastuslaheks, mis aga 1794. a. nurjus. Teostati kolmas, wiimane Poola jagamine: maa Bugi ja Neemeni wahel omandas Wene, kuni Bugini ja Piikani — Austria, ülejäänd osa ühes Warssawiga sai Preisile. Wiimase jaotuse lepingus kohustasid eelnimetatud riigid wastastikku, et nemad enam mitte millalgi ei laje jalule seada iseseiswat Poolat, kelle nimegi koguni peab maa pealt saama ära kustutatud igawesest ajast igawesti.

Salgulene poola emigrantsid ajus Prantsusmaale, lootuses rewolutsioonisse. Kindral Jan-Henryk Dabrowski juhatusel loodi 1797. a. poola leegionid, kes pidid kujundama tulewase poola sõjawäe ja nüüd sõdisid Napoleon Bonaparte käsutusel ärätundmisel: „Weel pole kadunud Poola!" Keiser Napoleoni wõidukas sõda Preisi ja Wenega (1806—1807) wõimaldas luua endisest Preisile kuuluwast Poola osast nõndanimetatud Warssawi suurhertsogiriigi (1807—1815) wabameelse põhiseadusega, oma enese sõjawäega würst Josef Poniatowski käsutusel. Warssawi suurhertsogiks sai Saksi kuningas Friedrich-August. Schönbrunni lepingu järele liideti Warssawi suurhertsogiriigiga osa Austriale kuulunud Poola osast ühes Krakowiga. Napoleoni nurjumised 1812—1815 otsustasid ka suurhertsogiriigi saatuse. Wiini lepinguga (1815) langes suurhertsogiriigi lääne osa Poosseni suurhertsogiriigi nime all Preisile, Krakow ümbrusega jäi wabalinnaks kolme jagaja riigi kaitse all, ülesjäänust sai nõndanimetatud Poola kuningriik igawesteks ajaks liidetud Wenemaaga.

Nikolai 1. troonile astudes pääsis lahti 29. nöw. 1830 Poola rahwa meeleheitlik wabaduswõitlus. Hoolimata kangelaslikust heitlusest wallutasid Wene wäed 7. sept. 1831. pealinna Warssawi, Poola sõjawägi taganes üle Preisi piiri ja pani maha sõjariistad. Mõnituhat patrioodi ränd asid Prantsusmaale. Nüüd tühistas Wene walitsus Poola kuningriigi põhiseaduse, sulges rea ajutusi ja koolisid, ühes ülikoolidega Warssawis ja Wilnos. Krakowi wabalinn liideti Austriaga 1846. a.

Ilmasõja lahtipuhkemine 1914. a. augustis tõi Poola küsimuse jälle päewakorrale. Galiitsias loodi „Sõrgem rahwuskomitee", kes eeskawasse wõttis kokkuleppe saawutamise keskriikidega; Wenele alluwates osades aga wõttis ülekaalu sakslaste meeleolu „Rahwuskomitees" Roman Dmowski juhatusel. Iseseiswat relket alustas tuhande ja mõnesaja reiwus mehega Josef Pilsudski, astudes Krakowist üle Poola kuningriigi raja. Keskriigid siiski ei lubanud Pilsudskil moodustada erisõjawäge, wõttes Poola leegionid endi ülemkäsutusse.

Warssawi wallutamise järele saksa wägede poolt 5. aug. 1915. a. langes kogu maa rõhuma sõjawäelise okupatsiooni alla. Wenemaal iseseisuse kuulutamise järele kuulutas sealne ajutine wabariikkk walitsus Poolale iseseiswuse, mis leidis tunnustamist ka teiselt poolt ligeltt.

9. weebruaril 1919 astus kokku Warssawis esimene põhiseaduse andew sejm. Peaja wälisministriks sai Ignacy Paderewski, riigipeaks Josef Pilsudski. Aprillis ja mais wallutasid poola wäed Wilno ning ajasid wälja ukrainlased Wäike-Poola idaosast.

Versailles'i rahuleping tõi 28. juunil lõpuliku kinnituse Poola iseseiswuse ja tema piirideld.

1920. a. jaanuaris algas sõda enamlaste wastu. Poola wäed tungisid wõidukalt, walutades 7. mail Kiiewi, kuni Kaniewi; pidid aga lange pealesurve all taganema. Suures Warssawi lahingus 13. — 16. augustil saawutasid poola wäed Pilsudski juhatusel hiilgawa wõidu, mille tagajärjel kihutati enamlaste wäed Poola rajadest ja 1921. a. 18. märtsil sõlmiti Riias Nõukogude Wenega rahuleping. 17. märtsil samal aastal wõttis sejm wastu Poola riigi uue põhiseaduse. Samal kuul Ülem-Sileesias eitewõetud rahwahääletamisega liitus üks osa sellest provintsist Poolaga. 1920. a. oktoobris oli kindral Zeligowski wallutanud oma wägedega Wilno, mis 1922. a. märtsikuul koos nõndanimetatud Kesk-Leeduga (Litwa Srodkowa) liideti.

5. nöw. 1922. peeti teise, korralise sejmi walimist, ja 9. detsembrikl walisti Poola wabariigi esimeseks presidendiks Gabriel Narutowicz, kes sama kuu 16. päewal langes mõrtsuka käe läbi. 20. detsembrikl waliti uueks presidendiks Stanislaw Wojciechowski. 15. märtsil 1923. tuli liitriikidest Poola idapiirile lõpulik tunnustus.

1926. a. maikuu keskel kukutas Pilsudski peaministri Witose walitsuse ja president Wojciechowski oli sunnitud loobuma ametist, kelle asemele waliti praegune president prof. dr. Ignacy Moscicki. Ministritekogu eteotsa astus Pilsudski ise.

Nowembris 1927. saadeti laiali teine sejm ja 1928. a. märtsis peeti kolmanda sejmi walimisi.

5 senti!

5 senti! ETA

Praegusel rahakehval ajal peab arwestama ka 5 sendiga!

Ilma mingi tagamõtteta võimaldame suitsetajaile hoida kokku 5 senti iga paberossikarbi pealt, suitsetades I sordi paberosse

INDIA

25 TÜKKI — 20 SENTI

Veenduge selles isiklikult ja nõudke nimelt ja alati neid tõesti häid paberosse.

TEHAS **„TUBAK"**

POOLA RIIKLINE SÕEKAEVANDUS ÜLEM-SILEESIAS

pakub kõrgeväärtuslist **Poola aurusütt** tuntud märgiga

„KÖNIGSHÜTTE"

Tähendatud süte küttevõime vastab keskmiselt 7400 kuni 7900 kalooriale. Väävli sisalduvus on alla 0,5% ja tuhaprotsent kõigub 3% ja 7% vahel.

Balti riikide ja **Soome** esindajad on

A.-S. WEST-EXPORT, DANZIG ja RIGA.

Esindajad Eestis:

A.-S. TALLINNA LAEVANDUS

TALLINN, S. KARJA TAN. 18.

Telefonid: 10 93, 9-52 ja 2-66.

Telegrammid: „LAEVANDUS".

Kaubandus-Tööstus Aktsiaselts **„KREENBALT"** Tallinn, S. Karja 13 Postkast nr. 346

Telegr. aadr.: „Kreenbalt" Tallinn. — Telefon 425-14.

Järgmiste koduma tekstiilvabrikute müügikeskkoht ja pealadu:

Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A.-S.
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O-Ü.
Sindi Kalevivabriku Ühisus, end. Vöhrmann ja Poeg
Eesti Niidi Vabriku Ühisus

Kõikide üleinimetatud vabrikute saaduste en-gros müük, nimelt:
Igasugused puuvillased riided, pleekimata, pleegitud, värvitud, trükitud, merseriseeritud, lõngad, puuvillane vatt j. n. e. Härrade ja daamide palitute, kostüümide, ülikondade voodririided, tekid, rätikud, villane vatt j. n. e. — Kõik sordid õmblusniidi: valge, must, värviline. Igasugused kunstsiidi saadused.

Poola kirjandus ja kunst.

„Kuldne aeg".

Esimese poola kirjanduslik teose „Kronika", mis koostatud mitmesugustest ajaloolise sisuga poeemidest, kirjutas ladina keeles munk Gallus 1113. a. Neljateistkümnendal sajandil on kirjutatud poola keeles kogu psalme ja kirikulaule. Hiljem kirjutas Jan Dlugosz, sünd. 1415 a., ladina keeles 12-köitelise teose poola ajaloost ja geograafiast.

Esimene poolakeelne trükitud raamat ilmus Breslaus 1475 a. ja esimene trükiteos Poolas 1473—76 Krakowis.

16-da sajandi algusega kujunes Krakowi ülikool tähtjaks teaduse ja hariduse keskohaks. Nikolaus Kopernikus avaldas siin oma teoria planeetide liikumisest, milles tõendas, et päike seisab ja maakera liigub 1525 a. omas teoses „De ratione cudendae monetae" Kopernikus seadis üles põhimõtte rahast ja ta ojast sotsiaalses elus. Kirjanduse ja teaduse eduga pidasid sammu ka kunst ja arhitektuur. Püha Maria kirik Krakowis on tolleaegse stiili hiilgavaks mälestusmärgiks. 16-dal sajandil ehitati ümber luminglik loss Krakowis, mis on tänapäevani renessansiaja ehitustunnistusmapaistvamaks saavutuseks põhjapool Alpe. Prantsuse kirjanik professor H. Grappin oma teoses „Histoire de la Pologne" tõhendab, et 15. sajandil, pärast suurt kiriklunõukogu, pääsis Poola lähemasse ühendusse Itaaliaga, Euroopa renessansi emaga. Renessansi ja reformatsiooni ühisel mõjul sündis uus ajajärk Poola arenemises, mida tänapäevani nimetatakse „Wiek Zloty", kuldne aeg.

Kunsti ja kirjanduse harrastus löi õitsele, sündis arvutu hulk teoseid, mis käsitlevad kõiki poliitilisi, sotsiaalseid, kõlblisi ja usulisi päevaküsimusi. Poola keel arenes klassilise täiuslikkuseni. Nimed, nagu Rey, „Suursugususe Peegli" autor, luuletaja Kochanowski, Krzycki ehk Janicki, ajaloolased Bielski, Stryjkowski ja Kromer, kelle tööd omasid rahvuslikule tunnustuse, kirjanikud Morzedi ehk Orzechowski, keda nimetati Poola Demostheneseks — kõik need kannatawad omal alal wõrdlust läänemaade kirjanikkudega. Poola kõrget kultuuri tunnustati Läänes ja Muret olewat kord öelnud, et Euroopa kahest kõige kultuurilisemast maast — Itaaliast ja Poolast — ta eelistab siiski wiimast.

Poola tolleaegsed poliitikakirjanikud tunnustasid peamiselt kahte põhimõtet: esiteks, et parim walitsusvorm on wabariik; teiseks — et kõik kodanikud on seaduse ees ühesõigusliseed. Need põhimõtted jäid püsima riigi poliitilises struktuuris ja wiisid konstitutsioonalse wabaduseni; peale wiimase Jagelloni surma Poola nimetati wabariigiks ja walitud kuningat hüüti primus inter pares — „esimene omasuguste keskel". Poola kirjanikkude töid tõlgiti mitmesse keelde ning need olid mõnel maal leelatud kui kardetaw liberaalne kirjandus. Laurentius Goslicki teos „De Optimo Senatore" ilmus 1568 a. Londonis ingliskeelses tõlkes ja awaldas mõju Cromwelli aegsele ingliise poliitilisele kirjandusele.

„Kuldne aastasada" — Poola kultuuri õitseaeg, mõõdus ja sellele järgnes reaktsioon.

Mickiewicz.

Liialdamine abstraktsete wabadusideedega, waseskolastika kasvatuses, kitsapiiriline kirikupoliitika, kodanikkude klassi arenematus ja lõpuks ka Waja kuningate wõimupüüdeid, aitasid selleks kaasa. Rootslaste sõjaretked ja kaksakate mässud ruineerisid Poolat majanduslikult.

17. sajandil Poola trükitoodete arw hakkas alanema ja 1650 a. paiku katkes poola raamatute ilmumine pea täiesti. Rahwas ei lugenud enam. Teaduslik mõtlemine waibus. Ja just siis, kui uus intellektuaalse ärkamise laine läbistas Euroopa, Poola mitte ainult ei kaotanud juhtiwat osa, waid langes ikka sügawamale pimedusse.

18. sajandi keskpaigas ilmneb uus kirjanduslik tõus. Selle ajajärgu kuulsamate kirjanikkude seka kuuluwad Hugo Kollontay, Krakowi ülikooli reorganisaator, Staszyc, piiskopp Krasicki j. t. Wiimane kuningas Stanislaw August unendas poola renessansiaja traditsiooni, täites kuningakoja luuletajate, arhitektide ja maalikunstnikkudega.

Peale saotust, aastail 1800—1830, Wilno ülikool muutus poola teaduste ja kirjanduse keskkohaks ja andis mitmed kuulsad nimed astronoomia ja geoloogia alal. Näis, et poliitilisel õnnetu rahwas otsis lohutust luulewallas. Kuulus luuletajate kolmik Mickiewicz, Krasinski, Slowacki olid rahwa tõhelepanu keskpunktiks. Mickiewicz — Poola ülestõusmise tuliselm kuulutaja, sündis 1798 Wilno lähedal ja õppis hiljem Wilno ülikoolis. Suurema osa elueajast weetis ta wäljaspool kodumaad pagulasena. Ta parimad teosed on „Dziady" (esiisad) ja „Pan Tadeusz". 1840. a. Mickiewicz waliti College de France'i slaawi kirjanduse professoriks Pariisis, hiljem organiseeris ta Itaalias poola wabatahtlikkude leegioni Itaalia wabaduse eest wõitlemiseks. 1855 a. Krimmi sõja ajal ta kogus Türgis menewastast poola wabatahtlikkude rühma. Ta juri Konstantinoopolis. Mickiewicz ja ta kaaslased andsid Poolale 19-dal sajandil uue weendumuse, et Poola rahwal wabaduse ja poliitilise moraali eestwõitlejaina on teiste rahwaste seas täita kõrge ülesanne. Ollaheidetud poolakaid juhtisid nende poeedid, nagu tuhande aasta eest prohwetid israeli rahwast — kinnitades nende südametesse kõrget idealismi ja wääramata usku oma õigusesse. Mickiewiczi elu oli wastukajaks aadetele, mis ta kuulutas; ta geenius saawutas kõrgelma kunstipärasuse, ta mõtted said poola rahwa igapäewaseiks palweiks. Mickiewiczil on suur mõju poolakatele, ja tema töid on lugenud ühesuguse innuga nii 1831 ja 1863 aasta pagulased, kui ka maailmasõja põgenikud ja poola sõdurid wõõrastes wägedes.

Tuntud bibliograafi professor Estreicheri mälestaawamiste järele on Poolas keelajast tuni 1870-ni trükitud kolm korda nii palju teoseid kui teistes slaawi maades kokku.

Talupoegade emantsipatsioon, tööstusline areng ja tööliskiasi kasvamine andsid Poola sotsiaalsele elule 19-da sajandi lõpul uue tõuke. Poola uus kirjandus, jäädes truuks oma ajaloolisele traditsioonile ja pidades sammu uute wooludega Lääne kirjanduslimas, lisutas edukalt uusi elemente Poola elus. Tänu oma aktuaalsusele on luuletajad, nagu Maria Konopnicka ja Kasprowicz ja kirjanikud Boleslaw Prus, Zeromski, Weyssenhoff, Sieroszewski, Sienkiewicz ja Reymont nii kodumaal kui ka wäljaspool seda leidnud wäga suure lugejaskonna. Kaks wiimast, Sienkiewicz ja Reymont, said Nobeli auhinna. Sama suur edu oli luuletaja ja maalikunstniku Stanislas Wyspianski draamadel, kes elustas greeka tragöödia klassilise wormi. „Poola kirjandus," — ütleb üks wälismaa arwustaja, — „on kaasaegses Euroopas rikkamaid ja wõib-olla ka otsekohesemaid." Kujutades moodsat elu wõi ajaloolisi sündmusi, kirjeldades talupoegade ehk aristokraatide elu, poola kirjandus, wastandina rootsi wõi wene omale, jääb sügaw-optimistlikuks, andes seega energiat ja usku tulewikku.

Kunst sammus kirjanduse jälgedes. Matejko (1837—1893) oma ajalooliste maalidega löi kooli; tema „Boleslawi tulek Kiiewi" ja „Preislased Krakowis" loowad sama meeleolu, kui Sienkiewiczi kuulsad nowellid. Maalikunstnikud Siemiradzki, Grottger, St. Wyspianski, Malczewski mõjusid sügawa kunstilise individuaalsusega samuti, kui rahwuslikste wõi ajalooliste motiiwidega. Muusika alal Chopin, heliloova, kelle kuulsus ei waja kommenteerimist, leidis sügawalmat inspiratsiooni poola rahwalauludes; Moniuszko, ooperite looja, heliloojad Karlowicz ja Szymanowski ja ojalt ka Paderewski jõid samast inspiratsioonialikast. Mõned wälismaa kriitikud on awaldanud kahetsust, et poola kunsti- ja kirjanduseloming kannab liiaks lokaalpatriotismi pitsatit, mis wähendab ta üleilmlist wäärtust. Wõib-olla see on õige. Kuid tänu sellele jäi Poola ka lõhestatuna truuks oma ajaloole ja säilitas moraalse ühtluse.

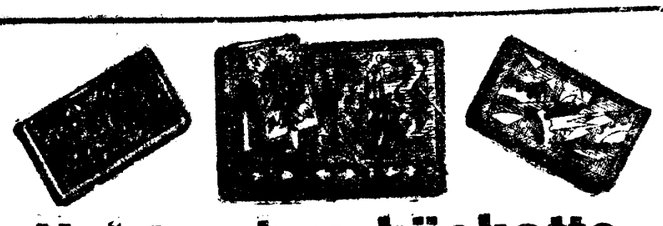

Naisterahva käekotte,

sumadane, portlelle ja koolikotte suures valikus. Parem ostukoht tööstuse kauplusest. Parandustöid tehakse kiirelt ja korralikult.

J. Tallikas'e sadulsepatööstus ja kauplus. Vana Viru tän. 5, Uue tänava algul, kõnetr. 14-94.

Balder Jaan

Suursündmuste salakeel.

Loll on see, kes wõtab asju nii, nagu need näiwad. Kõik nähtaw on petlik. Tõde on nagu tuum koore all. Maailm on täis salakirja. Kel on muuk schifrite awamiseks, see näeb telgitagustesse, oskab weerida elust huwitawaid lugusid.

Eestis on praegu käimas suurt sepitsust. Poola president sõidab küll. Oeldakse, see on lihtne wiisakusewisitt. See on muidugi wale. Me peame uskuma Nõukogude lehe teadet, et Poola olewat tõmmanud Eesti nõukogudewastasesse sõjalitu. Sellega ühenduses on muidugi ka Poola presidendi küllasõit. Tallinnas peetakse nõu, mida Leningradiga peale hakata. Ei noh, wõtawad selle enamlasteli ära — see on ju wäikesel Eestil kerge ast — ja nüüd on waja pidada aru, mida selle linnamõrakaga peale hakata. See on raskem küsimus kui linna äratõtmine. See on nii suur linn, et wäike Eesti kaob sinna ära nagu hiir kaluri saapasäärde. Eestil on nõukuinit ülelõigseid asju, mis ei wasta tema mõõtudele. Näiteks Wene-Balti tehased. Ole teisega igawesti hädas, nagu hobuseparisnik hobujekronuga, keda ei saa kajutada tõdks, keda ei õnnestu ka maha müüa. Muudkui raiska raha ta ülalpidamiseks, et hing seisaks teisel sees.

Tele muigate, tele ei usu sõjasepitsusi. Ah, miks me peame uskuma Nõukogude lehe teadet? Sellepärast, et kaugelsiisja näeb asju paremini. Wäikesed saladused pahsatatakse küünlatulega ja suurekstegewa klaasiga, aga suured saladused — kaugusega. On tarwis wajalikku distantsi. Wene leht on kaugel, temal on see distants.

Kõik asjaolud kõnelewad Wene lehe wäite poolt. Näiteks: Jaan Jaago sõitis Poola presidendi siimvilbimise ajaks Eestisse. See pole lihtne juhtumus. Igaüks teab, et Jaago on suur isamaalane. Igaüks teab ka, et tema on kange mees. Ta on kõik maailma wägewad pannud selja peale. Loomulik, et Eesti walitsus ei jäta selle kange patrioodi wõimu kasutamata. Waid ühtlselt Poola presidendi ja Jaan Jaagoga peetakse Tallinnas nõu, missuguse kuhiwiga saab kõige hõlpsamini wastaseet jagu. Palun, mitte segamini ajada — ma ei räägi tsirkusest. Waid poliitikast. Eest Jaago teeb ka poliitikat. Ta on sel alal isegi nii osaw, et kord soowitati riigikogus (need olid wist sotsid?) kõik wälisaadikud ära kaotada ja see töö anda Jaago kätte. Nõusugune ütelus on täitsa põhjendatud. Jaago organiseerib maailma Nõukogude Wenemaa wastu. Ta wõidab kõikjal, igas riigis, suurt poolehoidu. Et ta eestlane on, siis ta wõidab poolehoidu Eestile. Et Eesti on sattunud Poola mõju alla ja lasknud end tõmmata Nõukogude wastasesse sõjalitu, siis tõmmatakse kõik Jaago poolehoidjad Nõukogude wastu. Nagu näete, Jaagost ei lõõ profiiti mitte ainult „Grand-Marina", waid ka Poola walitsus.

Siis weel: neegrid sõitsid Tallinna. Neil olewat oma orkester ja nad tegewat siin teatrit. Loll, kes usub. Eesti walitsus teeb teatrit. Neegrite sõiajõidul on hoopis muu eesmärk kui teater. Mitte kunsti nad ei tule Eestisse demonstreerima, waid sõjakunsti. Igale wiieaasta le Atsile on selge, kuiwõrt kuulus on neegrite sõjakõja. Selleks neil ongi trummid kaasas. Et kõja oleks kõhutawam. See kõja on sõjas wägew moraalne relw. See wõib wiia wastaje kabuhirmu ja panna põgenema. Neegrid ajawad hirmu peale. Kui eestlased pidasid wabadussõda, siis enamlased lewitasid kuulduši, et Eesti wäes wõitlewad wärwilised. Teate sappa lisati küll julgustaw moraal: Eesti ja Euroopa omad sõdurid ei taha tõsta kätt enamlaste wastu, sellepärast on toodud wäeliinile wärwilist metsrahwast. Et kogu Euroopa hoiab nõukogude poole, ainult käputäis musti kuradeid sõdib weel wastu. See pidi sisendama sõdurimassi lootust ja lohutust, kuid tulemused olid wastupidised: fantaseerituid neegripojad mõjusid demoraliseeriwalt. Nii et käputäis neegreid suudab sooritada suuri asju.

Poola presidendi küllasõidupäewal walitakse Tallinnas iluduskuninganna. Pime on, kes usub, et siin on tegemist hariliku moehaigusega, nagu kogu maailmas näiid näha, wõi nagu oleks siin tegemist tõesti ilu tagaajamisega. Kes oskab weerida salakirja, see loeb siit wälja monarhistide sepitsusi. Siin lihtsalt walitakse trooni kandidaat. On päewselge, milise trooni jaoks.

Jaan Jaago, Poola president, neegrid, iluduskuninganna — need kõik on salaniitidega ühenduses. Kes oskab saladusi weerida, see loeb siit wälja samad sõnad, mis olid Nõukogude sõitungis.

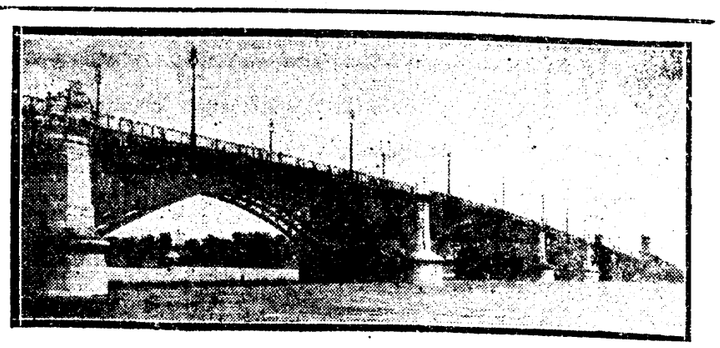

Poniatowski sild Poolas.

Suitsetajad, tarvitage Benediktiini hambapastat

ning teie hambad on alati **lumivalged.**

President Mościcki esimene adjutant, kes saadab presidenti.

10 a

Jooni

Kümme aastat tagasi leidsid Warssawi all ajet sündmused, millised tähtsus kahtlemata kaugele ütle noore wabariigi piiride ulatus ja millised fellepärast ka kogu Euroopas suure põnewusega jälgiti. Täna, kus meie pealinn end ehtinud on wastu wõtma Poola Esimest Kodanikku, pole huwitusteta tuletada neist sündmusist meele mõningaid tähtsamaid episoode.

Nõukogude lääne-rinde juhataja Tuhatshewski oli 1920. a. warasuwe jookul koondanud oma jõud suurekspealetungiks, ja 2. juulil pöördus ta nende poole päewaläjuga, milles kutsus neid üles uputama Piłsudski walitsust pihukstallatud Poola sõjawäe werre.

„Üleilmlise rewolutsiooni saatus tuleb otsustamisele läänes," hüüdis ta oma punawäelaste poole, „ja selle üleilmlise rewolutsiooni tuli peab enesel awama teed üle Poola surnukeha!"

Ja siis hakkasi see punane lewiin liikuma edasi läänepoole, ähwardades süüdata põlema kogu Euroopat, hävitada ära kõiki inimsoo senised kultuurisaawutusi.

Üksteise järele langesid enamlaste kätte Poola maakonnad ja linnad ning igast wõiduist said edasitungija ikka weel suuremat ja suuremat hoogu. Juba olid nad wallutanud Brhescho n/B. (4. 8.), Ostroleka (6. 8.), Mlawa ja Pultuski (11. 8.), ja juba olid nad jõudnud üsna ligidale Warssawi wõravatele. . .

Kuid juba oli ka tõusnud üles kogu Poola rahwas, kinnitades üksmeelselt: „Jeszcze Polska nie wginęła poki my żyjemy!" (Pole weel kadunud Poola, kuni meie elame).

Juba juuni lõpul, kui Kiiewi ära kaganemine katastroofilisele ähwardas kujuneda, kutsuti Warssawis ellu Riigi Kaitsmise Nõukogu (Rada Obrony Państwa), mis koosnes parlamendi saadikutest ja sõjawäelise wõimu esi-

allinn, S. Karja 13
Postkast nr. 346

uuvillane vatt j. n. e.
— Kõik sordid ömblus-

a käekotte,
ures valikus. Parem ostukoht tööstuse
ehakse kiirelt ja korralikult.
epatööstus ja kauplus. Vana Viru tän.
Uue tänava algul, kõnetr. 14-94.

Balder Jaan

ste salakeel.

jaadikud ära laotada ja see töö anda Jaago kätte. Nõusugune ülesluse on täitja põhjendatud. Jaago organiseerib maailma Nõukogude Wenemaa wastu. Ta mõibab kõikjal, igas riigis, juurt poolehoidu. Et ta eestlane on, siis ta wõidab poolehoidu Eestile. Et Eesti on jättunud Poola mõju alla ja lasknud end tõmmata Nõukogude wastasesse sõjaliitu, siis tõmmatakse kõik Jaago poolehoidjad Nõukogude wastu. Nagu näete, Jaagost ei lõõ profiiti mitte ainult „Grand-Marina", waid ka Poola walitsus.

Siis weel: neegrid sõitsid Tallinna. Neil olewat oma orkester ja nad tegewat siin teatrit. Loll, kes usub. Eesti walitsus teeb teatrit. Neegrite sõiasõidul on hoopis muu eesmärk kui teater. Mitte kunsti nad ei tule Eestisse demonstreerima, waid sõjakunsti. Igale wiisaasta le Atsile on selge, kuiwõrt kuulus on neegrite sõjakõja. Selleks neil ongi trummid laajas. Et kõja oleks kõhutawam. See kõja on sõjas wägew moraalne relw. See wõib wiia wastase kabuhirmu ja panna põgenema. Neegrid ajawad hirmu peale. Kui eestlased pidasid wabadussõda, siis enamlased lewitasid kuulusi, et Eesti wäes wõitlewad wärwilised. Teate sappa lisati küll julgustaw moraal: Eesti ja Euroopa omad sõdurid ei taha tõsta kätt enamlaste wastu, selleperäraft on toodud wäeliinile wärwilist metsrahwast. Et kogu Euroopa hoiab nõukogude poole, ainult käputäis musti kuradeid sõdib weel wastu. See pidi sõjendama sõdurimassi lootust ja lohutust, kuid tulemused olid wastupidised: fantaseeritud neegripojad mõjusid demoraliseeriwalt. Nii et käputäis neegreid sundab sooritada suuri asju.

Poola presidendi küllaõidupäewal walitakse Tallinnas iludusekuninganna. Pime on, kes usub, et siin on tegemist hariliku mõehaigusega, nagu kogu maailmas näüd näha, wõi nagu oleks siin tegemist tõesti iluvõistlusega. Kes oskab weerida salakirja, see loeb siit wälja monarhistide sepitluse. Siin lihtsalt walitakse trooni kandidaat. On päewselge, millise trooni jaoks.

Jaan Jaago, Poola president, neegrid, iluduskuninganna — need kõik on salaniitidega ühenduses. Kes oskab saladusi weerida, see loeb siit wälja samad jõnad, mis olid Nõukogude sõitungis.

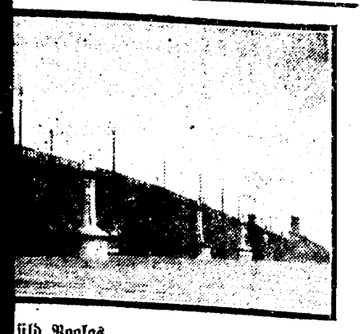

sild Poolas.

President Moscicki esimene adjutant, kes saadab presidenti.

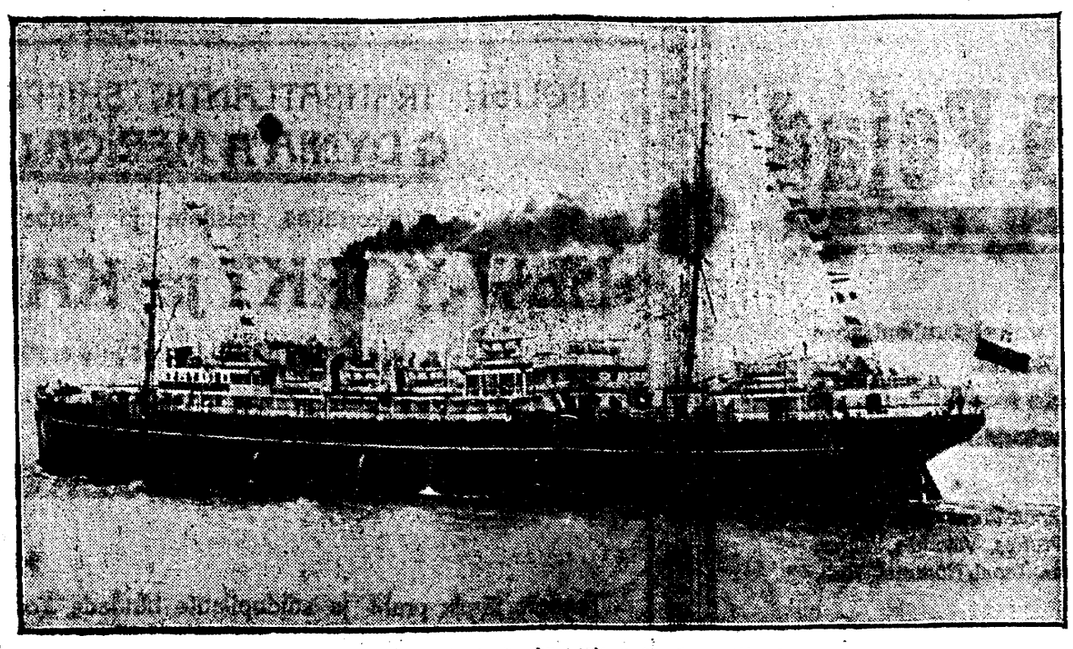

Okeaniauri „Pulonia," millel sõidab Poola president.

Protokolliülem krahw Romer.

10 aastat tagasi.

Jooni Poola wabaduswõitlusest.

Kolonel J. Junkur.

Küünne aastal tagasi leidsid Warssawi all aset sündmused, millisele tähtsus kahtlemata langele kõe noore wabariigi piiride ulatus ja millised sellepärast ka kogu Euroopas suure põnewusega jälgiti. Täna, kus meie pealinn end ehtinud on wastu wõtma Poola Esimest Kodanikku, pole huwitusela tuletada neist sündmustest meele mõningaid tähtsamaid episoode.

Nõukogude lääne-rinde juhataja Tuhatshewski oli 1920. a. warasuwe jookul koondanud oma jõud suureks pealetungiks, ja 2. juulil pöördus ta nende poole päewaläsuga, milles kutsus neid üles uputama Pilsudski walitsust pihukstallatud Poola sõjawäe werre.

„Üleilmise revolutsiooni saatus tuleb otsustamisele läänes," hüüdis ta oma punawäelaste poole, „ja selle üleilmise revolutsiooni tuli peab enesele awama teed üle Poola surnukeha!"

Ja siis hakkaski see punane lawiin liikuma edasi läänepoole, ähwardades süüdata põlema kogu Euroopat, häwitada ära kõik inimsoo senised kultuurisaawutusi.

Üksteise järele langesid enamlaste kätte Poola maakonnad ja linnad, ning igast wõidust said edasitungijad ikka weel suuremat ja suuremat hoogu. Juba olid nad wallutanud Brheschci n/B. (4. 8.), Ostroleka 6. 8.), Mlawa ja Pultuski (11. 8.), ja juba olid nad jõudnud üsna ligidale Warssawi wärawatele. . .

Kuid juba oli ka tõusnud üles kogu Poola rahwas, kinnitades üksmeelselt: „Jeszcze Polska nie wgineta, poki my żyjemy!" (Pole weel kadunud Poola, kuni meie elame).

Juba juuni lõpul, kui Kiewi alt kaganemine katastroofiliseks ähwardas kujuneda, kutsuti Warssawis ellu Riigi Kaitsmise Nõukogu (Rada Obrony Państwa), mis koosnes parlamendisaadikutest ja sõjawäelise wõimu esindajatest. Sellele nõukogule andis Seim täieliku wolituse otsustada kõiki nii sõjapidamisega kui ka rahutegemisega ühenduses olewaid küsimusi.

Hiljem moodustati ka kõikidele erakondadele tugenew walitsus, mida nimetati Rahwusliku Kaitse Walitsuseks (Rząd Obrony Narodowej).

Riigi Kaitsmise Nõukogu nimel pöördus komendant J. Pilsudski, Poola wägede ülemjuhataja, rahwa poole üleskutsega, et kõik meeskodanikud, kes relwu kanda suudawad, hädaohus oleva Isamaa kaitseks Walge Kotka lippude alla koondusid.

Tähendatud üleskutse peale ilmusid wabatahtlikult Sõjaministri käsutusse umbes 105.000 meest, ja nendest moodustati 8. juulil eriline Wabatahtlikude Armee, mille organiseerijaks ja peainspektoriks nimetati kindral J. Haller. See Wabatahtlikude Armee aitas mõjuwalt takistada waenlase edasitungimist, kuna aga oma taganewatesse ja wäsinud wäeosadesse selle kaudu uut ja tugewat jõudu juure woolas.

Seda jõudu ei tahtnud Ülemjuhataja panna kaalule asjatult; tema peas oli walminud idee waenlasele kindla ja häwitawa hoobi andmiseks. See idee leidis wäljenduse 6. augustil antud ajaloolises käsukirjas, mis algas peale sõnadega:

„Waenlase kõre edasitungimine meie sisemaale ja tema ägedad jõupingutused Bugi jõest ületulemiseks ning Warssawi peale marsimiseks sunniwad Ülemjuhatust kõrde-rinnet Wisla liinile tagasi tõmbama ja Warssawi all suurt lahingut wastu wõtma."

Edasi antii käsukirjas teada, et Ülemjuhatus peakaitseliinika walinud on: Orzyc-Narewi jõed, sillakattega Pultuski juures Warssawi sillakaitse — Wisla jõgi, Deblini sillakaitse — Wieprzi jõgi, ja edasi lõunap. kas Sereti wõi Strypa jõgi.

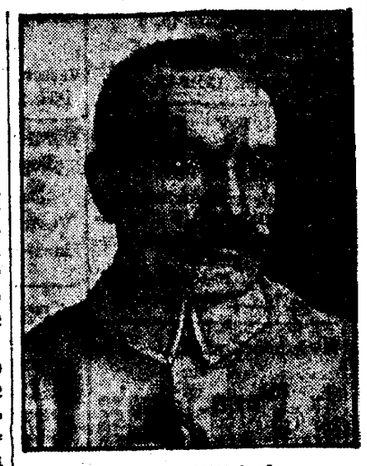

Marssal Pilsudski.

See wus raiskeliin jagunes kolmeks osaks:

a) Põhjas, Saksa piirist kuni Deblini sillakaitseni (ekskl.); b) keskel, Deblinist (inkl.) kuni Brody'ni (ekskl.), ja c) lõunas, Brody'st (inkl.) kuni riigi lõunapiirini.

Rinde põhja ja lõuna osadele asetatud wägedele tegi Ülemjuhataja üleandeks waenlase edasitungimine seisma panna ja temale kaitselahingutes werisejd kaotusi sünnitada. Kesktohale, Wieprzi jõe alamjooksule, käskis ta aga kiirelt koondada manöövri armee, mis sealt siis otsustawa hoobi andmiseks heidetud pidi saama Warssawist ründawa waenlase tiiwale ja seljataha.

Tagasitõmbumine, mis algas peale 7. augusti öö, sündis täielikus korras, misjuures ratsa kui ka autodele asetatud katteosad oma arwurikaste kuulipildujatega pealeröhuwale waenlasele rasked kaotusi sünnitasid. Warssawi ees oli aga samal ajal käimas kibe kindlustusehitamise töö, millest wõtsid wabatahtlikud osa nii mehed kui ka naised.

Ümberkoondamine pidi täielikult lõpule wiidama umbes 16. augustiks. Kuid juba 13-dal hakkasid enamlased uue jõuga peale tungima, eriti Radzymini juures. Selles suunas saawutasid nad esialgu weel ka kohaliku, kuid juba ka wiimast edu.

16. augusti warahommikul algasid Poola 3. ja 4. Armee, Pilsudski isiklikul juhatusel, Wieprzi jõelt üldist wastupealetungi, mis suunatud oli otse põhjapoole, nagu see näidatud kõrwalolewal skeemil. Waenlasele, kes Poola peajõud enesel ees arwas olewat Warssawi ja Saksa piiri wahelisel rindel, tuli see lõõk nii ootamatult, et ka täielikku segadusse sattus ja rohkesti wange (umbes 66.000 meest) ning igasugust materjali (231 suurtükki, 1.032 rask. kuulip. jne.) maha jättes kiirelt taganema hakkas.

Nii jäid siis Tuhatshewski soowid ja ennustused täide minemata, kuna poolakate üksmeelne wastupanu ja komendant Pilsudski juhtimisosawus Wisla kallastel korda saatsid selle ime, selle „Cud nad Wisla," mida nõõid kogu Euroopa tänuga mälestada wõib.

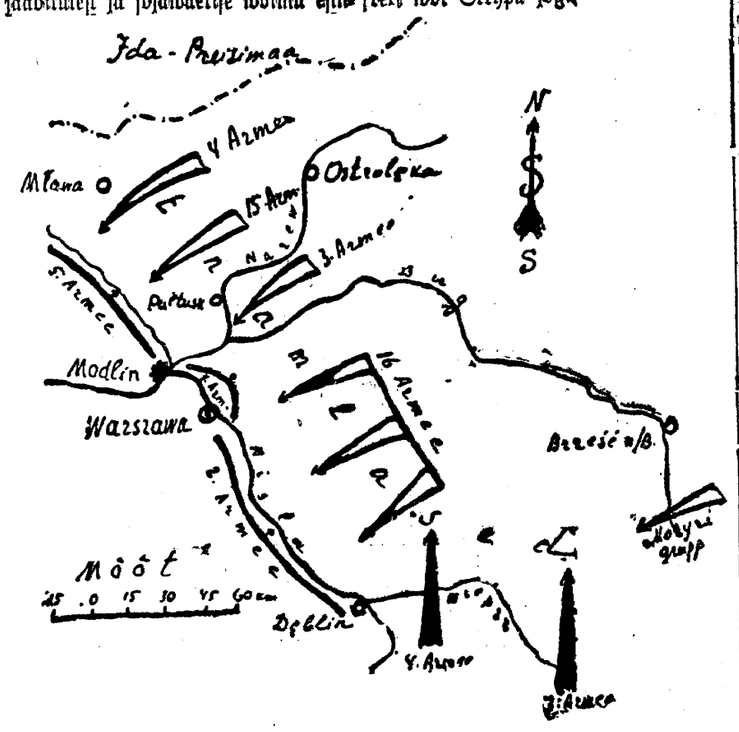

Külalised tulewad.

Jaan Lattik — wälisminister.

Seesugune sõnum ajab igakord pereraahwa jalule. Uni on silmist nagu peoga pühitud. Mõtted uitawad üheest majamurgast teise ja poawad endamiji nõu, kuidas saaks wastuwõttu korraldada paremini, nii et külalised jäätsid rahule. Majarahwal on iiks soow, wisata külalise jalgteele oma wõimeid, head tahet aga kas wõi südamest endast, et mõistku wõõras ja saagu aru, kuidas teda hoitakse.

Hommikumaalane on meist mitu korda palawam oma tegudes ja soowides, tema ohwerdab õtsemat teed sikutalle ja niisutab ohwri werega külalise teed. Et oleks teerada puhas ning waba.

Meie seda ei oska teha, aga siiski kinnitame külalistele, et tee on waba ja puhas. Sõprusse, rahu ja paremate soowidega on puhastatud tee ühe rahwa juurest teise. Kindlasti ei rahustu rahwastewahelised teed siis kunagi, kui neid mööda küidakse, kui iiks rahwas külastab teist.

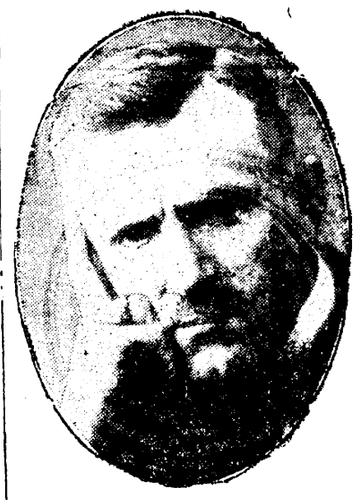

Jaan Lattik.

Külalised tulewad. Warsti ilmub filmapiirile Poola laew. Hiiiiame sõpradele juba taldalt: tere tulemasti

Suurim ja täielikum
TAPEEDILADU
J. VEELMANN.
Tallinn, V. Tartu mnt. 22.
Osakond: S. Tartu mnt.
Maitserikkad mu trid, õigl. hinnad

Õiget pidutuju saavutate ainult siis, kui suitsetate lemmik-p. berosse
Mikaado
25 tükki — 25 senti
Meie vabrikus tarvitatakse ainult kõrgeväärtuslikke ja värskeid tubakaid, selle tõttu on saadused tarvitajate poolt väga nõuetavad.
Tubakatehas A. Anton & Ko.

Tarvitage
kord 4 nädalat järgimööda Chlorodont hambapastat ja vaadake siis kui valged Teie hambad välja näevad.
CHLORODONT hambapasta puhastab hambad ja suu, ilma kallile hambeläikele kahju tegemata. Teised hambaravitsemise abinõud ei saa anda Teile paremaid teeneid, kui CHLORODONT hambapasta, mille värskendav piparmündi maitse veel kaua peale tarvitamist jätab suhu värskuse ja puhtuse tunde.
Saadaval igalpool.
Chlorodont

J. Puhk & Pojad

Uuem, moodsam ja valmistusjõulisem suurveski Eestis.
Vilja ja **koloniaalkaupade suurmüügi laod.**
General Motorsi autoesindused.

Peakontor: Tallinn, Rannavärava pst. nr. 21.
Kontorid: Tartus, Narvas, Pärnus, Viljandis, Valgas, Petseris, Rakveres, Tapal, Nõmmel, Türil, Võhmas, Abjas.

Parimad ostukohad kauplustele

Kuulsad Chevrolet, Buick ja General Motorsi autod.

POLISH TRANSATLANTIC SHIPPING CO. LTD,
GDYNIA AMERICA LINE
Järjekorraline reisijate- ja kaubaühendus
NEW-YORK'i ja KANADA'ga
kahekruvi posti- ja reisijate-aurikutega
„Polonia“
„Kosciuszko“
„Pulaski“
Teadete järele prahi- ja sõidupiletite hindade kohta palutakse pöörata
United Baltic Corporation Estonian Agency poole
(R. KINGHORN — PEAESINDAJA EESTIS)
Lai tän. 41, Tallinn Tel. 22-34.

Esimene Eesti Vasekauplus
A. Kristjanson
„Kalevi“ kaubahoones
Tel. 309-58. Veneturg 2

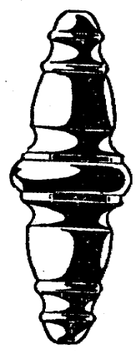
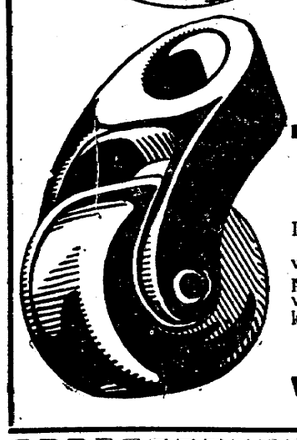

Laos alati saadaval:
Inglistina
Lamb & Flag.
vask-, allumiinium-, tsink- ja poolahõbeplekki, vasktorusid vasklatte, vasktraati, vask kardina stangesid ja
nikkel voodiosasid

Pakume oma rikkalikust laost
tasku-, käe-, seina- ja äratuskelli,
samuti ka
kuld-, hõbe- ja kristallasju
odavate hindadega
OMEGA
O-Ü. J. RUBIN
Viru 17. Asutatud 1880 a.

Värske saadetis
pergamiini ja pergamenti
rullides ja poognates.
K-ü. „Rahvaülikooli“ kauplused Tallinnas
Harju tän. 48, omas majas, tel. 24-49;
Jaani tn. 6, pangamajas, tel. 6-66 ja 30-67.

Dr. R. Wahtrik
Haavahaigused.
Kesk-Liiva tn. 6 (endine Kirikuaia t.) Keskhaigemaja vastas. Kõnet. 3—5. Telef. (20)2-86.

Dr. K. Rist
SISEHAIGUSED.
Röntgeni- ja elektrikabinett. Läbivalgustused ja ülesvõtted. Diatermia. Kõrgustikupäike.
Vastuv. kl. 10—12 ja 4—6.
Uus tän. 7. Tel. (2)15-79.

Minu kõnet. nüüd 11—12 ja 5—7
Dr. Marta Linnaks
Sisehaigused.
Suur Karja 9. (Luupi maja.) Telef. 15-80.

Võtan jälle haigeid vastu
Dr. H. Hoffmann
SILMAARST
Viru tän. 15. Kõnetr. 7—92.

Dr. Ch. Sack
Kõrva-, nina ja kurguhaigused
Suur Karja 15.
Telef. (2) 31-36.
Vastuvõtt kl. 9—10 ja 4—6.

Dr. E. Prisant
Hambaarstimise kabinett.
Kunsthambad. Suuhaigused.
Viru tn. 8, krt. 3.
Vastuv. kl. 10—1 ja 4—7.

Dr. Harry Dreyer
Naha-, põie- ja suguhaigused
Viru t. 12 k. 3,
(Singeri kaupluse majas)
Tel. (2)32-72. Kl. 10—1; 5—8
Pühapäeval kl. 11—12.

Tagasi jõudnud
Dr. J. Braschinsky
Mao-, soolte- ja ainetevahetuse haigused
Lembitu t. 23, krt. 4.
tel. (2) 12-64.
(Knüpferi kliiniku vastas.)
Vastuv. kella 9—10 ja 4—6.

Klaasiladu - peeglitööstus
Vennad Loderaud
Harju t. 44, „Kuld Lõvi“ kõrval
müüb väga odavalt klaasi ja peegleid igaks otstarbeks.
Vaateaknaklaasi igas suuruses
Telefon 656.

Dr. W. Reni
Sise-, eriti mao ja soolte-haigused.
Vastuv. kl. 10—12 ja 4—6.
Pikk t. 9. Uus tel. 434-49.

Viru t. 12, kort. 1.
(Singeri kaupluse majas)
S. DREYER
Vastuvõtt 9—2 ja 4—7.
Linna- ja riigiteenijatele taksi järgi.

Tagasi jõudnud
Hambaarst
ANNA AMITAN
Viru tän. 13, krt. 2.
Tel. (2)25-17. Vastuv. 10—2 ja 4—7.

Peenike kui niit
ühekordne, valge väljamaavillast lõng rätikute ja kangakoe jaoks 250 s. nael (400 gr.) ja igat seltsi teist **lõnga, lambavillu** ning **vatti** müüb igal arvul vabriku hinnaga
M. Teslon'i
villatööstus,
Harju tän. 45. Sissekäik Müürivahe 2.

Tarvitatud
sõidu- ja veoautosid
headel tingimustel müüa.
Tallinn, **Rannavärava pulestee 21.**

Võhmas
müürile anda
äriruumid
hästi käidavas kohas, soovikorral maja müüa. Teateid saab Võhma, Vaksali tänav, majaomanik Jaanson.

Kuulus hiromant Ruth.
Rüütli ja Harju tän. nurgal nr. 32, k. 11. Sisseläät Rüütli t. Otsustan saatust käejoonte, täekirja ja päevapildi järele. Wastuwõtmine ärip. kl. 10—7 ja pühapäeval kella 12—2.

„WABA MAA“
on müügil igas raudteejaamas.

VÕRU EESTI PÕLLUMEESTE SELTSI
Põllumajanduse-, tööstuse-, kaubanduse- ja käsitöö-
NÄITUS
peetakse 13., 14. ja 15. septembril 1930 a.
Võru linnas, näituse alias, oma ruumides.
Näitusel jagatakse auhindadeks kuld-, hõbe- ja bronksaurahasid, kaunistatud kiituskirju ja sula raha 250.000 s.
Näituse väljapanekute ülesandmise viimaseks tähtajaks on 6. september 1930 a.
Lähemaid teateid näituse kohta annab ja ülesandmisi võtab vastu Võrus, Põllumeeste Seltsi sekretär Joh. Keiss — Võru maavalitsus, telefon Võru 23 ja ajaleht „Elu“ Võrus, Jüri tän. 30, telefon Võru 196.
Võru Eesti Põllumeeste Selts.

Katuseplekk
Rootsi-Vene-Inglise.
Suur väljavalik. Soodsad hinnad.
A.-S. WENNAD KIMBERG,
Rüütli tän. 4. Tel. 428-17.

Lumivalgeks ja õrnaks saab pesu ainult
pesusine „SOKOL'I“ läbi
Saadaval igalpool.

Suure tagavara tõttu müüme
10—30 prots. hinnaalandusega
suures valikus moodsaid
tapeete
Tapeediäri
O-Ü. „PHÖNIX“
Vana Posti tän. 8

Bandaažid valmistatud arsti ettekirjutuse järgi.
Hästi riietatud daam näeb nues kleidis ainult siis kena välja, kui tellite korsette viimaste **Pariisi** ja **Ameerika mudelide järgi**
M-me Ziwjani juurest
Müürivahe 30, tel. 14-97.
Suur ladu valmis korsette.

Pühapäeval, 10. aug. 1930. Nr.

„Polo

Laupäeval

Li

Gdynia, 8. augustil. President kogu esimehe Slawecki saatel läks a salutseerisid 21 paugupa. Rohkear Kell 23,30 hiivas „Polonia“

Poola ajakirjaniku saabusid.

Poola ajakirjanikud saabusid Tal na eile hommikuse liirrongiga. T need, kellest me juba warem oleme t tamud: hrad St. Poraj-Koczminski, Cwert, E. von Rücker, B. Jarochow Otulicz, Pleskaczewski, St. Aubac, nek ja Kosciałkowski. Ajakirjanikk ga tuli ühes Poola wälisministeer mi presse chefi abi Drymmer. Raud jaama olid tulnud külalisi wastu w ma Poola saadik Libicki, wälismi teeriumi ajakirjanduse büroo juha G. Meri, juriidilise büroo juha Haman, Poola saatkonna liikmed, kirjanikkude Liidu esimees H. Moor kõikide Tallinna lehtede toimet esindajad ja „Eta“ toimtaja Audow

Sama rongiga saabusid Riiast „J nakas Sinas'e“ toimetaja Vakulis „Chicago Tribune“ korrespondent Day.

Poola külalised paigutati korterit „Kuld Lõwi“ wõõrastemajja. P ühist kohwi tegid Poola ajakirjani wisiidi, Poola saadikule minister bickile, wälisminister Lattikule ja gikogu esimehele K. Einbundile, kes Eesti-Poola sõprusühingu esimeh Riigikogu esimees annetas igale aja janikule Eesti-Poola albumi, mis ü gu poolt Poola presidendi külaskõ puhul wälja antud.

Kell ½2 andis wälisministeeri ajakirjanduse büroo juhataja külalis eine „Seltskondlikus Majas“. Õh olid külalised palutud kooswiibim „Gloria Palace'i“.

Wälisriikide saadikud presidendi-pidustuste

Poola presidendi külaskäigu pu on Tallinna sõitnud rida Eestis d diteeritud wälisriikide saadikuid, alaline asukoht on kas Riias, Helsi wõi Warssawis. Tallinna on jõudnud: Ameerika saadik Cole Taani saadik F. de Lerche, Norra dik Jakhelln, Hispaania saadik M Avila, Jugoslaawia charge' d'aff Peliwanowitsh, Ungari esindaja Jungerth, Türgi esindaja Ibrahim man-Bey, Rumeenia charge d'aff M. R. Sturdza.

Eile hommikul saabus paawsti n sius Riias Zecchini ja Inglise d d'affaires.

Eesti wälissaadikutest wõtawa duštustest osa Poola saadik Wars K. Toser ja saadik Riias E. Wirgo, weedab kodumaal oma puhkeaega.

Auwäraw Poola presidendile Pirital.

Pirita Kaunistamise seltsi ja diseltsi „Kalew“ korraldawad P presidendi läbisõidu puhul Pi Wiimsi 11. augustil pool wiis lõunat kõrgele külalisele terwit remoonia.

Keset Pirita silda püstitatakse nikutega ja lippudega kaunis auwäraw. Silla linnapoolses Kalewi malewkond terwitab orke külalist.

PING CO. LTD,
LINE
baühendus
ANADA'ga
rikutega
o"
„Pulaski"
kohta palutakse pöörata
ian Agency poole
EESTIS)
Tel. 22-34.

ESTI PÕLLUMEESTE SELTSI
majanduse-, tööstuse-, kaubanduse- ja käsitöö- —
ATUS
3., 14. ja 15. septembril 1930 a.
s, näituse alas, oma ruumides.
akse auhindadeks kuld-, hõbe- ja bronksmistatud kiituskirju ja sula raha 250.000 s.
apanekute ülesandmise viimaseks tähtajaks on 6. september 1930 a.
teid näituse kohta annab ja ülesandmisi õrus, Põllumeeste Seltsi sekretär Joh. Keiss valitsus, telefon Võru 23 ja ajaleht „Elu" s, Jüri tän. 30, telefon Võru 196.
Võru Eesti Põllumeeste Selts.

tuseplekk
Rootsi-Vene-Inglise.
valik. Soodsad hinnad.
WENNAD KIMBERG,
Rüütli tän. 4. Tel. 428-17.

algeks ja õrnaks saab pesu ainult
„SOKOL'I" läbi
Saadaval igalpool.

re tagavara tõttu müüme
prots. hinnaalandusega
uures valikus moodsaid
peete
Tapeediäri
„PHÖNIX"
Vana Posti tän. 8

riictatud daam näeb uues kleidis siis kena välja, kui tellite korsette Pariisi ja Ameerika modellide järgi
Ziwjani Juurest
Müürivahe 30, tel. 14-97.
Suur ladu valmis korsette.

„Polonia" teel Tallinna.

Laupäewal saabusid üheksa Poola ajakirjanikku.

Linn seab end pidurüüsse.

Gdynia, 8. augustil. Presidendi erarong saabus Gdynia kaile kell 19.15. President Moscicki ministrite nõukogu esimehe Slawcki saatel läks aukompanii eest mööda. Orkester mängis Poola hümni. Sõjasadama kahurid salutseerisid 21 panguga. Rohkearwulise publiku aupaulduste saatel läks president aurik „Polonia" vardale.

Kell 23,30 hiiwas „Polonia" ankru, alates teekonda Tallinna poole

Poola ajakirjanikud Tallinna peajaama esisel.

Poola ajakirjanikud saabusid.

Poola ajakirjanikud saabusid Tallinna eile hommikuse kiirrongiga. Tulid need, kellest me juba warem oleme teatanud: hrad St. Poraj-Kozminski, L. Ewert, E. von Rücker, B. Jarochowski, Okulicz, Pleskaczewski, St. Aubac, Binek ja Kosciaklowski. Ajakirjanikkudega tuli ühes Poola wälisministeeriumi presse chefi abi Drymmer. Raudteejaama olid tulnud külalist wastu wõtma Poola saadik Libicki, wälisministeeriumi ajakirjanduse büroo juhataja G. Meri, juriidilise büroo juhataja Haman, Poola saatkonna liikmed, Ajakirjanikkude Liidu esimees H. Moorson, kõikide Tallinna lehtede toimetuste esindajad ja „Eta" toimtaja Audowa.

Sama rongiga saabusid Riiast „Jaunakas Sinas'e" toimetaja Bakulis ja „Chicago Tribune" korrespondent D. Day.

Poola külalised paigutati korteritesse „Kuld Lõwi" wõõrastemajja. Peale ühist kohwi tegid Poola ajakirjanikud wisiidi Poola saadikule minister Libickile, wälisminister Lattikule ja riigikogu esimehele K. Einbundile, kes on Eesti-Poola sõprusühingu esimeheks. Riigikogu esimees annetas igale ajakirjanikule Eesti-Poola albumi, mis ühingu poolt Poola presidendi külaskäigu puhul wälja antud.

Kell ½2 andis wälisministeeriumi ajakirjanduse büroo juhataja külalistele eine „Seltskondlikus Majas". Õhtuks olid külalised palutud kooswiibimisele „Gloria Palace'i".

Wälisriikide saadikud presidendi-pidustustel.

Poola presidendi külaskäigu puhuks on Tallinna sõitnud rida Eestis akrediteeritud wälisriikide saadikuid, kelle alaline asukoht on kas Riias, Helsingis wõi Warsjawis. Tallinna on juba jõudnud: Ameerika saadik Coleman, Taani saadik F. de Lerche, Norra saadik Jakhelln, Hispaania saadik M. de Avila, Jugoslaawia charge' d'affaires Peliwanowitsh, Ungari esindaja Dr. Jungerth, Türgi esindaja Ibrahim Osman-Bey, Rumeenia charge d'affaires M. R. Sturdza.

Eile hommikul saabus paawsti nuntsius Riias Zecchini ja Inglise charge d'affaires.

Eesti wälissaadikutest wõtawad pidustustest osa Poola saadik Warsjawis K. Tofer ja saadik Riias E. Wirgo, kes weedab kodumaal oma puhkeaega.

Auwäraw Poola presidendile Pirital.

Pirita Kaunistamise selts ja spordiselts „Kalew" korraldawad Poola presidendi läbisõidu puhul Piritalt Wiimsi 11. augustil pool wiis peale lõunat õrgele külalisele terwitusteremoonia.

Kesset Pirita silda püstitatakse wanikutega ja lippudega kaunistatud auwäraw. Silla linnapoolses otsas Kalewi malewkond terwitab orkestriga külalist.

Pidustuste kaiwa.

Kaks päewa, mil Poola president wiibib külaskäigul Eestis, on jaotatud järgmiselt:

Pühap. 10. augustil:

Kell 11 — saabumine ja pidulik sõit sadamast Kadrioru lossi.

Kell 12.15 — wälissaadikute esitlus Kadrioru lossis.

Kell 13.30 — intiimeine riigiwanema juures ja wälisministri eine Poola wälisministri auks.

Kell 15 — delegatsioonide wastuwõtt Kadrioru lossis.

Kell 16 — wastuwõtt raekojas.

Kell 16.30 — Poola saatkonna külastamine.

Kell 18.45 — galadinee Kadrioru lossis.

Kell 22 — wastuwõtt presidendi laewal.

11. augustil.

Kell 11.50 — paraad Wabadusplatsil.

Kell 13.30 — eine riigikogu esimehe pooli.

Kell 16.30 — wäljasõit linnast — kindr. J. Laidoneri külastamine.

Kell 19.30 — dinee Poola saatkonnas.

Kell 22 — wastuwõtt presidendi laewal.

Ülewaltoodud kawale tuleb juurde lisada, et Poola presidenti tulewad tõrwikute rongitäigus Kadriorgu terwitama kaitseliitlased kell 11 õhtul.

Presidendi saabumisel sadamasse jääb publikule wabaks Kaupmehe sild, wälja arwatud silla algus ja Baltowi sild, kuhu pealtwaatajaid lastakse ainult kuni kella 10-ni.

Presidendi ja riigiwanema sõit läbi linna sünnib sama marshruudi järele, kui Rootsi kuninga külaskäigu ajalgi.

Kui Mundi tänawat täna hommikuks ei suudeta wabastada ehitustelingutest, pöörakse Kinga tänawa kaudu Raekoja platsile.

Pühapäewal lõuna paiku tuuakse Poola laewad reidilt sadamasse. Publik wõib sõjalaewadele minna pühap. ja esmasp. kella 3—5 p. l.

Poola presidendi poolt antawale raudile

kutsutuile palutakse teatada: Kuna „Polonia" mitte reidile ei jää, waid sadamasse tuuakse, palutakse kõiki presidendi raudile kutsutuid kogunedа Kaupmehe sillal 11. augusti õhtul kell 22.20.

„Sõduri" ja „Kaitse Kodu" Poola numbrid.

Poola presidendi külläsõidu puhul on ilmunud „Sõduri" ja „Kaitse Kodu" erilised Poola numbrid rikkalikku sisuga. Kummagi ajakirja erinumbrid toowad rohkesti illustratsioone, alates Poola presidendi ja riigiwanema pilttidega. Sisustik on wäga mitmekesine. „Sõduris" leidub artikleid — esiteks Poola presidendist kui riigimehest ja teadlasest, siis Poola kaitsewäest, ajaloost ja Eesti-Poola suhetest minewikus ja praegu. „Kaitse Kodu" toob esikohal riigiwanema O. Strandmani ja Poola presidendi J. Moscicki poolt ajakirjale läkitatud mõnerealised wäljendused käesolewa külaskäigu puhul. Poola presidendi läkituses leidub muusgas lause — „Eesti-Poola käepigistust ei juuda keegi lahutada". Järgnewad artiklid Poola wälisministrilt, Eesti wälisministrilt, kaitseministrilt, Poola saadikult, Poola senatimarssalilt prof. Szymanskilt ja rida kirjutusi Poola arengust ja eriti Poola osast Eesti ajaloos.

Pealinna tänawatel woogab wõõrast werd

Tall. tänawatesse on segunenud praegu palju wõõrast elementi, mistõttu tänawapilt on muutunud kuidagi pidulikuks ja wärwikaks. Palju punaseid pütse. Need on Tartust siia saabunud ratsamehed. Pikki haljaid mõõke. Need tekitawad meeleolu mingist pidulikust, mis saabumas. On tunda pidu lõhna. Daamid aimawad seda wist isegi kahekordselt, ega nende silmad muidu nii unistawalt fära, sihtides kübarate alt uhkeis wormes ratsawäelasi. Kawalere, kel püksid jalas punased nagu tulelecgid.

Eksootilist werd woogab me põhjamaiseil tänawail. Musti ja poolmusti neegreid. Neeger pole pealinnale enam uudiseks, kuid rahwas wahib teda siiski suure huwiga. Seni wõis Tallinnas näha neegrit-maadlejat, kes liikus tänawail aeglaselt majesteetliku sammuga, nagu kõik rängad laelamurdjad. Seda turjakat musta meest waadates nii mõnigi pealinna kodanik tundis headmeelt, et tema ei wiibi üksi mustade hulgas, waid must wiibib üksi walgete seas. Neegrit nähes tuntakse pisut hirmu. Miks? Meis elustuwad õudsed pildid wanast ajast, kus mustad sõid walgeid. Meie oleme ajast maha jäänud. Neegrid on nüüd kultuurilised härrad. Ameerikas on nüüd osad peaaegu muutunud. Seal on walged metsikumad. Mustad waatawad hirmuwärinaga walgeile, kartes omakohut. . .

Mustad on õilsa hingega kultuurinimesed. Meie oleme seni näinud ainult maadlejaid. Nüüd wõime näha neegritest näitlejaid. Oleme näinud seni mehi. Nüüd wõime näha neegridaame. „Mustad õied" tekitawad tänawatel suurt elewust. Rahwas jääb kõikjal seisma, jääb waatama. Sihwakad hästiriietatud härrad, sihwakad daamid. Pealinna daamid waatawad neegridaame kritiseerivalt ja murrawad pead, mis puudriga need end punderdawad — kas mustaga? Kas need ka punastawad? Must nägu ees muutmatu nagu mask. Sihukesega on hea warjata oma siseilma. Daamid leiawad kahtlemata, et neegridaamid ei ole ilusad.

Pisut teisel arwamisel on mehed. Nad leiawad mustagi wõluwaks. Eksootiline weri. Neegrid tekitawad mõtteid, tundeid ja kõncainet.

Pealinna tänawatesse on segunenud palju pruune külainimeste nägusid, kes tulnud maawaikusest, wiljapõldudelt. Prowintsi kaitseliitlasi liikumas kõikjal, nõod tõised, walged sidemed ümber käsiwarre.

Nemadki wajutawad tänawatele oma pitsati. Tänawapilt on kõigiti wärwikõllane ja kirju. Ja pidulik.

Miljon nelisada lilli.

Kadrioru loss ja park pidurüüs.

Kuigi Poola presidendi wastuwõtuks kõik korraldusööd weel alles pooleli, tutwustas Kadrioru pargi ja lossi aednik hra Torim ajalehemehi juba reede õhtupoolel sellega, mis tema poolt sellel alal seni ära teha suudetud.

Lossiesisel platsil tõmbab kõigepealt tähelepanu kest murruplatsi elawatest lilledest kombineeritud ümarik waip-preenar, kaswatatud eriliste 7—8 liiki waibataimedest. Selle lillepuhmastiku õrgemal tipul waasis ajub suur lopsakas palm. Tähendatud ainja peenra loomisseks on tarwitatud

miljon nelisada taime.

Lossiesise muru teistele osadele, jalgteede piirjoonte läheduses, on mitmewärwilisest lilledest rajatud rohkesti õige mitmekesiisi kauneid wähemaid peenraid ja puhmastikke. Kõige selle õitemere domineeriwats wärwits on punane, walge ja teised Poola-Eesti rahwuswärwid.

Lossi wastu lõunitee algule ajutatawad suured Poola ja Eesti riigiwapid, mis kaunistatakse elawate lilledega, olid juba kuuris walmis ja need toodatse laupäewal kohale. Lossi wastas, üle murruplatsi ajuwad puiestiteed illumineeritakse bengaalitulledega, mis järama lööwad pühapäewa õhtul kl. 11 — kaitseliidu ja teiste organisatsioonide poolt korraldatawa tõrwikrongitäigu ajal.

Eriline osawust on aednik hra Torim näidanud

lossi aia kaunistamisel

lilledega. Huwitawa mustri järele rajatud peenardel leidub astrite, begooniate, nelkide ja paljude teiste seas ka haruldasi ja kalleid lilli. Lossiaias leidub ka kümneid sorte suuremaid puid.

Wõrreldes läinud aastast Rootsi kuninga aegast.

lossi sisemust

praegusega, on lossis mõned ümberpaigutused ette wõetud. Presidendi ruumid ajuwad endiselt lossi paremas tiiwas — merepoolses otsas, kuid magamistoad on esimeselt korralt teisele üle wiidud. Seega läi alumisele korrale presidendi salong, kabinett ja ooternum, kuna teisel korral eraldi magamistoad presidendile ja tema pojale, ning wastuwõtmistuba

Lossi linnapoolses osas on endiselt riigiwanema ruumid, kuid tema on end kõlku tõmmanud paari ruumi, jättes ruumika salongi, kabineti ja mitmed teised ruumid külaliste kasutusesse.

Awarat paradiisiaali dekoreeriwad suur laemaal ja teised stuktuurilisused. Saalist paremat lätt wiib presidendi salongi, kus suldsollakad tapeedid ja ampiirstiili mööbel. Järgnewad kabinett ja ooternum. Terwe lossi mööbel on enamikus punaseks punast, mis sobib ehituse wana laadiga. Kuid on ka üksikuid helesaid tubade sisseseadeid. Seintel igalpool üle lossi rohkesti maalisid, milledest suurem osa wana klassikakooli meistrite ja Balti wanameistrite töid. Leidub aga ka Eesti kunstnittude uuemaid töid. — Presidendi magamistoas on peale stiilse biederaneieri woodi ja kuulsa madonna-maali põrandal weel eht persia waip, mis maksab miljon senti.

Saal ja ka teised ruumid on elawilledega rohkesti kaunistatud. Igalpool kõnnud ja kõnned waasid Eesti ja Poola rahwuswärwi lilli. Saali lamin upub otse lilledesse.

Leedu jälgib Poola presidendi Tallinna sõitu.

Kaunas, 9. augustil. Kogu Leedu ajakirjanduse, nii walitsusmeelne kui ka wastasrindlik, toob teateid Poola presidendi sõidust Tallinna. Samal ajal toowad lehed teateid Leedu lendurite eelseiswast külaskäigust Moskwasse.

Üle Baltimere lainete.

Poola saadik Libicki omas töötoas.

Poola-Eesti sõprus wõidab kõik takistused — wõidab rahwuse, keele, kanguse wahe, eelarwamised. Sügawaid juuri wõtnud Poola demokratism, põhjenedes wanematel kodanikuõigustel ja wabaduse eesõigustel, mõistab Eesti demokraatsust. Maal ja wabrikus töötawat Poola rahwast tõmbab instinktiiwselt selle rahwa poole, kes kõik saawutanud oma tööga.

Mitte ainult poliitilised tõeolud ja mõistus ei sunni meid üle Baltimere lainete sõbralikku kätt ulatama Eesti suursugusele rahwale, waid seda sunnib sügaw tung — südame tung.

Konrad Libicki,
Poola saadik Eestis.

Miks oleme sõbrad.

„Waba Maa'le" kirjutanud Tadeusz Holowko.

Poola wälisministeeriumi Ida osakonna juhataja.

Heameelega wõtan täna meesti sõna „Waba Maa" weergudel, mille Warsjawi korrespondendiks mina aastate eest olin, informatsioone saates Poola oludest.

Tol ajal tundsid Poola ja Eesti seltskonnad üksteist wähe, wäike oli nende huwi teise riigi siseolude wastu. Tänapäew wõime meie, Poola-Eesti lähenemise poolehoidjad, uhkusega waadelda täidesaad. tööd: Eesti jo Poola on praegu suured sõbrad, otsekohesed ja südamlikud, kes hästi teineteist tunnewad, austawad, hindawad. See sõprus on seda enam wäärt, et ta suursugustest tunnetest juhitud. Selle sõpruse aluseks on ühine sügaw tung iseseisew olla.

Me tahame wabad, iseseiswad riigid olla ja tahame, et meie õigus iseseiswuse peale igal pool lugupidamist leiaks.

Oleme ju meie Läti, Soome, Leedu, Tshehhoslowakkia kõrwal rahwuswahelise ajaloolise keti lülideks ühe lihtsa, kuid nii kõrge tõe alusel, et igal rahwal hoolimata tema arwust ja territooriumist õigus on iseseisew olla.

Nagu 19. aastasada oli wõitlusajaks üheõiguslise ja kodanikuwabaduse eest igaühe inimese jaoks tema päritolu, usutunnistuse ja rahwuse peale waatamata, nii on 20. aastasada rahwaste wabaduse ja üheõiguslise idee wõiduajaks. Täna ei ole ja ei pea olema suuri ja wäikseid rahwaid — kõik on üheõigusised, kõikidel on sama õigus ja samad lohnustused rahwuste suures peres.

Seda aadet tahab teenida Rahwasteliit ja seda aadet Eesti ja Poola mitte ainult teeniwad, waid on ühtlasi ka tema parematks wäljendataks ja tõlgitsejaks.

Meie sõprus ei sisalda eneses mingit hädaohtu kellelegi, sest armastades oma iseseiswust ja nõudes temale tohast lugupidamdist, meie hindame ja austame õitide teiste rahwaste wabadust ja iseseiswust.

Kaitstes wiimse weretilgani iga jalatäit kodumaa pinda, ei taha meie naabritelt jalatäitki nende maad.

Seisame sellepärast nende rahwaste reas, kes rahu ja rahwaste leplikku tooselu austawad kui kõige suuremat woorust.

Omame ühtlaseid püüdeid, mis lähewad ühes ja samas suunas.

Tahame wiia oma riigid õrgeima kultuuri, hariduse ja heaoleküigu astmele.

Meie tahame, et nad oleksid eesrinnas demokraatia alal, et nad sammuksid inimesoo esimestes ridades, kes omalt poolt wahetpidamata tõttab ikka parematele ja heledamatele aegadele wastu.

See meid ühendab ja on meie otsekohese, suure sõpruse aluseks.

Soomes walitakse surwe all.

Lapualased ei taha lasta kommunistidel ja sotsel hääli anda.

Koonduserakond nõuab korrektset kihutustööd.

Helsingi, 9. augustil. „Suomen Sosialidemokraattil" on korda läinud kätte saada ja awaldada „Suomen Lukko" salaringkirja, millest selgub muu seas järgmist: „Suomen Lukko" üheks Lapua liikumise juhatusega loob eelseiswateks eduskunna walimisteks üle riigi oma erilise korralduse, kellel iga kümne häälcõigusliku kodaniku kohta oleks oma kindel usaldusmees. Selle ülesandeks on hoolt kanda, et ükski walija, kes asub kommunistidewastaseid seadusi pooldawal seisukohal, oma häält andmata ei jäteks. Kõiki neid walijaid aga, kellest on arwata, et nad toetawad kommuniste wõi sotsialiste, peawad usaldusmehed püüdma walimistest eemale hoida.

Helsingi, 8. augustil. Edumeelsete erakonna keskkomitee pidas oma koosolekut, kiites heaks ja otsustades awaldada järgmise teadaande: Eesmärkideks, millistele eelseiswatel walimistel tuleb püüda, on kommunismi lämmatamiseks tarwisminewate seaduste kõrwal sisemise rahu ja walitsuse autoriteedi uuesti jalulseadmine ning demokraatliku riigikorra alalhoidmine. Tähendatud isamaaliste eesmärkide saawutamiseks wõiwad erakonna korraldused walimisringkondades walimisliitu astuda teiste erakondadega, kes püüawad samasuguste eesmärkide poole. Liituda tuleb aga üksi siis, kui sellest loota wõib walimistest osawõtmise suurenemist ja kui walimistehnilises korralduses teostatakse õiglane tasakaal. Keskkomitee peab seejuures ühtlasi endast mõistetawaks, et walimisliitu astumine ei tähenda erakonna loobumist oma põhimõttelikkude seisukohtade eest wõitlemisest, ja et erakond nõuab isadelt päritud õigusliku korra tingimata ülalpidamist.

Rahwusliku koonduserakonna keskliit pidas eile Helsingis oma koosolekut umbes 60 liikme osawõtul. Koosoleku poolt wõeti wastu ja otsustati ajalehtedes awaldada järgmine teadaanne: Tundes, et seisukorra tõsidust ja Soome walge, isamaalise olluse tähtsust seadusliku lahenduse leidmisel, mis kindlustaks maa julgeolekut ning edendaks seaduse wormi ja sisu ning isamaalise ilmawaate wõimu meie rahwa keskel ning neile asjaoludele põhjenewat arenemist, kutsub rahwusliku koonduserakonna keskliit erakonna kõiki orgaane, ajalehti ja kodanikke tegutsema tähendatud eesmärkide kasuks. Seejuures peab keskliit tingimata tarwilikuks, et kõnes ja kirjas tarwitamata jäetaks kõik niisugused mõtteawaldused, mis wõiksid tekitada lahkhelisid ja wastolusid mitmesugustesse erakondlikkudesse rühmitustesse kuuluwate isamaaliste olluste wahel. Tähendatud aluselt wälja minnes leiab keskliit, et seisukord kohustab kõiki kodanlisi erakondi liituma üheks isamaaliseks walimisliiduks üle kogu maa, kusjuures niisuguse liidu kandidaadid peaksid töötama, et nad toetawad kommunistidewastaste eelnõude seaduseksjaamist, millised laialisaadetud eduskunnas üle uute walimiste seisma häälestati. Wiimast tingimust peab keskliit tarwilikuks toonitada eriti sellepärast, et ta ei näe praegusel silmapilgul mingit muud wõimalust seisukorra seadusliku lahendamiseks, kui ainult tähendatud seaduste wastuwõtmise.

Soome-Saksa eralepingu sõlmimine nurjus.

Berliin, 8. augustil, Wolffi büroo teatab: Saksa-Soome erawisilistes majandusliikudes läbirääkimistes Soome wõi ja juustu sissewee lepingute sõlmimise asjus oli hiljuti seisak tekkinud. Mitmesuguste ilmsikstulnud raskuste pärast ei suudetud kokkuleppele jõuda. Soome huwitatud ringkondade esindajad saabusid mõne päewa eest uuesti Berliini, et koos wastawate Saksa esindajatega weel kord kaaluda, kas ei oleks wõimalik leida wäljapääsu tekkinud raskustest. See osutus aga wõimatuks. Mõlemapoolsed läbirääkimiste juhid konstateerisid seda wõimatust, ja niiüd on lõpulikult loobutud kawatsusest Saksa-Soome eralepingut sõlmida.

Saar wajus merepõhja.

Bataawia,, 8. augustil. Osa Anaki saart Krakatao lähedal, mis oli 170 jalga üle weepinna, kadus täna äkki wee alla sel ajal, kui Krakatao wulkaan kõwendatud tegewust awaldas.

Naiskelmid Elwa laadal.

Wõtsid wanainimeselt 9000 senti.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Tartu, 9. aug. Eile sõtis Tartu elanik 66-aastane Katarina Luha Elwa laadale, et osta siga ja lihunikudel olla abiks loomade ajamisel. Elwas läks wanainimene metsa alla jalgu puhkama. Tema juure tuli keegi tundmatu naisterahwas ja hakkas ajama juttu. Waesti ilmus sinna lähedale ka kolmas naine, kes ütles, et ta olewat rahakoti ära kaotanud. Küsis Luha käest, kas see wast kogemata rahakotti pole leidnud. Luha andis eitawa wastuse. Seda wõõras naine ei usknud, waid hakkas Luhat läbi otsima. Wõttis wiimaje rahakoti, ütles, et see tema oma ei ole ja andis teise naise kätte läbiotsimise ajaks hoiule. Siis jatkas läbiotsimist. Kuna ta Luha käest, loomuliikult, midagi ei leidnud, andis ta rahakoti tagasi. Siis lahkusid wõõrad üheskoos. Hiljem rahakoti siju järgi waadates leidis Luha, et tal 9000 senti sealt kadunud, kuna asemele oli pandud paberosikorbi kaas. Kelmid naised on senigi tabamata.

Tulikahju pooleli ehitusel majas Nõmmel.

Kustutati kohe.

Laupäewal kella 1—2 wahel päewal tekkis tulikahju Nõmmel, Kaewu tän. nr. 6 riigimetsadameti ametniku Netse pooleli ehitusel olewas majas. See puhkes lahti pliidile keema pandud ja seal pangest wälja kees tõrwast. Kiire abi tõttu tulikõrje poolt, kes auto ja mitme käsipritsiga wälja sõitsid, läks korda tuld kustutada. Muidugi ei kustutatud tõrwatuid weega, waid liiwaga, mida kabidatega tulle kühweldati.

Rahvamaja: „GRAND-MARINA"

9. aug. Maadlevad: 9. aug.

1) **Ferestanoff** — **Thomson**
Bulgaaria — must Apollo

2) Otsustav maadlus Krausi nõudmisel.
Jaan Jaago — **Kraus**
maailmam. Eesti. Luksenburg

3) **Wildmann** — **Rauer**
Juudi maailmameister. Eesti

Näitelinal: Viimast päeva suurep. eeskava **Emil Jannings'l** ja **Lya de Putti** os.
Algus kl. 8, maadlus kl. 10[15] õht.
Piletite eelmüük igap. k. 12—2 päev. ja kella 6 alates õht.

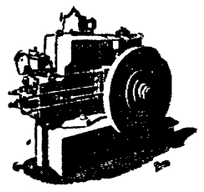

Üleilma kuulsad

DEUTZ

mootorid.
MASINARIHMAD.
KRUUBIMASINAD
PUULIVALTSID.

F. SOBOCINSKI

TALLINNAS,
Wäike Tartu maantee nr. 2,
kõnetr. (2) 32-67 (Maapanga vastas).

PRAEGU ON AEG...

Enne kui hooaeg algab, tooge meile

OMA KARUSNAHAD

parandamiseks, ümbertegemiseks ja moderniseerimiseks

F. L. MERTENS

Tallinn, Pikk tän. 12.

RESTORAN SALONGAED. Mehaanikute klubi.
Veizenbergi tän. 13, tel. 305-26.

Pühapäeval 10. ja esmaspäeval 11. augustil

suur kabaree

Tallinnas tuntud Estonia ooperisolisti **N. SUURSÕÕDI** ja hra Petschorini duett, õed Feodorov'id - ballett j. t.
Algus kell 10 õht. Igapäev lõunamuusika kl. 2—5. Lõunad kl. 1—5.
JUHATUS.

Antakse teada kõigile meie lugupeetud külastajatele et

Eesti Käsitööliste Klubis

V. Viru tän. 7. Tel. 17-38

igal laupäeval ja pühapäeval korraldatakse

tantsuõhtud

kella 9 kuni 2-ni öösel. Head söögid ja joogid. Hinnad odavad.

Kino 9. augustist haruldane kahekordne eeskaval

FORUM **Kolm soovi** Eludraama tuntud Bela von Balogu romaani järele, peaosades publ. lemmikud **Vera v. Schmiterlov** ja **Gustav Fröhlich.**

Narva mnt. 13
kõnetr. 304-67
Algus kell 5.

Tempo, Tempo Hiilgav farss, peaosas Harold Lloyd.

Terawiljaühisusele pandi Tartus alus.

Korraldatakse ühismüüki.

Terawilja ühismüügi keskkorralduse loomiseks oli läinud reedel Tartus kokku kutsutud E. terawiljaühisuse awamise koosolek. Koosolek peeti Tartu põllumeeste kodu ruumes, kust põllumehi rohkesti osa wõttis.

Awas koosoleku hra O. Pärlin, ühtlasi selgitades asutatawa ühisuse otstarwet — et põllumehed saaksid ilma wahetalitajateta terawilja müügile saata. Kokkukutsuja komisjoni poolt oli ka ühisuse põhikiri wälja töötatud, mis sise- ja kohtuministri poolt registreeritud.

Ühisus tahab kiirelt tegutsema hakata ja enesele wõtta sõjawäe kui ka linnade warustamise terawiljaga. Esmajoones tulewad ühismüügile rukis, oder ja nisu. Ühtlasi tuleb teha rohkesti propagandat, et linnaelanikud hakkaksid tarwitama omamaa saiajahu; ka põllumehed peawad teisest küljest jälle walima paremaid nisusorte.

Edasi tuleb õllewabrikantidele mõjuda, et need tarwitaks kodumaa otri.

Terawilja kaitseseaduse üle kõneles põllutööministeeriumist hra Reinert.

Ühisuse põhikiri kiideti koosoleku poolt heaks. Ühisuse juhatusse waliti hrad G. Ottas, O. Pärlin, A. Laas, E. Erlich ja A. Salum. Nõukogu liigeteks hrad Solon, Piller, Ruus, Käbin, Sõrra ja Wohla.

Loun ähwardab ilmarekordi.

Uus Eesti rekord üleriiklistel laskewõistlustel.

Laupäewa hommikul algasid Waldeki ja Nõmme lasketiirudel üleriiklised kaitseliidu laskewõistlused. Waldekis wõistlesid 1. ja 2. klassi küttid ja esilaskurid. Mustamäel 1. ja 2. kl. laskurid.

Laskewõistlustel püstitas Aleksander Lounue Eesti rekordi, mis ainult punkti wõrra jääb maha ilmarekordist. Nimelt saawutas ta 300 mtr. pealt lamades 20 lasuga 186 p. Senine Eesti rekord oli malewlase Nikolai Küti käes 183 punktiga, kuna Tallinna malewa rekord, 180 p., seisab Trummi nimel.

Wõistluste üldine kokkuwõte oli toimetuse töö lõpul weel tegemata. Arwatawasti tuleb 2. kl. küttidest 1. kohale Trumm 214 p.-ga (30 lasku 300 meetrilt 3 asendis). Teisste klasside kohta punduwad weel teated. Wõistlused pidid kestma õhtuni.

Poola ajakirjandus presidendi Tallinna külaskäigust.

Warssawi, 9. augustil. Poola ajakirjandus ilmutab jatkuwalt elawat huwi president Moscicki sõidu kohta Eestisse. Toonitatakse, et sel reisil on wastukülastäigu iseloom. „Kurjer Poranny" tuletab meele, et pärast Poola riigipea Pilsudski reisi Prantsusmaale ja Rumeeniasse on see kolmas kord, kus Poola kõrgem esindaja teostab rahwuswahelist wiisakuse akti wäljaspool riigi piire. Uuest sadamast, mis ehitanud Poola mere kaldale imestusmäärlise kiirusega, wiib Poola laew meie noore kaitselaewastiku eskadrilli saatel mele riigipea ilusale järwede maale, mis üheks Poolaga oma iseseiswuse tagasi on saanud. Maade hulgas, kes asuwad Poola naabritena ühise mere rannikul, on Eesti Poolale üks sõbrapaatlikumaid ja temale walmiselt sarnasemaid.

Iseseiswuse algusest saadik tekkisid mõlema maa wahel otsekohesed sõprussuhted, mis 12 aasta jooksul ikka tihedamaks on kujunenud. Selle eest wõlgneme suurell osalt tänu sellele Eesti saadikule Warssawis, kes praegu on Eesti riigivanemaks. See riigimees oskas wõita Warssawis Poola südamed. Juhuslikult langeb president Moscicki wastukülaskäik kokku Poola wõidu 10. aastapäewaga, millne wõit kinnitas territoriaalse stabiilsuse selles Euroopa osas. 30 miljonit poolakat saadab oma joowidega presidendi laewa Eesti rahwa poole, kes oma poegade wahwusega seisab wahwel ühise mere rannikul, mis on kallis mõlemale rahwale. Leht lõpetab joowi awaldades Balti rahwaste tihedaks sõprusseks, mis oleks suureks kajuks inimkonnale.

Weduril murdus telg.

Tee oli 2½ tundi suletud.

Reedel kella 11 ajal e. l. murdus kitsarööpalisel kaubarongil nr. 307 weduril telg Wõisandi ja Siniallika jaamade wahel teel. Rong jäi teele ja sulges läbisõidu 2½ tunniks. Nagu lähemal järelwaatusel selgus, oli teljel wana lõhe sees.

Uputus Lätis.

Riia, 8. augustil. Kange wihm, mis wiimastel päewadel paljudes kohtades otse walingulise iseloomu omandas, on tekitanud Põhja-Lätis uputusi. Wolmari lähedal on suurwesi ühe kaitsetammi läbi murdund, mille järeldusel linnas mitu mulitsat sattus wee alla. Sajud on põllumajandusele juba tunduwat kahju sünnitanud.

Eesti-Poola ühingu album

ilmus eile. See on mahukas raamat, kaanel punasel põhjal Poola wapp. Albumist on trükitud kakskümmend nummerdatud eksemplari erilisel paberil. Poola presidendile annetatawas eksemplaris leidub esilehel tähendus: „Käesolew eksemplar on trükitud Tema Ekstsellentsile Poola Wabariigi Presidendile J. Moscickile. Eesti-Poola Ühing." Albumi, mis köidetud nahka, kaanel Poola wapp, annab presidendile edasi kindral Laidoner Kadrioru lossis pühapäeval peale lõunat Eesti-Poola ühingu teiste juhatusliigete juureswiibimisel. Teised eriteksemplarid annetatakse Poola wälisministrile, Poola saadikule Tallinnas ja Poola presidendi saatkonda kuuluwatele isikutele.

ü. E. N. ü. „Hõimla" Poola presidenti wastu wõtma.

Poola presidendi wastuwõtmiseks kõigile ÜENÜ Hõimla liikmeile koguda pühap. kell 9 hommikul Gilde aeda Merepiiesteele, kust minnakse ühisselt lipuga sadamasse.

Samuti korraldab osakond ka presidendi ärasaatmiseks paatidega wäljasõidu iluja ilma puhul merele. Paadid on ilutulestikuga dekoreeritud. Wäljasõit Kalarannast paadisillast kell 9 õhtul. Merel kawatseb osakonna laulukoor mõned laulud Poola presidendi laewa juures ette kanda, niisama on ka kaasas osakonna keelpillide orkester. Kõigi liikmete osawõtt tingimata tarwilik.

„Niech żyje Polska."

Ülemalnimetatud pealkirja (tõlkes „Elagu Poola") kannab arwäraw sadamas, mis walmis eile õhtuks. Lipud ja wapid koos rohelisega seewad arwärawa wärwikõllaseks ja dekoratiiwseks. Wiimastena asetati postamentidele suured metallastjad, milledes presidendi lahkumisel sadamast esmaspäewa õhtul süüdatakse tuled. Wapid on raamitud elektrilambiketega.

Märgitud tuwi sõjalaewal.

Reedel laskus Tallinna reidil seiswale sõjalaewale „Wambolale" tuwi metallplaat jala ümber märkidega: „N. U. N. P. 30. 5. P. C. 73." Arwatakse, et märgitud tuwi on kusagilt kaugemalt piiritagant Eestisse lennanud. Ta päritolu selgitatakse.

25 Läti põllumajanduse üliõpilast Tartus.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Tartu, 9. aug. Täna hommikul kell 4 jõudsid Tartu 25 Läti põllumajanduse üliõpilast ja õppejõudu, kes tulid wastukülaskäigule aladeemilisele põllumajanduslise seltsile, kes möödunud aastal külastajid Riiat. Külalised paigutati Liiwimaa wõõrastemajja.

Aladeemilise põllumajanduslise seltsi tegewusest andis külalistele ülewaate prof. P. Kõpp. Pärast seda käidi waatamas üliõpilaskäigule aladeemilisele põllumajanduslise seltsile, kes möödunud aastal külastajid Riiat, Ülikooli peahoonet, kunstimuuseumi, raamatukogu, geoloogilist instituuti, Botaanika aeda jne. Õhtupoole pidid külalised sõitma Raadile ja seatt edasi Wajulasse, kus oli ettenähtud õhtusöök ja looswiibimine. Pühapäewal ja esmaspäewal minnakse Luunjasse, Toomale ja Jõgewale. Külalised lahkuwad esmaspäewa öösel.

Kes wõidab Balti turniiri?

Eesti meeskond lahkub 13. augustil.

Jalgpalliliidu poolt on juba seatud kokku meeskond, kes sõidab Kaunasesse Balti riikide jalgpalliturniirile. Sõidawad wäärawahid Tinper ja Natnik, kaitsjad Einmann, Neumann ja Peterson, poolkaitsjad Rein, Reinfeldt, Idlane ja Koort, eduriwilaed Ellmann, Pihlak, Paal, Laasner, Karm, Brenner ja Rüütel; üldse sõidab Kaunasesse 17 meest, kuna ühe esindaja ijk weel selgumata.

Sõitu alustatakse 13. augustil. Esimene wõistlus on meie meeskonnal 15. augustil Leeduga, järgmisel päewal Lätiga. 17. augustil kohtawad Läti ja Leedu.

Ilmateated.

Loodetam ilm pühapäewal, 10. augustil.

Merel keskmised tuuli lõwad, maal kesknise kiirusega läänest põhja poole pöördumaid tuuli. Muutlik pilwitus. Lõuna-Eestis peale lõunat wihma wõimalusi. Temperatuur suurema muutuseta.

Ilmade ülewaade 9. augustil.

Reede päewal oli Eestis 18—21, öösel 12—17, laupäewa hommikul 15—18 kraadi sooja. Eestis ja Wenemaal puhusid reedel lõwad tuuled, mille kiirus paiguti kuni 7 palli.

Poola

Lääne

Suur-Poolamaa jaguneb kahte osa: läänepoolne igipoola tasandik, mis juba kõigi wanemast ajast on wõtnud wastu lääne tsiwilisatsiooni mõjusid ja arendanud omakõrget kultuuri, ning idapoolne metsik soode ja järwede, ürgmetsade ja kõrgustikkude maa, mis waheldumisi on olnud Poola ka Wene walitsuse all. Sajandeid on siis Poola ja Wenemaa, kateliitlus ja kreekõigeust wõidelnud ülewõimu pärast. Se maa-ala, mis kookneb neljast wojewodtswost (maakonnast) — Wolõnia, Polesje, Nowogrodek ja Wilno, — on umbes 3 korda suurem kui Eesti ja ta elanikkude arw ulatub nelja ja poole miljonini.

Ajalooline heitlus.

Wiimaje 150 aasta jooksul on eelpoolnimetatud idapiirkond kaks korda waheetanud oma poliitilist kuuluwust. Enne Poola jagunemist kaheksateistkümnenda sajandi lõpul ulatus Poola-Leedu kuningriigi idapiir kuni Dnieprini ja Kiiewini. Kui Poola sattus wene walitsuse alla, liideti eelnimetatud maakonnad idapool Bugi jõe organiseeritud administratiiwselt Wenemaaga, kuna lääne poolne osa moodustas omaette terwikliku Wisla kubermangud ehk Poola liidetud kuningriigi. Sarnane administratiiwpiirkestis kuni 1912 aastani. Siis tuli jõjaarwe. Kuni Riia rahu 1920. a. andis Poolale üle kolmandiku ja Nõukogude Wenele kaks kolmandiku Bugi ja Dnjestri wahelise maa-alast.

Kui tugew on selle maa omapära, tõendab juba seegi, et nii seodaalse Poola kui iseristlise Wenemaa püüded sulatada maa lõpulikult kejtriigiga ei õnnestunud. Feodaalse Poola püüded ei annud sellepärast iagajärgi, et talupojad olid orjad. Teiselt talupoegade hulgad idapool Bugi jõge olid saanud ristiusu idast, ja kuigi hilje ühenduses Roomaga uniaatide kiriku kaudu, nad omasid siiski palju, mis neid eraldas poolakaist, ida rituaali slaawi liturgiaga ja Kürilluse wene tähestiku.

Tsaristlik Wenemaa püüdis uniaate poorata õigeusku, õhutas waenu talupoegade ja mõisnikkude wahel ja ajas wastwat poliitikat, et muuta maa ilme nii elanikond täiesti wenestüübiliseks. Kuid ei saanud muuta tõsiasja, et magnaadid härrasrahwas olid enamjaolt poolakad katoliitlased ning jäid selleks; ei saanud häwitada kultuuri jälgi, mis Poola oli witanud, ning mõlestusi Poola ajast, eriti Wilno ümbruses, kus katoliitlaste arw kaks korda suurem õigeusuliste omast. Rahulepingu järele Poolale langenud maala ei olnud mitte ainult kaitseliin, miili laiuses, Bugi jõest idapoole, waid joones wana poola traditsiooni kohaomaks peetud piirimaa.

Nüüd on möödunud tümme aastat selle, kui see idapoolne piirimaa jälle kuuluw Poolale. Pole seepärast üleliigne heita pilk selle nii wähetuntud, kuid küllaltki tähtsa panuwäärsele maale.

Maastiku omapära.

Kolmenädalalisel autoreisil läbistasime kirjasaatja kogu piirimaa, kattes aja jooksul enam kui 2000 miili. Sarnasel reisil wõib sooritada ainult suwel, sest peawad korralikud autoteed ja ainult suwaneb kaunis wäljawaade. Siiski kõik sõiraskused tajus maastiku omapärane iseloom.

Warssawi wojewodtswos oli paraja läimas suurewiisiline teedeparandus ja lõõtu tuli paar tundi ristelda liiwakiniute ja lõhutud tee wahel. Same on ka Wilno ümbruse kohta. Alles Bialystoki lähedusest algas hea tee, mis wiimasel ajal muutus täiesti eeskujulikuks. Bialystok on räpane weneilmeline willawabrikutsentruutide linn. Tasandik annab siin ruumi lainelistele kõrgustikele ning siin algab ka piirimaa eriline ilme.

Suured külad ja turulinnad kõrgustikud asuwate õigeusu kirikutega, mis enamasti kõik puust, ning maalitud sinisega, ning kõrwal katoliiklaste walged kirikud. Seal ei kanna juudid enam mütsi mütsi pilli kaftaneid, nagu keskriigis. Talunaised — pikkade habemete ja juustega ning kuni talwel lambanahkseis kajukais jätkametsiku mulje. Nende slaawikeel kõlab poolakeele rikutud wastukaja.

Grodno — kohalik keskkoht asub Niemani kaunil nõlwakul. Tal on mõned k

Valged hambad
Ephaq hambapast
★
Pruun nägu
Rasvasisaldav ISIS kre

pandi Tartus alus.

ühismüüki.

majoones tulewad ühismüügile rukis, oder ja nisu. Ühtlasi tuleb teha rohkesti propagandat, et linnaelanikud hakkaksid tarwitama omamaa saiajahu; ka põllumehed peawad teisest küljest jälle walima paremaid nisusorte.

Edasi tuleb õllewabrikantidele mõjuda, et need tarwitaks kodumaa otri.

Terawilja kaitseseaduse üle kõneles põllutööministeeriumist hra Reinert.

Ühisuse põhikiri kiideti koosoleku poolt heaks. Ühisuse juhatusse waliti hrad G. Ottas, O. Pärlin, A. Laas, E. Erlich ja A. Salum. Nõukogu liigeteks hrad Solon, Piller, Ruus, Käbin, Sõrra ja Wohla.

ib ilmarekordi.

eriiklistel laskewõistel.

Senine Eesti rekord oli malewlase Nikolai Hüti käes 183 punktiga, kuna Tallinna malewa rekord, 180 p., seisab Trummi nimel.

Wõistluste üldine kokkuwõte oli toimetuse töö lõpul weel tegemata. Arwatawasti tuleb 2. kl. küttidest 1. kohale Trumm 214 p.-ga (30 lasku 300 meetrilt 3 asendis). Teiste klasside kohta puuduwad weel teated. Wõistlused pidid kestma õhtuni.

ü. E. N. ü. „Hõimla" Poola presidenti wastu wõtma.

Poola presidendi wastuwõtmiseks kõigile ÜENÜ Hõimla liikmeile koguda pühap. kell 9 hommikul Gilde aeda Merepuiesteele, kust minnakse ühiselt lipuga sadamasse.

Samuti korraldab osakond ka presidendi rajaatmiseks paatidega wäljasõidu iluja linna puhul merele. Paadid on i l u t u l e s i t k u g a dekoreeritud. Wäljasõit Kalaranast paadisillast kell 9 õhtul. Merel kawatseb osakonna laulukoor mõned laulud Poola presidendi laewa juures ette kanda, niisama on ka laasas osakonna kealpillide orkester. Kõigi liikmete osawõtt tingimata tarwilik.

„Niech żyje Polska."

Ülemalnimetatud pealkirja (tõlkes „Elagu Poola") kannab auwäärau sadamas, mis walmis eile õhtuks. Lipud ja wapid koos rohelisega teewad auwärawa wärwikõllaseks ja dekoratiiwseks. Wiimastena asetati postamentidele suured metallastjad, millesses presidendi lahkumisel sadamast esmaspäewa õhtul süüdatakse tuled. Wapid on raamitud elektrilampidestega.

Märgitud tuwi sõjalaewal.

Reedel laskus Tallinna reidil seisvale sõjalaewale „Wambolale" tuwi metallplaat jala ümber märkidega: „N. U. R. P. 30. 5. P. C. 73." Arwatakse, et märgitud tuwi on kusagilt kaugemalt piiritagant Eestisse lennanud. Ta päritolu selgitatakse.

25 Läti põllumajanduse üliõpilast Tartus.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Tartu, 9. aug. Täna hommikul kell 4 jõudsid Tartu 25 Läti põllumajanduse üliõpilast ja õppejõudu, kes tulid wastukõstäigule akadeemilisele põllumajanduslisele seltsile, kes möödunud aastal külastajid Riist. Külalised paigutati Liiwimaa wõõrastemajja.

Akadeemilise põllumajanduslise seltsi tegewniest andis külalistele ülewaate prof. P. Köpp. Pärast seda läidi waatamas üliõpilaste peahoonet, kunstimuuseumi, raamatukogu, geoloogilist instituuti, Botaanika aeda jne. Õhtupoole pidid külalised jõitma Waadile ja jõudi edasi Wajusõsse, kus oli ettenähtud õhtusöök ja kooswibimine. Pühapäewal ja esmaspäewal minnakse Luunjasse, Toomale ja Jõgewale. Külalised lahkuwad esmaspäewa öösel.

Kes wõidab Balti turniiri?

Eesti meeskond lahkub 13. augustil.

Jalgpalliliidu poolt on juba seatud kokku meeskond, kes sõidab Kaunasesse Balti riikide jalgpalliturniirile. Sõidawad wäravahid Tinper ja Ratnik, kaitsjad Einmann, Neumann ja Peterson, poolkaitsjad Rein, Reinfeldt, Idlane ja Koort, eduriwiladed Ellmann, Pihlak, Paal, Laasner, Karm, Brenner ja Rüütel; üldje sõidab Kaunasesse 17 meest, kuna ühe esindaja isik weel selgunata.

Sõitu alustatakse 13. augustil. Esimene võistlus on meie meeskonnal 15. augustil leeduga, järgmisel päewal Lätiga. 17. augustil kohtuwad Läti ja Leedu.

Ilmateated.

Loodetam ilm pühapäewal, 10. augustil.

Merel kestmised kuni lõwad, maal kestmise tõrjusega läänest põhja poole pöördumaid tuuli. Muutlik pilwitus. Lõuna-Eesti peale lõunat wihma wõimalusi. Temperatuur suurema muutuseta.

Ilmade ülewaade 9. augustil.

Reede päewal oli Eestis 18—21, öösel 12—17, laupäewa hommikul 15—18 kraadi soja. Eestis ja Wenemaal puhusid reedel nõrgad tuuled, mille tõrus paiguti kuni 7 alli.

Poola ida piirimaad.

Lääne ja ida kultuuri lahinguwäli.

Suur-Poolamaa jaguneb kahte ossa: läänepoolne igipoola tasandik, mis juba kõige wanemast ajast on wõtnud wastu lääne tsiwilisatsiooni mõjusid ja arendanud oma kõrget kultuuri, ning idapoolne metsik soode ja järwede, ürgmetsade ja kõrgustikkude maa, mis waheldumisi on olnud Poola kui ka Wene walitsuse all. Sajandeid on siin Poola ja Wenemaa, katoliiklus ja kreeka õigeusk wõidelnud ülewõimu pärast. See maa-ala, mis koosneb neljast wojewodstwost, (maakonnast) — Wolõnia, Polesje, Nowogrodek ja Wilno, — on umbes 3 korda suurem kui Eesti ja ta elanikkude arw ulatub nelja ja poole miljonini.

Ajalooline heitlus.

Wiimase 150 aasta jooksul on eelpool nimetatud idapiirkond kaks korda wahetanud oma poliitilist kuuluwust. Enne Poola jagunemist kaheksateistkümnenda sajandi lõpul ulatus Poola-Leedu kuningriigi idapiir kuni Dnieprini ja Kiiewini. Kui Poola sattus wene walitsuse alla, liideti eelnimetatud maakonnad idapool Bugi jõe orgu administratiiwselt Wenemaaga, kuna läänepoolne osa moodustas omaette terwiku, Wisla kubermangud ehk Poola liidetud kuningriigi. Sarnane administratiiwpiir kestis kuni 1912 aastani. Siis tuli sõjaaeg. Kuni Riia rahu 1920. a. andis Poolale ühe kolmanditku ja Nõukogude Wenele kaks-kolmanditku Bugi ja Dnjestri wahelisest maa-alast.

Kui tugew on selle maa omapära, tõendab juba seegi, et nii feodaalse Poola kui isaristlise Wenemaa püüded sulatada maad lõpulikult kestriigiga ei õnnestunud. Feodaalse Poola püüded ei annud sellepärast tagajärgi, et talupojad olid orjad. Teiseks, talupoegade hulgad idapool Bugi jõge olid saanud ristiusu idast, ja kuigi hiljem ühenduses Roomaga uniaatide kiriku kaudu, nad omasid siiski palju, mis neid eraldas poolakaist, ida rituaali slaawi liturgia ja Kürilluse wene tähestiku.

Tsaristlik Wenemaa püüdis uniaate pöörata õigeusku, õhutas waenu talupoegade ja mõisnikkude wahel ja ajas wastawat poliitikat, et muuta maa ilme ning elanikkond täiesti wenetüübiliseks. Kuid ta ei saanud muuta tõsiasja, et magnaadid ja härrasrahwas olid enamjaolt poolakad ja katoliiklased ning jäid selleks; ei saanud ka häwitada kultuuri jälgi, mis Poola oli lewitanud, ning mälestusi Poola ajast, eriti Wilno ümbruses, kus katoliiklaste arw on kaks korda suurem õigeusuliste omast. Riia rahulepingu järele Poolale langenud maaala ei olnud mitte ainult kaitseliin, 150 miilt laiuses, Bugi jõest idapoole, waid esijoones wana poola traditsiooni kohaselt omaks peetud piirimaa.

Nüüd on möödunud tümme aastat sellest, kui see idapoolne piirimaa jälle kuulub Poolale. Pole seepärast üleliigne heita pilku selle nii wähetuntud, kuid küllaltki tähelepanuwäärsele maale.

Maastiku omapära.

Kolmenädalalisel autoreisil läbistas Timesi kirjasaatja kogu piirimaa, kattes selle aja jooksul enam kui 2000 miili. Sarnast reisi wõib sooritada ainult suwel, sest puuduwad korralikud autoteed ja ainult suwel awaneb kaunis wäljawaade. Siiski kõik reisirasksused tasus maastiku omapärane ilu.

Warssawi wojewodstwos oli parajasti käimas suurewiisiline teedeparandus ja sellestõttu tuli paar tundi ristelda liiwahunnikute ja lõhutud tee wahel. Same on maksew Wilno ümbruse kohta. Alles Bialystoki läheduses algas hea tee, mis wiimasel poolel muutus täiesti eeskujulikuks. Bialystok on räpane weneilmeline willawabrikute ja juutide linn. Tasandik annab siin maad lainelistele kõrgustikele ning siin algab juba piirimaa eriline ilme.

Suured külad ja turulinnad kõrgustikel asuwate õigeusu kirikutega, mis enamasti kõik puust, ning maalitud seintega, nende kõrwal katoliiklaste walged kirikud. Siin ei kanna juudid enam musti mütse ega pikki kaftaneid, nagu kestriigis. Talumehed — pikkade habemete ja juustega ning suwel kui talwel lambanahksois kasukais jätawad metsiku mulje. Nende slaawikeel kõlab kui poolakeele rikutud wastukaja.

G r o d n o — kohalik kesktoht asub Niemani kaunil nõlwakul. Tal on mõned barokk kirikud, näited 18-nda sajandi ehituskunsti hiilgeajast, millised on ka Wilnos ja selle ümbruses. Wilno uhke minewiku mälestused, mis asetawad ta erilisele kohale teiste põhja-ida Euroopa linnade seas, kõnelewad ise endi eest. Neid waadeldes aimame Wilno minewikusuurust. Idast ja läänest suletud piiride wahel Wilno näib ootawat aega, mil ümbruse majanduseliku arengu tõus talle wõimaldab jälle saada tähtsaks kaubanduslikeks keskusteks. Puu ja lina, millega ta seni kaupleb, ei ole silmapilkselt kuigi tulusad kaubandusartiklid. Majanduslikult ei ole Wilno praegu muud kui maakonnalinn, olles kõrgkohaks enam kui 1.500.000 maakonnaelanikule.

Poniatowski mälestussammas.

Wilno on kahtlemata siiski suutnud alalhoida oma seisukoha kultuurkeskusena. Intensiiwsem waimline elu, mille juured Stefan Batory poolt asutatud ülikoolis, awaldab mõju kogu suuremale osale idapiirkonnast. See lääne kultuuri elustaw mõju Nõukogude Wene piiril on tugewaks wastumürgiks enamluse lewimisele ja sellena ei tule teda alahinnata. Teadmine oma ajaloolisest wahetalitaja osast ida ja lääne wahel on aidanud Wilnot üle pealesõjaegsest ummikust.

Nowogrodeki awar, künkline maastik on kaunimaid piirimaal. Linn ise asub kõrgustikul ja on rikas maalilisest turuplatsidest ning sammaskäikudega turukaubamajadest.

Soode ja rabade maa.

Polesje on kõige suurem ning kõige harwemini asustatud Poola maakond, millele tulub ei kata isegi administratsiooni kulusid. Ligi pool sellest maa-alast on kaetud soisete metsade ja rabadega, teine pool on kuiw mets ja liiwalagendikud.

Polesje maastik on kahelmeline: liduratе mändide, kaskede ja haabade metsad, kus küngelt mustendawad soowed, siin seal kaetud walgete soolilledega ja ümbritsetud kollastest iiristest, ning kilomeetritepikkused pillirooметsad soistunud Pripeti ümbruses. Nels pesitseb tuhandeid metslinde ja nad kihawad miljonitest sääskedest. Siin on maailma parim jahipaik ning ka metsades leidub rohkesti hirwesid ning põtru.

Polesje põhja piirilt wiib Pinski tee, mis on käidaw ainult peale pikemaajalist kuiwa ilma. See tee läbistab sügawaima ürgmetsa. Pinsk — kogu selle soomaa keskus, on juba selle pärast waatamiswäärne. See on sisemaa „laewastiku" kesktoht ning Pripeti aurikute sadam, millised wanasti sõitsid kuni Kiiewini. Administratiiwkeskus ei ole siiski Pinskis, waid Brzescis (Brest-Litowsk). See wiimane on ebahuwitaw linn, kui wälja arwata suurepärane kindlus, kus sõlmiti omal ajal rahuleping Wene ja Saksamaa wahel.

Brest-Litowskist kuni Wolõnia piirini wiib wana Kiiewi maantee, mis suurepärases seisukorras. Põhjapoolne Wolõnia on madal ja soine ning kuulub maa-alaliselt õieti Polesje piirkonda, kuid soodele järgneb pehme künkline tasandik, mida wõib ilmselt pidada Ukraina läweks. Leidub tammemetsi ja humalaaedu. Talupojad on juba ukrainlased, wähem flegmaatilised kui põhja pool. Nende rõõmsawärwilised tikandused, hobuseriistade wastilustused ning õiik rahwakunsti saadused tõendawad, et nende waraseem kultuur on pidanud tulema lõunast.

Kirikud.

Wolõnia kesktoht on Lutsk, küllaltki meeldiw linn, mitmete huwitawate minewikumälestistega. Kuid kõige huwitawamad on siiski Ostrog, Krzemeniec ja Poczajow. Ostrog ajetub maalilisselt ümber kõrge wana kindluse, mille ehitanud würstid Ostrogskid Mustastmerest kuni Baltimereni wiiwa kaubatee kaitseks. Sellel teel oli Ostrog kunagi tähtsaks kaubanduskeskuseks. Kolmest küljest ümbritseb linna Nõukogude Wene piir ja suurepärasest bütsantsi kirikust wõib näha wene piiri wahimaja.

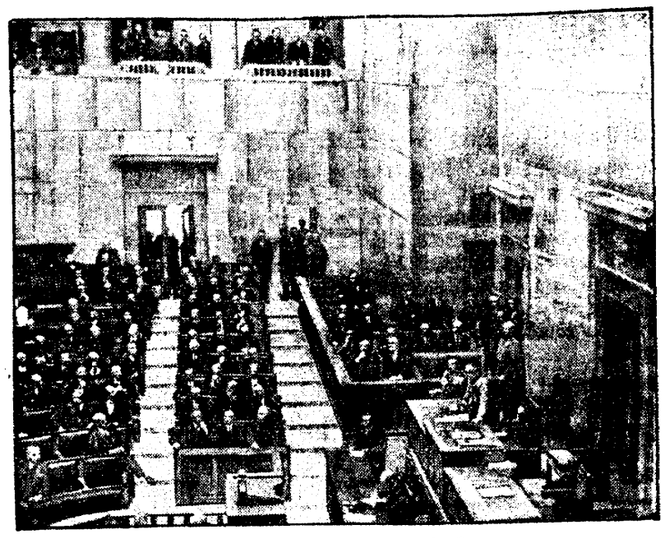

Poola parlamendi istungsaal.

Krzemeniec ja Poczajowil on kaks poola baroki kaunist ehitust. Krzemenieci juurepärane lütseum, mis warem oli kloostriks ja Poczajowi suur kloostrikirik, mis ühtlasi palwerändamispaigaks, ehitatud lääne stiilis. Krzemeniec ajab romantilises orus kest kõrgustikke ja on hoolimata wene baraktide rohkusest suutnud alalhoida palju taheksateistkümnenda sajandi kaunist arhitektuurist. Poczajow on peale Walamo kloostri, suurim wene kloester, mis jäänud wäljaspoole Nõukogude piire.

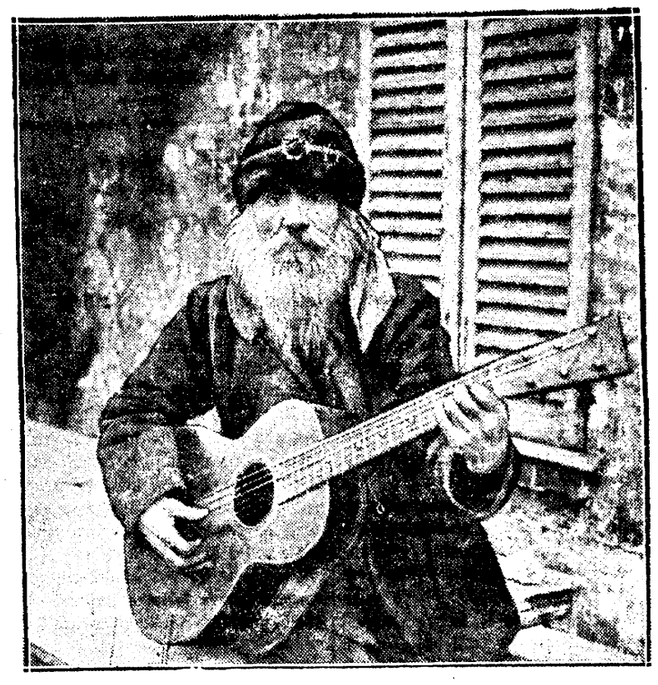

Külalaulik Poolas.

Neiu wiiwitas sekundiks, siis ütles ta sügawasti hingates: „Tehtud, härra Steele."

Lühidate sõnadega kirjeldas ta kõkkupuutumist põgenenud wangiga ja sellele järgnenud hilisemaid sündmusi. Inspektor kuulas ilma katkestamata. Ta näoilt oli selgesti lugeda pingutatud huwi.

„Ja teil ei ole ainudust ta praegusest asukohast?"

„Kindlasti mitte, härra Steele."

„Tahate sellega öelda, et teil teatawaid oletusi on?"

„Jah, just seda tahtsin öelda; sest et ma nimelt tema praegust wälimust tunnen. Ta näeb niiid weidi teisiti wälja kui üleswõetsel."

„Seda ma usun. Kas tahaksite teda mulle kord hoolikalt kirjeldada."

Neiu wiiwitas. „On nuil ikka weel teie lubadus?"

„See on teil."

„Hea küll." Ja siis kirjeldas ta härra Winfield Clyde'i.

„Wõlgnen teile palju tänu, preili Staples", tänas Steele soojalt. „Enne tähendasite, et teatawat wastutasu soowite. Kui see minu wõimuses seisab, tarwitsete ainult nimetada."

„Jah. Tahaksin midagi — midagi härra Thorntoni minewiku üle kuulda."

Inspektor naeratas, kuid waatas kohe jälle kirjutuslauale. „Missuguse asja üle eriti, palun? Tahan püüda igale küsimusele wastata."

„See on wäga sõbralik teist. Kas tahate tähendab — kas wõite mulle öelda, missuguse kuriteo ta korda on saatnud?"

„Suure warguse."

„Oh!"

„Umbes nelja aasta eest mõisteti ta suure wargusjuhu eest kümneks aastaks wangi."

„See on kole! Kas teate midagi tema perekonnast?"

„Peale mõne kauge sugulase ei ole tal kedagi enam."

„Kümme aastat wangistust," sosistas neiu kui unes. „Ja mis ta siis warastas?"

See küsimus näis inspektorile olewat piinlik. Ta wiiwitas nähtawalt, enne kui wastas:

„Ei midagi."

„Ah!" tungis ohe Dorothy Staplesi rinnast. Ta hääles kõlas hõiskawa kergenduse alatoon. „Te tahate öelda, et ta mõisteti süütult wangi?"

Wanem härra sulges kohe aktimapi ja kortsus ametnikule järele.

Mõõdusid wiisteist minutit, Dorothy Staples muutus ikka närwilisemaks. Ta ei olnud koguni otsustanud, mida ta inspektor Malcomile öieti tahtis öelda; ta oli nagu harilikult lootnud oma isiku mõjule ja wõimele silmapilkselt otsustada, missugusest küljest kõnekaaslasele kõige kergem oleks läheneda. Nüüd tundis ta end pikkamisi kindlusetuks muutuwat.

Wiimaks ilmus ametnik uuesti.

„Preili Staples!"

Nad läksid läbi kõhikese koridori, ja siis leidis Dorothy end järsku suures, maitsekas, peaaegu luksuslikult seadeldud büroorummis. Segasena peatus ta silmapilguks; ere päikesewalgus, mis ebaharilikult suurte akende kaudu tuppa woolas, oli teda pimestanud. Siis märkas ta ruumi teiselpool otsas hiigla kirjutuslaua taga meest. Wiimane tõusis ja astus talle wastu.

Dorothy märkas kohe, et mees oli suur, hästiriietatud ja omas suursuguse esinemiswiisi. Ta wõis umbes neljakümnewiie olla. Ta liigutused olid rahulikud ja mõõdukad, ta pilk otsekohene ja armastuswäärne.

„Preili Staples? Palun wõtke istet."

Neiu tänas ja wõttis tooli, kuid samal silmapilgul liikkas mees talle teise tooli, asetades selle nõnda, et ta mitte ainult näoga kirjutuslaua poole ei istunud, waid et talle ka ere päikesewalgus otse näole langes. Dorothy taipas kohe seisukorda ja surus waewaga lõbusa naeratuse alla.

Salahuure juhataja läks kirjutuslaua juure tagasi. Üllatunult märkas Dorothy, et wõrdlemisi kõrge raam lauale pilku ei lasknud heita ja ainult lauataga istuja näo ja õlad nähtawaks jättis. Hoopis isesugune kirjutuslaud, mille taga niiid inspektor Steele, tõisiselt ja wiisakalt küsitledes, istus.

Dorothy Staples sulges hetkeks silmad. Ta tundis end niiid täiesti rahuliku. Ta tõmbas kirja wälja.

„Toon teile kirja härra Walter Stonelt. See selgitab teile minu siiatuleku põhjuse."

Nime nimetamine ei näinud inspektorile wähemalki mõju awaldawat. Ta tõusis ja wõttis kirja wastu. Kuid nähtawasti oli selle sisu ainult sissejuhatuseks, sest Steele silmitses teda weelkord lühidalt ja heitis siis kõrwale.

„Ma ei tahaks mitte heameelega teie kallist aega riisuda,"

Valged hambad
Ephag hambapasta.
✱
Pruun nägu
Rasvasisaldav ISIS kreem

Rõuge kirikutüli otsaga waimulikku ülemkohtusse.

Wõidab W. Wiks — saab Rõuge teise koguduse.

Teatawasti tühistas konsistoorium kõik kaebused ja protestid, mida esitas Rõuge koguduse rewisjonikomisjon ja üksikud liikmed koguduse nõukogu ja õp. W. Witsi tegewuse ning 160.000-sendise puudujäägi kohta, mis õpetaja seletuse järele kulanud mitmesugusteks altkäemaksudeks põllutööministeeriumi ametnikkudele.

Konsistoortum ei juurelnudki asja, leppis waid õpetaja ja nõukogu seletusega, mis suurt pahameelt koguduse liigetes tekitas.

Nüüd esitati kaebus ja protestid konsistooriumi otsuse kohta kõrgemale kirikuwõimu organile — waimulikule ülemkohtule.

Tuleb sealt õp. Wiks wõitjana wälja, siis on kindel teise koguduse asutamine, kuna W. Witsi wastaste arw wäga suur. Sännas, kus asub uue koguduse asutamise keskus, on registreeritud üle 3000 ületeleja. Arksamad ja nooremad nõugawad protestantlikku ühingut.

Nii kordub ka Rõuges Petseri skandaal, kuna konsistoorium saamatu sisemiste konfliktide lahendamisel.

Wasalemma kaarsild hädaohtlikus seisukorras.

Silla parandamiseks nõutakse teedeministeeriumilt erakorraliselt krediiti.

Hiljuti toimetati Harju maawalitsuse ehitus-teede osakonna eriteadlaste poolt Tallinna-Haapsalu maanteel Wasalemma kiwist kaarsilla põhjaliku ülewaatust. Ülewaatusel selgus, et silla kaartes on huik pragusid. Ka on sild rajatud puust rostwergile, milline madala weesehu tõttu jões puutub kokku õhuga ning kannatab lõdunemise protsessi all. Samuti on ka wälispinnad lagunenud ja wajawad kiiret korda-seadmist.

Kuna parandustööde wiiwitamisega ähwardab silda kokkuwarisemine, pööras Harju maawalitsuse ehitusteede osakond neil päewil teedeministeeriumi maanteede ehitusosakonna poole märgukirjaga, milles ülemaatoodud asjaolude peale tähelepanu juhtides selgitatakse, et Wasalemma silla juures on wajalik kõige lähemal ajal parandustöid ette wõtta. Et see töö aga 3000—4000 kr. krediiti nõuab, maawalitsusel selleks wastawaid summe ei ole, palutakse, et teeministeerium selleks erakorraliselt ning kiires korras palutud summa määraks ja lubaks silla parandustöid teostada majanduslisel teel ilma eelarwete kokkuseadmata.

Maawalitsuse arwates tuleks töödega alguse teha hiljemalt kahe nädala pärast.

Kogumehed karwupidi koos.

„Wanur“ süüdistab „noorureid“ riisumises.

Roela walla wolinik talupidaja Mihkel Potti teatas ametiwõimudele, et sama walla wolinikud Jaan W. ja Hugo S. riisunud tema kuue taskust walla wolikogu koosolekult kojutulekul rahakoti üheš 70 kr. rahaga. Potti palus wolinikke W. ja S-i juures läbiotsimine toime panna ja neid riisumise eest kohtulikule wastutusele wõtta. Asja käik olnud järgmine:

Eelmisel päewal peetud Roela wallamajas wolikogu koosolekut. Päewakorras olnud peale muu toetuse määramine waestele. Küsimuse eitawalt hääletamist toonitanud Potti, kuna tema rühmakaaslased ja nooremad põllumehed W. ja S. toetuse andmist pooldanud. See ajanud Potti wihale ja ta õelnud noorematele koosolekul õige terawaid sõnu. Küsimus aga otsustatud selle peale waatamata jaalawalt. Wolikogu koosolek lõppenud õhtul kella 11 ajal, mille järele wolinikud koju hakanud minema. Et Pottil oma wastaste W. ja S.-ga üks tee olnud, lahkunud nad koos. Teel tulnud aga äsja wolikogus Potti poolt öeldud terawad sõnad kõne alla ja nüüd antud wanaperemehele nahapeale. Kuiwõrd seal kumbki pool kannatada sai, pole teada. Potti leidis aga koju jõudes, et tal taskust rahakott puudus. W. ja S. on kohapeal tuntud korralikkude inimestena, kes P. rahakotti riisuma ei läinud, küll aga wõis see Pottil rabelemise wõi põgenemise juures kaduma minna. Praegu kestab juurdlus riisumise loo selgitamiseks.

Narwa kurikuulus kabel lammutatakse siiski.

Narwa Wõidupuiestikus asuw wene kabel, millise Snamenja kogudus lasi tõrwast puhtaks teha, koristatakse siiski. Nagu „St. N. Listok“ kuuleb, wõetud kabeli puhastamine ainult selleks ette, et enne kabeli koristamist seal pidada jumalateenistust, mille lõpul korraldatakse kabeli juurest läbi linna „krestnõi hod“, wiies ühtlasi kaasa kabelis leiduwad jumalakujud ja pühikute pildid, missugused asetatakse Preobrashenski kirikusse.

Narwa-Jõesuu töötab puhtakasuga.

Alew saab elektriwalgustuse.

Neljapäewal oli Narwa-Jõesuu alewiwolitogu järjekorraline koosolek, kus tähtsamate küsimustena tulid arutusele 1929./30. aasta aruande läbiwaatamine ja kinnitamine ning õpetajate walimine. Aruandes oli tulusid 30.821,81 krooni, kulusid 27.223,1 krooni. Seega oli ülejääki 3598,80 kr.

Wene algkoolile waliti usuõpetuse ja naiskäsitöö tunniandjaks pr. Jahontow, kuna teiseks õpetajaks waliti O. Ney, kes läinud aastal samale kohale määrati.

Mõni päew tagasi esines insener Bome alewiwalitsuse ees palwega, et temale lubataks N.-Jõesuu mereranda suuremat kohwikut ehitada, kus ka alkoholised joogid ei puuduks. Selleis praegu luba ei antud, sest ehitajal puudusid wastawad plaanid.

Lõpuks tuli koosolekul õõne alla alewi elektriga walgustamise küsimus. Selles asjas on läbirääkimised juba käimas Kohtla õliwabriku esindajatega. Kohtla inglaste õliwabrikusse tahetakse Narwast hakata elektriwoolu andma ning seega on loota, et nad woolu andmise asjus Narwa-Jõesuu alewiwalitsusega kokkuleppele jõuawad.

Seltsimaja ehitus Simunas alanud.

Seltsimaja ehitusega on Simunas alguse tehtud. Sel juwel ehitatakse maja katuse alla, kuna tulewal aastal ta lõpulikult walmib. Wundament ehitati möödunud sügisel niiwõrd halwasti, et see kewadels ära lagunes ja ta uuesti tuli ehitada.

Jõhwi tuletõrje 47 aastat wana.

9. augustil sai Jõhwi wabat tuletõrjeselts 47 aastat wanaks. Selle aastapäewa puhul peeti paraad, mille järele jagati liikmetele aumärgid ja teenistusrahad. Kuldmedalid said: H. Luts, W. Jukk, A. Mäeker ja J. Perten. Peale selle korraldati muusika saatel rongkäik läbi linna. Sealt tagasi saabudes peeti ühine lõunajöök, millest ka kutsutud kõlalised osa wõtsid.

Uued wiinapoed Mäetagusele ja Järwele.

1. jaanuarist 1931. awatakse uued wiinapoed Mäetagusele ja Kohtla-Järwele. Uute wiinapoodide asutamist põhjendatakse seega, et need takistawad salawiina müümist, mis maal hästi lewinenud.

Wõrumaa kannatab liigwee all.

Rukkid kaswawad hakkides.

Kestwad, ägedad sajud annawad end juba Wõrumaal wäga wakusasti tunda. Wiimane neljapäewane ja reedene üha kestew wihm on tõstnud jõed jälle üle kallaste. Warem paar päewa piisimad häid ilma kasutasid inimesed luhtades heina tegemiseks, nüüd aga sõidawad poolkuiwad heinad päriwett, tunes palju sekeldusi mõldritele.

Wõrumaal lõigati rukis juba paari nädala eest. Pärsa ei saa. Nurmedel halsendawad hakid.

Kartulid on wäga wigased, wagudes seisab madalamates paikades wesi.

Sooja ja wihma tõttu walmiwad kiiresti suuwiljad. Tera haudub lahtining wariseb maha.

Ainult seeni ja pähkleid saab rohkesti.

Raskused postijaamade sulgemisega.

Takistuseks pikaajalised rendilepingud.

Maawalitsused, peale Järwa- ja Saaremaa, on pöördunud kohtu-siseministeeriumi poole ettepanekutega postijaamade likwideerimise asjus, kuna nende järele enam wajadust ei ole ja postijaamade pidajate käes olewaid riigimaid tagasi tahetakse saada. Kuid kaugelt suurem osa maawalitsuste ettepanekutest jääwad rahuldamata, sest postijaamade pidajatel on maawalitsustega sõlmitud pikaajalised rendilepingud ning nende tühistamiseks isegi kohtu korras puudub seaduslik alus.

Kolmweerand aasta jooksul, mil postijaamade likwideerimine kestab, on suudetud sulgeda ainult 26 postijaama. Suurema osa nende pidajatega on rendilepingu annuleerimiseks saawutatud poolte wahel wabatahtlik kokkulepe, kuna osa rendilepinguid tühistati kohtu teel. Postijaamade pidajad ei olnud täitnud rendilepingus ettenähtud tingimusi, olid postijaamade kasutamisel korratud jne.

Praegu on weel likwideerimata 155 postijaama. Osal nende kasutajaist on maawalitsustega sõlmitud rendilepingud, milliste kestwus kuni 1941. a., paremal juhul aga kuni 1934. a. Kui nende rentnikega lepingu likwideerimise asjus maawalitsused kokkuleppele ei jõua, jääb hulk postijaamu edasi tegutsema, kuni lepingu kestwuseni.

Postijaamade järele maal ei tunta enam pea mingit wajadust, kuna autobuseliinid juba arenenud ja autobused niihästi postiküi reisijateweo eest hoolitsewad. Ka sünnib autobustega ja üksikute eraettewõtjate kaudu postiwedu hulga odawamini, kui postijaamade kaudu. Postijaamadel ei ole enam pea mingisuguseid ülesandeid. On hulk postijaamu, kus kogu aasta jooksul ainult üks postihobuste kasutaja on olnud. Wiimastel päewadel on likwideeritud Tartumaal Kambja, Otepää, Wastse-Kuuste, Wõnnu-Kuriste ja Harjumaal Kernu postijaamu. Postijaamadelt tagasijaadawad maad antakse üldises korras asunikele kasutada ja müüakse hiljem pärisomanduseks.

Elektro-keemiline

naiste ja meeste

kübarate

puhastamine, pressimine ja värwimine.

Töö tehakse wälismaa meistri järelwalve all.

Kõiksuguste nahk-

kinnaste

puhastamine ja parandamine.

Kiire, korralik ja odaw töö.

Siidikleitide värwimine.

Firma „UHU“ Wiru tn. 7.

Sissekäik läbi A. Gobovitshi äri.

Jõukam kiht põllumehi toob lapsed linna algkooli.

Uus koolide kokkutõmbamise kord hakkab ennast tunda andma ka Wirumaal. Koolid pole weel algannd, kuid juba käiwad jõukamad põllumehed linnas lastele kostikohti ja kooli otsimas. Neis kohtades, kus ära kaowad 5—6 klass ja lapsed kodust wälja kulewad wiia kaugematesse koolidesse, seal mõeldakse nad linna wiia, kus olla asjad korralikumad — õppeaeg pikem ja korteriolud soodsamad.

Kakelus sünnipäewal.

Sõjariistadels roosipotid.

Paar päewa tagasi oli Narwas 5. Peetri tänawal halenalsakas juhtumine, mille nägijaks oli hulk inimesi. „Draama“ sai alguse sünnipäewapeost ning selle tegelasteks olid ainult mees ja naine. Keset elawamat peotuju sattusid nad sõnawahetusse, mis hiljem üksteise tunseldamiseks muutus. Wihahoos wõeti „kunstideks“ tarwitusele roosipotid, taldrekud ja klaasid, mis nagu shrapnellid wastu seina ja põrandat tildudeks löhkesid. Osa tilde lauges isegi läbi lahtise akna tänawale. Peale pooletunnilist „sõda“ tehti sõlle „waherahu“, mille järele pooleli jäänud sünnipäewa hakatud edasi pühitseme.

Esimene lõikuspidu Uhel.

Neil päewil peeti Uhel esimene lõikuspidu, mis ümbruskonnale suureks uudiseks oli. Rohelisse maetud näitelawalt kanti ette operett „Ikka hilja“ ja rutkiwihkudega kaunistatud kõnetoolilt peeti rida kõnesid. Kõnelesid Jõgeja õpetaja — põllumehe töökusest ja saagist, agr. Martin — põllumehe ajalooliest ja majanduslisest arenemisest ning igapäewasest tegewusest, agr. Tõimust kõneles põllumehe piiretest ja sellest, kuidas tuleks põllumehel edaspidi enda seisukorda kindlustada. Lõpuks kanti ette luuletus „Põllumehe lõikus“.

Wallawanemad ka kursustele.

Eelolewal sügisel korraldatakse maawalitsuste liidu juhatuse poolt wallawanematele kursused. Sellekohane kawa on wälja töötatud ja saadetakse waldadesse seisukoha wõtmiseks neile, kellesse asi puutub.

Woka walla elanikud tahawd raudteejaama.

Woka walla elanikud esitasid raudteewalitsusele palwe, milles soowitatse uue peatuskoha asutamist Jõhwi ja Oru jaamade wahele.

Kilde Saaremaalt.

Kuresaare lossi ruumides ja õuel korraldatakse 13.—15. septembrini põllumajandusnäitus. Wäljapanekuid koota rohkesti.

*

Tallinn-Kuresaare telefoniliinile pannakse wastsuhed. Uus liin awatakse juba sügisel. Seega muutub telefoniühendus nim. punktide wahel märksa paremaks.

*

Kihelkonnal ajutati uus masinatarwitajate ühisus, kes muretseb rehepeksumasinaid ja mootoreid. Ühisusel on 30 liiget.

*

Lewala postiagentuur wiiakse üle Põide piimaühisusse. Lewala rahwas pole sellega nõus. Korjatakse allkirju ja nõutakse, et agentuur jääks endisele kohale.

*

Saaremaal on põrsa hinnad tänawu lõrged. Keskmine põrsas maksab 20 krooni.

*

Suure-Rauna masinatarwit. ühisus tahab seada jisse päälisjahu weskit. Sissesseade läheb maksma 1.300.000 senti.

wabandas neiu. „Kuid härra Stone ütles, et teie mulle meeldi mõnesugust informatsiooni ühe teatawa härra üle annakste. Härra — härra Richard Thorntoni üle.“

Steele oli nähtawalt hämmastunud, peaaegu kohkunud.

„Ma — ma ei tea, kas ma õieti aru sain, preili Staples. Tahate meilt teateid härra Thorntoni üle? Wõi arwate, et wõite meile tema kohta midagi teatada?“

Dorothy tahtis juba wastata, peatus aga siis. Inspektori küsimus oli teda wiinud uuele mõttele.

„Wõimalik“, ütles ta kaaludes, „et ma teile mõnesugust informatsiooni tema kohta wõin anda. Wastutajuks nõuan aga teilt teisi.“

Inspektori näol peegeldus warjamata huwi. Ta sirutas käe laua äärele ja wajutas nööbile.

Kas tahaksite seda lähemalt seletada, preili Staples.“

Üks mõte läbistas Dorothy Staplesi. Ta oli märganud wäikest liigutust nööbi juures. Esiteks arwas ta, et inspektor ametniku wõi kiirkirjutajanna kutsub. Nüüd teadis ta parema seletuse. Steele oli awanud salajase diktafooni, mis iga sõna kõnelusest üles tähendas.

Thorntoni lugu oli siis salaluurele suurima tähtsusega, see näis täiesti selge. Ta tundis tõusuwat kahtlust, kas Steelet üldse täielikult wõib usaldada. Stone oli kõnelenud tõsisest raskusest, mis temale ja Thorntonile wõiksid tekkida ettewaatamata kõnelusest.

Ta katsus oma wastasistujast ettekujutust saada. Ta ainus sooja inimlikkust tunda wõiwat ja kaalutles, wäljaspool tundeid, selge mõistusega, et sarnane rahulik, tasakaalukas inimene waewalt wõis teha kiireid ja walsuid otsusi. Ta näis kuuluwat sellesse inimliigi, kes oma tahte enam diplomaatia kui wägiwalla teel läbi wiiwad.

„Ehk wõiksite öelda weidi selgemalt, mida te mõtlete?“ küsis inspektor jälle.

Neiu heitis talle pika pilgu. „Mul on põhjust,“ ütles ta siis pikkamisi, „härra Thorntonile ühe teene eest wäga, wäga tänulik olla. Sel põhjusel tahaksin ka teda ta praeguses seisukorras wõimaluse järele aidata. Härra Stone arwas, et teie wõiksite mulle tema loost midagi teatada . . .“

Inspektor Steele oli oma kirjutuslaua silmitsemisega ametis.

„Teie ütlesite praegu, et teil on põhjust temale tänulik olla?“

„Jah.“

Jälle langetas inspektor pilgu. Tema järgmine küsimus üllatas Dorothy Staplesit oma warjamata otsekohesusega.

„Kus kohal te teda kohtasite peale ta põgenemist Charlestownist?“

Neiu oli täiesti kohkunud.

„Miks — ah nii — ma . . .“ Siis kogus ta end. „Ma usun, selle peale ei wõi ma teile midagi wastata, härra Steele.“

Lühike paus. Siis: „Miks mitte?“.

„Selle põhjus on wäga selge, härra Steele. Mul on tähtis mr. Thorntoni kohta midagi teada saada. Kuid teisest küljest ei tahaks ma midagi teha, mis tema seisukorda wõiks hal wendada.“

„Annan teile oma sõna, preili Staples, et see milgi tõõgimusel küsimusse ei tule. Kui meie politseid härra Thorntoni otsimisel toetame, siis siinsib see ainult tema huwides.“

„Tema huwides?“

„Just nii, preili Staples. Kui te meile midagi öelda teate, mis meid tema jälile aitaks, siis palun tehke seda. Sellega toote talle tasu.“

Neiu silmad leegitsesid rahutult. „Ja teie usute — et see tõesti — tema kasuks . . .“ Siis sundis ta end rahule. „Ma usun, seda ei wõi ma mitte enda peale wõtta. See näib liiaks äraandmisena. Seda te mõistate ometi, eks ju? Aga ma tahan teiega teise kokkuleppe saawutada, sest usun, et teid wõin usaldada härra Steele. Ma jutustan teile lähemalt oma kohtamisest Thorntoniga, kui lubate, et teie seda tema tagaajamisel ära ei kasuta.“

Ametnik raputas pead. „Sarnast lubadust ei wõi ma anda.“

Neiu kõhkus tagasi. „Siis — siis tahetsen, kuid ma ei wõi teile midagi öelda.“

Tema üllatuseks sooistus nüüd teine.

„Hea küll, preili Staples. Kaalutlesin asja. Ma wõin teile selle lubaduse anda. See tähendab, ma tahan seda, mis te mulle nüüd ütlete, wõtta kui eraasja. Te kõnelete nüüd minuga, — mitte luureametiga.“

„WABA

Tellida saab igast postiasut
Üksiknumbrite müük üle ri

Kõige kasulikum

„Waba Maa“ kaudu pääse
Aa

Pärnumaal wallan

Tüli M. Laarm

(Meie kirjaja

Pärnu, 9. augustil. Eile p
Pärnu maawolikogu korralisi i
olekut. Tähtsamaks päewakorra p
tiks oli Pärnumaa algkoolide wõ
kawa kinnitamine 30/31 aastals.
ridusosakonna koostatud ja maa
litsuse poolt heaks kiidetud kawa j
jääb Pärnumaal töötama 97 algk
236 klassikomplektiga ja sama p
õpetajatega. Möödunud aastal
õpetajate arw 267, nii et tänama

Wäljamaa n

Puistamine wõõra
ja kojan

Paljudes Tallinna lokaalides
beldatse mitte üksi wäljamaa piiritu
waid ta wäljamaalt salaja ülepiiri
dud kallimate napsidega. Wasta
wõimud on palju pead murdnud
üle, kuskohalt tunatse maale kali
napsid. Mõnelt poolt on arwa
awaldatud, et wäljamaa konjakid
wad maale sama teed mööda,
maandub piiritus, kuid teised on a
mist awaldanud, et see tungib m
otse sadamast.

Reede õhtul kella 8 ajal pandi
otsimine toime Tallinnas, Vosta
nr. 2 maja kojamehe H. P. kort
Leiti kakskümmend kolm pudelit P
guse konjakit. Kojamees seletas, et
latud nawsid toonud tema juure h
teenistuseta meremees Otto Trum,
märjukesele õhtul järele ilmuda

Auto ja jalgrata

Mehed põgenesid mõõ
jõe

Eile öösel tl. 1—2 wahel
rajooni piiriwalwurid Palu
metsawahelisel teel auto U. 237 üle
saja kahetsatõnne liitri salaviina
Tabamine leidis aset umbes 3 tun
nast eemal. Piiritusewedajad põge
waatamata hoiatuspauknde peale,
piiriwalwur neid seisma jääma
miseks õhu põrutas. Peale selle
autost üks pudel wäljamaa ton
On tawalisels nähtusels, et suure
piirituselaadungite testelt leitakse
pudel ehk tats konjakit, mis nähta
antud piiritusewedajatele taubapea
oma isiklikeks tarbeks.

Auto U-237 kuulub Aasvere w
Walgejõel elutsewale H. Herman
Piiriwalwel on kindel lootus laad
mahajätnud ja metsapõgenenud
kaubitsejaid tabada. Walwur, kes
tusekoorma tinni pidas, ütleb
tundwat.

Teine tabamine oli Palmse w

Välismaa kaup pää

natab liigwee all.

wawad hakkides.

nädala eest. Pelsa ei saa. Nurmedel haljendawad hakid.

Kartulid on wäga wigased, wagardes seisab madalamates paikades wesi.

Sooja ja wihma tõttu waluriwad kiiresti suwiwiljad. Tera haudub lahtining warisesb maha.

Ainult seeni ja pähkleid saab rohkesti.

aamade sulgemisega.

jalised rendilepingud.

kuni 1934. a. Kui nende rentnikega lepingu likwideerimise asjus maawalitsused kokkuleppele ei jõua, jääb hulk postijaamu edasi tegutsema, kuni lepingu kehtwuseni.

Postijaamade järele maal ei tunta enam pea mingit wajadust, kuna autobuseliinid juba arenenud ja autobused niihästi postilui reisijateweo eest hoolitsewad. Ka jünnib autobustega ja üksikute eraettewõtjate kaudu postiwedu hulga odawamini, kui postijaamade kaudu. Postijaamadel ei ole enam pea mingijuguseid ülesandeid. On hulk postijaamu, kus kogu aasta jooksul ainult üks postihobuste kasutaja on olnud. Wiimastel päewadel on likwideeritud Tartumaal Kambja, Otepää, Wastse-Kuuste, Wõnnu-Kuriste ja Harjumaal Kernu postijaam. Postijaamadelt tagasijaadawad maad antakse üldises korras ajutisele kasutada ja müüakse hiljem pärisomanduseks.

Jõukam kiht põllumehi toob lapsed linna algkooli.

Uus koolide kokkutõmbamise kord hakkab ennast tunda andma ka Wirumaal. Koolid pole weel alganud, kuid juba käiwad jõukamad põllumehed linnas lastele kostikohti ja kooli otsimas. Neis kohtades, kus ära kaowad 5—6 klass ja lapsed kodust wälja kaowad wiia kaugemateesse kooliděsse, seal mõeldakse nad linna wiia, kus olla asjad korralikumad — õppeaeg pikem ja korteriolud soodsamad.

Kakelus jünnipäewal.

Sõjariistadeks roosipotid.

Paar päewa tagasi oli Narwas 5. Peetri tänawal halenalkdas juhtumine, mille näigiks oli hulk inimesi. „Draama" sai alguse jünnipäewapeost ning selle tegelasteks olid ainult mees ja naine. Kejst elawamat peotuju sattusid nad sõnawahetusse, mis hiljem üksteise tunseldamiseks muutus. Wihahoos wõeti „kunsidels" tarwitusele roosipotid, taldrekud ja klaasid, mis nagu shrapnellid wastu seinu ja põrandat kildudeks löhkesid. Osa kilde langes isegi läbi lahtise akna tänawale. Peale pooletunnilist „sõda" tehti jälle „waherahu", mille järele poolelt jäänud jünnipäewa hakatud edasi pühitsema.

Esimene lõikuspidu Uhel.

Neil päewil peeti Uhel esimene lõikuspidu, mis ümbruskonnale suureks uudiseks oli. Rohelisse maetud näitelawalt kanti ette operett „Ikka hilja" ja rukkiwihkudega kaunistatud tõnetoolist peeti rida kõnesid. Kõnelesid Jõiaku õpetaja — põllumehe töötusest ja saagist, agr. Martin — põllumehe ajalooliest ja majanduslisest arenemisest ning igapäewasest tegewusest, agr. Tiimusk kõneles põllumehe püüetest ja sellest, kuidas tuleks põllumehel edaspidi enda seisukorda kindlustada. Lõpuks kanti ette kuuletus „Põllumehe lõikus".

Wallawanemad ka kursustele.

Eelolewal sügisel korraldatakse maawalitsuste liidu juhatuse poolt wallawanematele kursused. Sellekohane kawa on wälja töötatud ja saadetakse waldadesse seisukoha wõtmiseks neile, kellesse asi puutub.

Woka walla elanikud tahawd raudteejaama.

Woka walla elanikud esitasid raudteewalitsusele palwe, milles soowitakse uue peatuskoha ajutamist Jõhwi ja Oru jaamade wahele.

Kilde Saaremaalt.

Kuresaare lossi ruumides ja õuel korraldatakse 13.—15. septembrini põllumajandusnäitus. Wäljapanekuid koota rohkesti.

*

Tallinn-Kuresaare telefoniliinile pannakse wajstjuhed. Uus liin awatakse juba sügisel. Seega muutub telefoniühendus nim. punktide wahel märksa paremaks.

*

Kiheltonnal ajutati uus masinatarwitajate ühisus, kes muretseb rehepetsumasinaid ja mootoreid. Ühisusel on 30 liiget

*

Lewala postiagentuur wiiakse üle Põide piimaühisusse. Lewala rahwas pole sellega nõus. Korjatakse allkirju ja nõutakse, et agentuur jääks endisele kohale.

*

Saaremaal on põrsa hinnad tänawu tõrged. Kesksmine põrsas maksab 20 krooni.

*

Suure-Rauna masinatarwit. ühisus tahab soada sisse püülijahu westit. Sissesõidade läheb maksma 1.300.000 jenti.

„WABA MAA"

jagab rahva mured ja rõõmud. „Waba Maa" on leht neile, kes tahawad **iga päev** jälgida kodumaa ja kogu maailma sündmusi. Tuhat oma kirjasaatjat. Päevauudiste poolest kõige rikkalikum ja värskem leht. Juhtkirjad asjatundjate sulest. Gori pilkepildid, alati põnev romaan. Iga päev pildid päevasündmustest. Oma trükikoda, kõige suurem ja modsam ajalehe värvitrüki sisseseade Eestis. Maksuta kaasandeks nädalleht „Esmaspäev." Tellimishind: kolmeks kuuks 3 kr. 70 s., üheks kuuks 1 kr. 50 senti.

Tellida saab igast postiasutusest.
Üksiknumbrite müük üle riigi.

Kõige kasulikum leht kuulutajatele.

„Waba Maa" kaudu pääseb kuulutus igasse perekonda.

Aadress: **Pikk tän. 54-58, Tallinn.**

Pärnumaal wallandatakse 31 õpetajat.

Tüli M. Laarmanni õiguste ümber.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Pärnu, 9. augustil. Eile peeti Pärnu maawolikogu korralist koosolekut. Tähtsamaks päewakorra punktiks oli Pärnumaa algkoolide wõrgukawa kinnitamine 30/31 aastaks. Haridusosakonna koostatud ja maawalitsuse poolt heaks kiidetud kawa järgi jääb Pärnumaal töötama 97 algkooli 236 klassikomplektiga ja sama palju õpetajatega. Mõõdunud aastal oli õpetajate arw 267, nii et tänawu tuleb wallandada 31 õpetajat.

Koosolekut juhatas Mats Laarmann. Ajunik Juks tõstis üles küsimuse, kas M. Laarmannil on õigus koosolekut juhatada, sest ta on Pärnumaalt lahkunud ja ajunud elama Wiljandimaale. Samas asjas on kaebusega esinetud ka kohtus, kuid wormilistel põhjustel lükati kaebus tagasi.

Wäljamaa napsid Tallinnas.

Puistamine wõõrastemaja „Kommertsis" ja kojamehe korteris.

Paljudes Tallinna lokaalides kaubeldakse mitte ütsi wäljamaa piiritusega, waid ka wäljamaalt salaja ülepiiri toodud kallimate napsidega. Wastawad wõimud on palju pead murdnud selle üle, kuskohalt tunatse maale kallimad napsid. Mõnelt poolt on arwamist awaldatud, et wäljamaa konjakid tulewad maale sama teed mööda, kus maandub piiritus, kuid teised on arwamist awaldanud, et see tungib maale otse sadamast.

Reede õhtul kella 8 ajal pandi läbiotsimine toime Tallinnas, Poska tän. nr. 2 maja kojamehe H. P. korteris. Leiti kakskümmend kolm pudelit Prantsuse konjakit. Kojamees seletas, et leelatud napsid toonud tema juure hoiule teenistuseta meremees Otto Truu, kes märjukesele õhtul järele ilmuda lubanud. Et kojamehe seletust kontrollida, jäeti salajane walwe tema korterisse. Umbes kahe-tunnilise ootamise järele ilmusti kojamehe korterisse meremees Truu. Ta wõttis konjaki omals, seletades, et selle toonud tema kätte edasimüümiseks piirituselaewal „Relisel" teeniw madrus, kes reede hommikul „Relisel" Tallinna sadamasse jõudnud ja juba samal õhtul siit lahkunud.

Edasi pandi toime puistamine wõõrastemaja „Kommertsis". Siin on, nagu teada, alkoholita eineland, kuid läbiotsimisel leiti sealt kaks pudelit wäljamaa konjakit, ning umbes paarsada tühjaks joodud wäljamaa konjaki ja teiste napside pudelit. Ka siin ollakse arwamisel, et napsid on linna rännanud sadama kaudu.

Auto ja jalgratas piiritust wedamas.

Mehed põgenesid metsa. 990 liitrit piiritust konfiskeeriti.

Eile öösel kl. 1—2 wahel tabasid Wõsu rajooni piiriwalwurid Palmse-Wihasoo metsawahelisel teel auto U. 237 ühelsajaja kahelsatümne liitri salapiiritusega. Tabamine leidis aset umbes 3 klm. rannast eemal. Piiritusewedajad põgenesid, waatamata hoiatuspauukude peale, mis piiriwalwur neid seisma jääma sundimiseks õhu põrutas. Peale selle leiti autost üks pudel wäljamaa konjakit. On tawalisels nähtuseks, et suuremate piirituselaadungite keskelt leitakse kas pudel ehk kats konjakit, mis nähtawasti antud piiritusewedajatele taubapeale ja oma isiklisels tarbeks.

Auto U-237 kuulub Aasvere wallas, Walgejõel elutsewale H. Hermannile. Piiriwalwel on kindel lootus laadungi mahajätnud ja metsapõgenenud salakaubitsejaid tabada. Walwur, kes piiritusekoorma kinni pidas, ütleb mehi tundwat.

Teine tabamine oli Palmse wallas, Ilumäe teel. Siin tabati Artur Gustawson 10 liitri salapiiritusega. Ta oli sellels, et piiriwalwe eest kiiremalt põgeneda, kinnitanud piiritusenõu jalgratta külge ja istus kaksiti piiritusenõu otsas rattal. Auto, jalgratas ja piiritus konfiskeeriti.

Kaitsewägi—Kalew jalgpallis.

Esmaspäewa õhtul kell 6 kohtawad Kalewi wäljal Tallinna Kalewi ja kaitsewäe jalgpalimeeskonnad. Kaitsewäe meeskonnas esineb terwe rida tuntud mängijaid järgmises koosseisus: rms. Noony; kapral Maiste rms. Liiwar; ltn. Reinfeldt; — rms. Nelisnoi — rms Koort; 1. j. madrus Fiskar — rms. Jenson — kpr. Tentso — rmj. Unetoa; ltn. Brenner. Wõistluse ajal mängib ratsarügemendi orkester, kes wiibib Tallinnas Poola presidendi külastaigu tõttu.

Poola merejõud.

Oma arenemise aktiwiteediga esikohal Balti riiges.

Ehk küll Poola ei oma suurt rannikut, mis omakorda merikaitse küsimuse lahendamist nõuab, on siiski Poola Läänemerel oma merijõudude koossseisuga kujunenud wõimuks, mis enesega täielikult arwestamist nõuab. Ühenduses sellega muutub ka jõudude wahekaal weelgi keerulisemaks.

Ei ole kahtlust, et Poola merijõudude arenemise käigus tähtsaks stimuliks ojutus Saksamaa, kes wiimasel ajal oma hästi arenenud tööstusega on suurnud ülatawaid saawutusi omandada sõjalaewastiku ehituse alal. Sealsuures on need saawutused pealweelaewade ehituses, kusjuures ehitatud laewad, jäädes üldiselt endiste üldtunnustatud tüüpide piiresse, kuid omawad wiimistlusi, mis neude tüüpide piiresi lahingwõime mõttes palju kaugemale küünirad.

Siin näeme, et Poolamaa ei püsinud oma sõjalaewastiku tuuma juures, mis koosnes Prantsusmaalt ülcantud endisest Saksa torpeedolaewadest, waid wiimaste aastate jees on alanud ehitama uut laewastikku, kusjuures erilist rõhku on pandud nüüdisaja moodsa rannakaitse wahendi — allweelaewastiku peale.

Kuna Saksamaal wõimatu on allweelaewu ehitada, siis sellest juba järeldame, et Poolamaa püüab allweelaewade ehitusega tasakaalustada jõudude wahekaalu oma suurima ja mere peal eriti aktiiwseks muutunud suurnaabriga.

Mis puutub praegusse Poola merijõudude koossseisu, siis jaguneb see üldjoontes, nagu meilgi — mere- ja sisewete diwisjoneks ja arwuliselt isiklik koossseis küünib 250 ohwitserini ja 2500 meriwäelaseni.

Moodsamaid ja uuemaid laewu on miinristlejad „Burza" ja „Wicher" — wiimane kuulub ka presidendi saatelaewastikku.

„Burza" on walminud aprillis 1929 ja „Wicher" juulis 1928. a. ja on ehitatud Prantsusmaal, omades kõik uuendused, mis tänapäewa tehnika sellele tüübile on juutnud anda.

Neude weewäljasurwe on 1500 tonni; pikkus 344, laius 29 ja süwis 9¾ jalga. Relwastatud on need nelja 5,1" suurtükiga ja 2—1,5" suurtükiga. Torpeedo relwastus koosneb 2 kolmetorulisest aparaadist. H. P. 35.000 juures suudawad need laewad arendada 33-sõlmelist kiirust.

Järgmiseks tähtsamaks wahendiks on 3 allweelaewa: „Ruś", „Żbik" ja „Wilk", mis ehitatud Prantsusmaal. Neude weewäljasurwe on pealwee 980 ja allwee 1250 tonni. Pikkus 246, laius 16 ja süwis 13 jalga. Relwastuses pealwee 1 suurtükk 3,9" ja teine 1,5" kalübriga. Torpeedotorusid 6. H. P. 1800 juures on neil pealwee kiirus 14 sõlme ja liikudes elektrimootoritega arendawad allwee 9-sõlmelise kiirust.

Need allweelaewad on komplitseerit tüüp, kusjuures neid wõib ka allwee miinipanijaina kasutada, ja kumbki laew wõtab peale 34 miini.

Tegewusraadius on pealwee 7000 ja allwee 1000 meremiili, mis küllalt suur.

Ülejäänud laewad on peaasjalikult endised Saksa sõjalaewad, mis Prantsusmaa poolt peale sõja lõppu Poolale olid üle antud.

Siia kuuluwad meile hästi tuntud 2 suurtükilaewa „Komendant Pilsudski" ja „General Haller", mis peaaegu igal aastal meie wetes õppesõidul on wiibinud. Need on Soomes ehitatud ja 1921. aastast peale tegewuses. Weewäljasurwe — 342 tonni.

Edasi kuuluwad merilaewastiku koossseisu 5 torpeedolaewa, mis kõik Saksamaal ehitatud.

Need on: 1) Kujawrak — endine Saksa nr. 68, ehitatud 1917 a. Weewäljasurwe 335 tonni. 2) Krakowiak — end. Saksa A 64. 3) Podhalanin — end. A 80. 4) Ślązak — end. A 59. 5) Mazur — end. Saksa W 105.

Neist laewadest kõik peale esimese kuuluwad presidendi saatelaewastikku. Neude weewäljasurwe 330—365 tonni wahel ja on sõjaaastatel walminud. Neude pikkus on 205, laius 20 ja süwis 7,5 jalga. Osa neist laewadest oli enne sõja lahtipuhkemist Saksamaal ehitusel Hollandi jaoks, kuid hiljem walminud, neid Saksamaa arwas oma laewastiku koossseisu.

Neude laewade relwadeks on peale kergete suurtükkide üks torpeedoaparaat. Miirus on neil kuni 30 sõlmeni — maksimum.

Need laewad on kõik põhjalikult parandatud, on täiendatud tehnilises mõttes tänapäewa nõuete kohaselt.

Miiniwastasesse laewastikku kuuluwad 4 traalerit: „Czajka", „Zaskolka", „Merwa" ja „Rybitwa", ka Saksa päritoluga ja sõjaaegsete sünniaastatega. Weewäljasurwe 170 tonni. Igal ühel üks wäikesekalibriline suurtükk.

Sõjalaewastiku weduśid rahuldab 8400-tonniline transportlaew — Wilja, mis ka meil on wiibinud.

Jõitlise koossseisu ettewalmistamiseks õppesõitudel on 2 õppelaewa. Siin näeme endist Prantsuse risilejat d'Entrecasteaux, mis Poola lipu all on „Karl Władisław 4." See on 1896. aastal ehitatud ja omab weewäljasurwe 8000 tonni. See laew oli alguses määratud Belgiale, kuid hiljem anti Poolale. Laewa relwastus ei ole lahingtõlbuline.

Teine õppelaew on 3-mastiline shoner — 300-tonnilise weewäljasurwega.

Sisewete laewastikku kuuluwad 4 jõe suurtükilaewa: Wilno, Krakow ja 2 nimetut. Need on 70-tonnilise weewäljasurwega. Relwastusels on 1—4,1" suurtükk ja teine wäikesekaliibriline. Liiguwad mootoritega ja arendawad 9-sõlmelise kiirust.

Omapärased on sisewete tegewusel ujuwad patareid — need on mootoritega liikuwad relwastatud praamid: Warzawa, Horodyjcze ja Torun ning Pinsk. Neude weewäljasurwe on 110 t. ja kannawad igaüks 2—4,1" suurtükki. Kiirus 9,1 sõlme.

Sisewete kaitsejõudude sekka kuuluwad weel jõeaurikud: 1) Admiral Sierpinek, 2) General Soskowski, 3) General Sikorski, 4) Hetman Chodkewicz, 5) Admiral Dickmann ja 6) General Szeptycki.

Need on 100—200-tonnilised laewad ja relwastatud 2 kergekaliibrilise kahuriga.

Sisewete kaitsejõudu täiendawad weel 30 mootorpaati 7—13-tonnilise weewäljasurwega, mis relwastatud 1 kergekaliibrilise kahuriga ja 2 raskekuulipildujaga. G. Z.

Korteriwaras tabati piiril.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Petseri, 9. augustil. Üleeile õhtul tabati Irboska piiriwalwe poolt Tallinna elanik Nikolai Dawõdowsky, kes salaja üle piiri tahtis minna Wenemaale.

Juurdluse selgus, et N. D. on Tallinnas Lembitu tän. 25, pr. Luurki korteris pannud toime suurema warguse. Ta on wiinud sealt ära hõbeasju ja riideid 2000 kr. wäärtuses, N. D. seletab, et läinud wargile rahapunduse. 6. augustil ta sõitnud rongiga Tallinnast Petseri, peatanud seal ja sõitnud järgmise rongiga edasi Irboska, kus salaja kawatsenud minna üle piiri.

Dawõdowski saadetakse täna Tallinna kriminaalpolitsei korraldusse.

Sekeldused Woka walla ristimisega.

Woka wallawolikogu otsustas Woka walda ümber nimetada Alutaguse wallaks. Ümbernimetamise põhjuseks luges wolikogu, et „Woka" pole küllalt eestipärane. Nüüd aga on Woka walla elanikud leidnud, et „Woka" on küllalt eestipärane. Seepärast on elanikkude poolt esitatud palwe maawalitsusele, kusjuures palutakse Woka walla nime muutmisi maawalitsuse poolt mitte kinnitada.

Uus haridustempel Alutagusele.

Eelolewal pühapäewal on Mäetaguse wallas, Pagarisi kuuelasilise algkoolimaja nurgakiwi panek. Praegu ollakse kibedasti ametis mulla- ja alusmüüride ehitamisega.

Purjejahid merehädas.

Muhu karikawõistluste kurb lõpp.

„Yel" randus Kuramaal.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Kuresaare, 9. august. Muhu wäinas karikawõistlustest osawõtnud purjejahid sõitsid wõistluse lõpul Kuiwastusest wälja, et pöörata tagasi kodusadamasse. Laidunina lähedal sattusid jahid „Yel", „Poy-Roy", „Wiking" ja „Cryslaud" — tormi kätte. Torm ajas jahid ülsteisest eemale. Kuresaares oodati asjata jahtide tagasituleku.

Üleeile õhtul kl. 11 ajal jõudis „Cryslaud" Roomassaare sadamasse. Mehed olid läbimärjad. Eile õhtul saadi telegramm „Yeli" juhilt Wäärtilt. Selle jahi torm oli ajanud Lätimaale, Kuramaa randa. Mehed on pääsenud elugа. „Wiking" jõudis eile Roomassaare sadamasse. Hallirahu juures oli torm tal purje rebinud puruks, mis tõttu ta enam ei saanud edasi. Jaht oli 24 tundi lainte mängukanniks. Eile sõitis sealt juhuslikult mööda aurik „Waasa". Nähes „Wikingi" hädasignaale, läks „Waasa" merehädalistele appi ja puksseeris jahi Roomassaare. Mehed olid läbimärjad ja külmanud.

Seni puuduwad Kuresaares teated weel „Poy-Roy" kohta, mis pidi sõitma Tallinna

Esimene Eesti Kinnitus A. S.

EESTI LLOYD

Asutatud 1919 a.

Tallinnas, Pikk tän. 11. Telef. 206-24, 430-08

Elu-, tule-, õnnetusjuhuste-, murdvarguste-, klaasi- ja veokinnitused.

Seltsi poolt seni välja makstud kahjude kogusumma ulatab üle saja kaheksakümne miljoni sendi,

seepärast **kinnitage oma elu ja varandus kuni veel on aeg!**

Välismaa kaup röövib meie maalt raha ja meie töölistelt leiva. Ärge ostke välismaa kaupa. Ostke kodumaa kaupa!

Kadrioru STAADION | Pühapäeval, 10. augustil kell 1/2 6 õhtul, naisvõimlemise ja tantsude demonstratsioon | Kadrioru STAADION

ILUDUSKUNINGANNA VALIMINE.

Müügil „Erakordne Bülletään“ iluduste piltide ja huvitavate kirjutistega. Kell 1/4 6 iluduste autosõit läbi linna.

Seiklusi igapäewasest elust.

Studiosus ja plekisepp.

See juhtus noil igawesti möödunud ajul, kui härra T. N. Tartu ülikoolis tudeeris ja aegajalt selliseid napse tegi, mis ta jalad nõnda sõlme kõitis, et teda kojusõidutaw woorimees ta korteri ukjest kui läpse pidi sisse kandma. Siis sõitis talle wahel Tallinnast külla härra T., kes omal ajal koos wennaga Soomest pidi pärandama Eesti markades kuni kahesaja-miljoniline warandusje, millest tol ajal ka ajalehed kirjutasid. Kas ta tolle warandusje ka töelikult pärandas, ei tea, kuid sisa see ei puutugi. Iga kord, kui T. Tartu ilmus, teadis studiosus N., teda kutsuti-sõprade ringis mingipärast Nospelsenks, et tuleb suurem „wõtmine“, ja et ta siis millegi wastu garanteeritud pole, sest mitmel korral T.-ga „wõttes“ oli ta lõpuks eneje leidnud „joolaputkast“, kuid alati üksi, T. mitte kunagi jagades tema saatust. Suure mangumise peale lunastas T. ta istumisest, sest kunas on tubengil enesel raha.

Ühel järjekordsel T. ülikoolilinna saabumisel hakkasid Nospelsen ja ta sõber tawalikke ja traditsioonilisi napse tegema, esmalt ühes kõrtsis, kus „wõetl“ wähem, siis teises juba rohkem, kolmandas jne. Nospelsen, leides, et tuju soowitawas tempos ei tõusse, tegi waheldusteks paar „Mischungit“, s. o. kallas täidetud õllekaasi pitsi „walget“ ja wiskas selle siis alla, lakstutades rahuldatult keelt. Ning kohe mõjus „Mischung“ soowitawas suunas! Nüüd oli tuju laulda, mis warsti sirdus kõrwulukustawaks mõirgamiseks ja kisendamiseks, eneseteadwus kaswas kui weerew lumipall suka ilmaga ja keppi, Nospelseni lahutamata kaaslast, wastu lauda põrutades, mõirgasid taks sõpra kui pullukesed.

Kes teab mitmendast kõrtsist wäljudes märkas T., et ta studiosusest-sõbra jalad on lõplikult jõlmes ja et siin ei aita mun rohi, kui tuna jõiduk ja sõber koju toimetada. Wisates Nospelseni kui piirituse kastetud wahakuju rentsisise, millega wiimane kohe leppis ning larinal magama jäi, weendus härra T., et politsei wahipõsti läheduses et näi olewat, nii siis Nospelsen siin päris eksitamata wõib puhata. Umbes weerand tunni pärast sõitis ta tagasi töötoorimehel, Nospelsen upitati woorimehe abiga rekke ja sõit läks koju. Miks T. just töötoorimehe tõi, seda ei teata ta wist isegi seletada, arwatawasti puntus see esimesena kätte.

Kõh, kõh, kõh! ärkab järgmisel hommikul Nospelsen higelpohmelujes peaga. Ta jundiliikude kontuuridega nina on suurest joomisest muutunud sinkjas-lillaks ning ta baltisakslast meeletuletawale kitsale näolapile pitku heites wõis karistlanegi otsekohe weenduda, see on parandamatu joodik. „Neetud Säuferhust!“ pomisseb ta eneje ette ning kobab wärisewail käsil öölaualt prille. Olles äärmiselt lühinägeline, on tal harjuntuseks juba woodis prillid pähe panna. Kuid prille ei ole laual. Pagan teab, kuhu nad elle õhtul enne magamaminekut panin, mõtleb Nospelsen, ega ometi eestuppa warna? Eestwaist prille otsides awastub, et ka kepp puudub. Asjata katsub ta meelde tuletada eilse olemise wiimast peatükki. Ma ju prille ei lõhkunud ega kepiga kedagi ei peksnud, need kui tähtsad juhtumused olekšid meeles püsinud. Kõik mõtiskelu prillide ja kepi saatusest külastab teda sõber T.

— No kuule, on T. esimene sõna, ta on teel sõbra poole kuskil juba sees käinud, — mi-mispärast oled sa wõõrasje korteri kolind, sa ei ole ju üliõpilane N., sa oled plekisepp Faiselson, ju naine käis sind täna hommikul minu juures otsimas ja taga nõudmas, oli seesama wanamoor, kes mulle eile õhtul tänawal külge löi ja segast juttu tegi, ma ei saanud suurt aru. Eile ikka arwasin, et pu-pummeldan üliõp. Nospliga, kuid täna saan teada, see olnud plekisepp Faiselson ning juut, ju-juut pealekauba...

— Oled juba wõtnud, katkestab N. teda kadetsewalt, — parem ütle mulle, sa ikka mäletad, kuhu jäänd mu kepp ja prillid?

— Miks ma'i tea?! Te-tean wäga hästi. Prillid ja kepp on su kodu natse käes. Sisina aga oled ronind wõõrasje korteri, ühe üliõpilase korteri. Wõi arwad sa koguni, et sa ristiinimene oled?! Ei! juut oled sa, ka-kalas kuuled, juut ja plekisepp!

— Hea naerda küll teise õnnetusti! pahandab üliõpilane. — Kus sa enda nii täis oled pannud? Ihjab uudishimutsewalt juurde.

— Jä-jätkem nali ja mingem sinu poole, paned prillid pähe ja wõtad kepi ning siis läheme pead parandama, ei jätnud sõber oma fixe-ideed.

Ja et Nospelseni pea oli liialt tuhm ja talumatult raske, oli ta seesinaje wiimase ehutisega meeleldi nõus.

Teel selgus T. jutust, wärske õhk mõjus kalnestawalt, plekisepp Faiselsoni lugu. Tolle plekisepa naine pidawat ikka töötikult Nospelseni enda meheks, ta käinud eile õhtul T.-l tänawal järel ja tulnud täna warahommikul T. poole ja nõudnud kõige kategoorilisemalt meest taga, öelnud, et prillid ja kepi tõid lapsed koju, siis kui papa rentslis maganud.

— Ja see, kuriwaim, olid ju sina. Kui wiimajest kõrtsist wälja tulime, jäid sa äkki nõnda nässu, et ju rentsli panin ja ise woorimeest läksin tooma. Selle aja sees käisid siis juudi jöngermannid ja wõtsid sult prillid ja kepi. Mina aga tõin, kurat teab, miks, weowoorimehe, kellega su rekke winnasin ja koju sõidutasin. Ja juudi proua oli meile järele lennutanud, kui oleks tuli hänna all ja usub praegugi, et sina tema mees oled, kui wana Faiselson wahepeal koju pole ilmunud. Lä-lähme ja toome prillid ja kepp!

Kuid arwatawasti kartis Nospelsen juudiproua laawatisi wäljapursleid ja pullitsewat wihaföõstu, mis nüüdki wõib-olla wahet ei tee tema ja töeliku mehe wahel ning temal wõib sipris räbalasti minna — ta teeldus kategoorilisell tulemast.

Ning sõbrad otsisid uued prillid ja wastse kepi.

Sõbradus.

Kate päikese ees.

Wanarahwa arwamine taewalistest nähetest.

E. R. A. andmetel.

Päikesest räägiwad inimesed, et ta on maakera sarnane, mis aga tuld täis ja et ta peab nii kaua põlema, kuni wiimnepäew käes; wiimselpäewal tulewat tuluke wälja päikesest ja põletawat kõik, mis maa peal ette juhtub.

Rõuges öeldakse, et

kui päiw werrew, sis öks põud umm.

Päikese warjutus.

Karja kihelk, rahwas arwab, kui päike warjutatakse, siis puhastatakse teda. Et maakeral ajawad inimesed ei näeks, mis mehed päikest pesewad, siis pandawat päikesele kate ette. Pärast puhastamist olla päike hoopis heledam.

Päikese warjutuse ajal öeldi Tarwastus, et nüüd sünnakse wana päewakest ja hõõrutakse uut.

Päikese loojenemine.

Kui päikese loojenemisel kogu taewas punetab, siis on tinginata järgmisel päewal wihma oodata. Läheb aga päike selgesti looja, siis on head ilma loota.

Karja kihelk, oodetakse sõda,

kui taewas üleni weripunajeks läheb.

Head wiljaastat

on oodata, kui taewas punetab talwel, nii et ta lumi punetab.

Taewas on ühe härja nahk.

Karja kihelk, öeldakse, et taewataat on maailma loonud. Taewas on aga ühe härja nahk, mis wanal ajal wihmawarjuks pandud inimeste pea kohale; kuid ta on nii kõrgele lätnud ja suureks jaanud, et on taewaks kujunenud.

Sõstne taewawalgus külib seeni ja walmistab wilja.

Kujud taewas.

Kui näed taewalt tulekahju ja taewa serwal tulekuma pead risti paistab, siis olla inimene tulle jäänud.

Hea linaküümise aeg

olla siis, kui taewas pilad walged pilwejooned on, nagu linakiud.

Wikerkaar.

Karjas öeldi, et wikerkaar pidawat wett jooma. Kadrinas ujub rahwas, et wikerkaar on toru moodi suur look, mis pilwedest wee merde juhib, sest wikerkaare otsad pidawat ikka meres olema.

Palamusel arwatakse, et suwel wõib wikerkaart üksi õhtul ja hommikul näha; kewadel, sügisel ja talwel ka muul ajal.

Wikerkaar wõtab wett pilwedesse.

Wastupidisekt endistele arwamistele, usub Halliste rahwas, et kui pilwed wihmast tühjaks sajawad, siis olla wikerkaar selletarwis pilwedesse seatud, et ta wihma pidada üles wõtma. Öeldakse, et kui wikerkaar wäga madal ja otsad õige loidu on, siis selle järele pidada pikaline wihmasadu tulema. Kui aga wikerkaar hästi kõrge looga wõlja näitab ja otsad õige püsti on, siis tähendawat see head ilma. Wikerkaar ei hakka kewadel enne paistma, kui esimene müristamine mõõda läinud. Rahwausu järele olla

wikerkaarel 7 wärwi.

Wikerkaar on enamasti õhtu- ja hommikupool näha, harwa aga põhja pool, pea mitte kunagi lõunas.

Tõstamaa rahwausu järele ei tohtiwat wikerkaarele

sõrmega näidata,

sest siis mõdanewat see sõrm otsast maha, millega näidati; ka kuule ei tohtiwat sõrmega näidata.

Wirmalised.

Wirmalisi nähes öeldi Sangastes: „Kurat, ilm läheb halwaks, lapi rüdrukud pilinwad riideid üle pea.“ Wirmaliste kujude moodustuste kui ka wärwi järele tuulutati Hallistes ette. Kui taewas wirmalisest punane, siis pidada see sõda ehk muud halba tähendama.

Rakweres arwatakse, kui lumi katusest maha tuiskab ja wirmalised wehklewad, et siis peagi jula tuleb.

Sademed.

Sellel ajal, kui talwel puud härmas, tuleb suwel wihma (jõulud ja jaanipäew arwatakse waskastikku).

Warastel hea aasta

tulewat Kudina rahwa arwates siis, kui sügisel see lumi, mis talwels maha jääb, õõsel sajab; siis ei tuntawat hästi waraste jälgi. Sajab aga päewal esimene lumi maha, siis saawat palju wargaid kätte. Kui esimene lumi on maha tulnud, siis

ei tule karu pesast,

ega määr enam august wälja.

Suured lumehanged — suured wiljarõugud.

Tarwastus arwatakse, kui talwel suured lumehanged on, et siis olewat suwel suured wiljarõugud, iseäranis odrarõugud.

Kui ilm tuiskab,

siis öeldakse Põlwas, et wanatüdrukud sarjawad lund Reola poole. Kui tuiskab wahel wäga pahasest, siis rahwa arwates olla wanapagan oma sellidega lumehangedes jooksmas.

Rahesadu.

Udernas kui rahet halkas sadama, wõeti pada ja pandi murule kummuli, siis olewat sadu üle läinud. Rahesadu minewat ka ruttu üle, kui leiwalabidas ja ahjuroop pannakse põhja poole katusele.

Udu.

Hallistes arwatakse, et kui kewadel mitu päewa udusid ilma on, siis saawat sügisel rohkesti wilja.

Wihm.

Pilistweres öeldakse, et kewadine wihm noorel kuul toob õnnistust, kuna sügisel wanal kuul — toob kahju.

Wihmase ilmaga ei tohi lina teha,

sest siis kaswawat see maa alla.

Soolane wihm.

Nelipühi ja lihawõtte esimesel pühal ja taewaminemise pühal sadewat soolast wihma, mis põllule kahjulik; ka s.-neljapäewa ja s.-reedene wihm teeb põldudele natuke kahju. Kui wihmaga wilja tehakse, siis kaswab wiljal sitke tõrs.

Kuiw suwi parem kui wihmane.

Wastseliinas öeldakse, et wihmalapsed nutawad, kuna põnalapsed ei nutta. Päewa lapsed paranewad ruttu, kuna wihmalapsed ei parane.

Inglise linoleumit,
Inglise vihmakuubl
suurimas valikus
S. Kull
V. Posti t 8.

UUED PABEROSSID
ITAALIA
25 tükki
25 senti

„Black Flowers“ Estonias.

Neegriteatri suur menu.

Tänawu Euroopa kewadise hooaja sensatsiooniks oli eksootiline kunst: jaapanlaste teatrietendused Saksamaal ja Ameerika neegrite „Black Flowers'i“ operetiteatri esinemised hõidsid meeli ärewil kogu mandril. Nüüd, kus nii palju kõneldakse teatri- ja üldse kunstikriisist, olid eksootilised teatrid, mis haarasid tänapäewa Euroopa teatris tülpinud publikumi uute meeleoludega rõõmustawaks waheduseks. Neegriteater „Black Flowers“ on nüüd otsaga ka Eestisse jõudnud. Reedel wõis ka Tallinna publik näha, mida juudab pakkuda must raass ka lawal. Neegrid kabarekunstniikkudena pole meile tuudmatud. Francis Mores pakkus meile hiljuti isegi neegrite laulukunsti. Neegriteater „Black Flowers“ esitas meile neegrite wõimeid ensemblis — korraga mängus, muusikas, laulus ja tantsus. „Estonias“ ettekantud Louis Douglase operett „Liisa“ andis ka meile täieliku kujutuse neegri kunstikultuurist. Öeldakse, et neegrid oma loomult on nagu lapsed, kes wanemate toiminguid mängudes järele aimawad. Imitecrimiseanne iseenesest on juba suur woorus. Ka walge raassi näitleja imiteerib. Neegritel näib see anne eriti arenenud olewat, mispärast operett „Liisas“ nii ensemble, soolo, kui ka laksimäng oli otse wirtuooslik meeleolude tõlgitsemises. Nii olid muusikaliste efektide wäljendamine näitlejale mängus sedawõrd täpne, et rasle oli wahet teha, kas mõnda kummalist häält tegi näitleja wõi wastaw pill orkestris. Ka rütmitunne on neegritel tugew. See wäljendub eriti tantsudes, kus pöörasest kiirusest hoolimata, kunagi rütmist wälja ei langeta. Neegrilaul ja muusika on algul harjumata kõrwale, kuid lõpuks wõidab kuulajaid oma wärwimitmekesisuse ja meeleoluga. Nii oli Balada Snow, „Black Flowers“ primadonna, ja Louis Douglase partiid kohati otse wõrratud. Duett „Weepin like willow tree“ oli haarawam kogu operetis, see oli nagu tetrede kudrutamine kewadisel hommikul. Ka orkester mängis kaasa, mistõttu sagedasti orkester ja lawa kujundasid ühise mänguensemble'i.

Operett „Liisa“, milles autor Louis Douglas peaosa mängis, on sisult lihtne. Keegi salapiiritusewedaja külastab maal oma kirikuõpetajast onu, armub farmeri tütresse Liisasse ja põgenewad koos New-Yorki. Neid jälgib talupoisis Rastus, kes samuti armunud Liisasse. Rahwahulgas kohtab Rastus oma kodukülast päritolewat kunstnikku, kes teda teatrisse wiib. Rastusest saab kuulus näitleja. Salawiinakaupleja wangistatakse ja operett lõpeb Liisa ning Rastuse pulmadega nende kodukülas.

See lihtne operetti kondikawa on jagatud taheksasse pilti, igasse pilti põimitud tantsu- ja laulunumbrid, ning atraktsioone. Algusest lõpuni walitseb lawal elaw tegewus, mis sama kirju ja waheldaw, kui näitlejate riietus. Hoog on kohati niiwõrd tiire, et maatajatel silmi ees kirjuks läheb. Elewust aitasid tõsta wärwirõõmsad dekoratsioonid ja suure osawusega läsitatud walguseffektid. Publik oli haaratud neegrite mängust, nii et pea lakkamatult müristes saal kiiduawaldusest.

Neegriteater „Black Flowers“ on kirju oma koosseisust. Neljakümnehingelises näiteseltskonnas leidub neegri, aaria, punase ja kollase tõu esitajaid. Ferdinand Jones ja Strappy Jones on puhtwerd neegrid, kuid ei puudu ka neid, kelle soontes woolab üle 50 protsendi punase ja walge tõu werd. Ka elukutselt on see näiteseltskond õige kirju. Nii on Ferdinand Jones endine raamatupidaja, Mike Riley poksija, Strappy Jones 10 miili ujuja, kes on juba kümned esimesed wõidud saawutanud. Ralph Thompson on elukutselt prantsuse keele õpetaja.

Näiteseltskonna silmapaistwamateks näitlejateks on Balada Snow, Louis Douglas, Francis Mores ja Arabella Fields. Balada Snow on juba 22 aastat esinenud lawal. Ta oli 6-aastane, kui esimene kord üle rambi astus. Ta on külastanud peale Euroopa Hiinat, Jaapanit, Lõuna-Ameerikat ja hiljuti isegi Wenemaad.

Kunst, mida neegritrupp pakub, ei ole kerge. See on nõudnud näitlejailt püsiwat tööd, et saawutada neid tehnilisi tulemusi, tänu millele nad ka hellitatud Euroopa teatripubliku on wõitnud.

H. W.

Mis on linnukesel muret.

Olid kallid pidupäewad,
külaliji maalt ja merelt,
sõpru sõdamelt ning werelt.
Onn, kes seda ise näewad.
Kas meil oli muret wähe,
et kuis möödub hästi aji.

Kuigi kohehuda ja kasi,
eks weel muudki tarwis lähe.

Tahaks naabreid külla tuua,
aa'da sõna sõbrajuttu,
pühki pilguks silmist nuttu,
klaasitese kokku juua.

Mis sa teed, kui endal tühi
maja õigest pidutallist.
Lõbusta siis sõpra kallist,
ole weel wõi pea pühi.
Häälest ära omad pillid,
laulutorud lõhki aetud,
siida muredega laetud,
tantsujalgel weriwillid.
Aga näed, kuis wahest weab.
Tuleb abi ootuseta,
usuta ja lootuseta.
Kes meid juhib, küll see teab.
Kõki kuuled, kaugelt kajab
põästewäe trummipõrin,
imeline pillijõrin.

Kurtja kõrwad kõki ajab.
Waata hullu, just kui taewast
kukkus maha abiandja,
lohutaja, rõõmukandja,
lunastaja wiimsest waewast.
Neegreid neliküümmend hinge!

On's weel puudu ehtsast sõbrist,
ehtsast wärwist, ehtsast poksist:
kunstiline kõrgepinge.

See on aji, millest hooli
mõistab juba noor ja wana.

Ah, me hing, see kolsuw kana
wajab õiget elukooli.

Ei me olegi nii lollid,
et kui loome kaitset teral,
peckonil ja niidikeral,
paneks maksma waimutollid.

Kõrgus teab, mis rahwas wajab:
Läänest tuleb ju kultuuri,
kaugelt Läänest hoopis suuri
ilmutusi rüppe sajab.

Kas on linnukesel hooleks,
kust ta saab ja kust ta maitseb.

Küllap looja ise kaitseb,
et tal nokast laul ei kooleks.

Tuleb neeger, hinge wõidab,
paneb tasku wäikse raha,
tõmbab üle kõrwu naha,
sõdamlikult ära sõidab.

Ah, neid neegreid terwe kari
armastab me kodumulda,
eesti sõdant, — ei wist kulda,
kuni puudub piiril jari.

Saluto di Marc.

Tallinnas
Linna algkoolidest ähtwardab 15 õpetaja wallandamine.
Koolivalitsus neile töötõimaluse otsi
Määralistelt õpetajatelt nõutakse tunnid.
Tallinna linna algkoolide wõrgu mis linna koolinõuniku Brüllowi kokku seatud, tuli linna haridusnõukogu komissioni ühisel koosolekul reede lõunaeel korda läbi waatamisele. oli see koostöölu wiidud wõimeni riigi poolt wastu wõetud, algkoolide õpetajate muutmise seaduse järele. Selle järele Tallinnas peale rohkem kui poole klassikomplekti ka wähemal õpetajaarwu wähendada. Waatamata selle tänawu linna algkoolide õpetajatest i nat juba pensionile läinud, ostab kuni 15 õpetajat kohtadelt wallandam
Läbiräägitud nõustel wõeti teatmiseks juhtumi põhimõtteline laatumisele. Seti nud taewa ühistegelaste koolipõllult lat jundimise ei wõi kergel käel fundida tati nõudele edasiõõtamise wõima leidmisele.
Linna haridusosakonna juhataja Kanz teatas, et reeket seisukorda koolivalitsus tõrgendada sellel teel, et algkoolide tuunivõimaid katsub kokku sõrmata, mis määralistel õpetajatel kunnid kaotab. Nende lõlatundide ärjalts siis tööd neli wallandamisele tu õpetajat. — Tõeleks on rohkesti neid i jaid, kes perekondlise ja majandusliste juhtorra järele täieulatuslist teenistust lipõllul ei waja. On perekondi, ku mõlemad abikaasad õpetajad, ehk mõnel muul hästitasuwal tõhal juu. dega astub koolivalitsus läbiräägimi kas nad lahkuwate õpetajate kaitsu oma tundidest ei loobuks.
Koosoleku joowitati koolivalitsusele juda teid leida, kuidas ära hoida õpetaja wa suure õpetajate arwu koolipõllul lumist ning katuda neile teenistust
Õppemaksu ojalinn kõrgendus
linna kesk- ja kutsekoolides wäljaspo Tallinnat käiwatelt õpilastelt.
Linna haridusnõukogu ja -komissioni sel koosolekul reede õhtul otsustati mu wäljaspoolt Tallinna linna kesk- ja kutsekoolides käiwate õpilaste õpperaha tõst
See küsimus on juba pikemat aega wakorral olnud. Sest waatamata selle tusele, mis linna kesk- ja kutsekoolid r saawad, tuleb siisti linnal nende ülalpidamiseks weel suured summad tu da, mis ka iga üksiku õpilase kohta ker juuremaksu linna poolt nõuab. See o

Südamlikk
1-se alevi tuletõrjujate selts tafeli doppeltkvartetile, sug tavatele, sõpradele ja härra
Nikolo
tema viimasel teckonnal sa kaunistasid.

Nõmme linna
annab välja kinnisel kirjalikul vähe 1930. a. kell 12 päeval linnavalitsu mnt. nr. 103:
1. Valdeki tän. sillutus
2. Suurtüki tän. sill
Tempelmaksustatud pakkumised litsusele ülalnimetatud tähtajaks. tava lepingu täitmise kindlustusek enne pakkumist 10 prots. pakutav tada selle summa peale seaduslik jätab omale õiguse tööd välja a pakkujale.
Tööde kirjeldused, tehnilised kava näha linnavalitsuses, alates 1

Nõmme linna
annab välja suusõnalisel vähempa 1930. a. kell 11 päeval linnavalitsu mnt. nr. 103:
Pääskülas, Oitse ja Mesila drenash torustiku mahapa
Pakkumistest osavõtjatel tuleb e sisse maksta 10 prots. pakutavast litsus jätab omale õiguse tööd vä vähempakkujale.
Tööde kirjeldus ja tingimused äripäevadel kella 9—12.

„Waba Maa“, „Esmaspäeva“ ja
üksikuid numbreid müüb TU pr. Limbergi kauplus.
vastuvõtmine talituse hindade

ru STAADION

MINE.

te autosõit läbi linna.

...ees.

...nähetest.

...upool näha, harva aga põhja pool, pea ...itte kunagi lõunas.

Tõstamaa rahvasju järele ei tohtinud ...pikerlaarele

sõrmega näidata,

...st siis mädanevat see sõrm otsast maha, ...ilega näidati; ta kuule ei tohtinud sõr...ega näidata.

Wirmalised.

Wirmalisi nähes öeldi Sangastes: „Ku...at, ilm läheb halvaks, lapsi tõrkutud pilu...pad riideid üle pea." Wirmaliste kujude ...oodustuste kui ka wärvi järele tuuletati ...allistes ette. Kui taewas wirmalisteſt pu...ane, siis pidada see jõda eht nuud halba ...ihendama.

Ratweres arwatakse, kui lumi katusele ...taha tuistab ja wirmalised wehklewad, et ...is peagi jula tuleb.

Sademed.

Sellel ajal, kui talwel pind härmas, tu...eb suwel wihma (jõulud ja jaanipäev ar...atakse wastastikku).

Warastel hea aasta

...ulewat Kudina rahwa arwates siis, kui jõ...isel see lumi, mis talwels maha jääb, öösel ...ajab; siis ei tuntawat hästi waraste jälgi. ...ajab aga päewal esimene lumi maha, siis ...awat palju wargaid tõtte. Kui esimene ...umi on maha tulnud, siis

ei tule karu pesast,

...ga määr enam august wälja.

suured lumehanged — suured wiljarõugud.

Tarwastus arwatakse, kui talwel suured ...umehanged on, et siis olewat suwel suu...ed wiljarõugud, iseäranis odrarõugud.

Kui ilm tuiskab,

...is öeldakse Põlwas, et wanatüdrukud sar...wad lund Reola soole. Kui tuiskab wahel ...äga pahaselt, siis rahwa arwates olla wa...apagan oma sellidega lumehangedes jooks...as.

Rahejadu.

Ubernas kui rahet hakkas sadama, wõeti ...ada ja pandi murule lummuli, siis ole...at sadu üle läinud. Rahejadu minewat ka ...uttu üle, kui leiwalabidas ja ahjuroop ...annakse põhja poole katusele.

Ilmu.

Halliste arwatakse, et kui kewadel mitu ...äewa udusein ilma on, siis jaawat jõgisel ...ohtesti wiija.

Wihm.

Pilistweres öeldakse, et kewadine wihm ...oorel kuul toob õnnistust, kuna jõgisel ...anal kuul — toob kahju.

Wihmase ilmaga ei tohi lina teha,

...eſt siis kaswawat see maa alla.

Soolane wihm.

Nelipühi ja lihawõtte esimesel pühal ja ...aewaminemise pühal sadawat soolast wih...ma, mis põllule kahjulik; ta s.-neljapäewa ...a s.-reedene wihm teeb põldudele natuke ...ahju. Kui wihmaga wilja tehakse, siis kas...wab wiljal sitke kõrs.

Kuiw suwi parem kui wihmane.

Wastsellinas öeldakse, et wihmalapsed ...uutawad, kuna põualapsed ei nuta. Päewa ...äljed paranewad ruttu, kuna wihmajäljed ei parane.

---

päästeweе trummipõrin,
ineline pillijõrin.

Kurtja kõrwad lifti ajab.
Waata hullu, just kui taewast
tuhkus maha abiandja,
lohutaja, rõõmukandja,
lunastaja wiimsest waewast.
Neegreid nelitümmend hinge!

On's weel puudu ehtsast sõbrist,
ehtsast wärwist, ehtsast poksist:
kunstiline kõrgepinge.

See on asi, millest hooli
mõistab juba noor ja wana.

Ah, me hing, see lolsuw kana
wajab õiget elukooli.

Ei me olegi nii lollid,
et kui loome kaitset teral,
peekonil ja niiditeral,
paneks maksma waimutollid.

Kõrgus teab, mis rahwas wajab:
Läänest tuleb ju kultuuri,
kaugelt Läänest hoopis suuri
ilmutusi rüppe sajab.

Kas on linnukesel hooleks,
kust ta saab ja kust ta maitseb.
Küllap looja ise kaitseb,
et tal nokast laul ei kooleks.

Tuleb neeger, hinge wõidab,
paneb tasku wähke raha,
tõmbab ülle kõrwu naha,
jõudamlikult ära sõidab.

Ah, neid neegreid terwe kart
armastab me kodumulda,
eesti jõudant, — ei wist kulda,
kuni puudub piiril jari.

Saluto di Mare.

Tallinnast.

Linna algkoolidest ähwardab 15 õpetajat wallandamine.

Koolwalitsus neile töönõudmisest otsimas. Määralisteſt õpetajateſt nõutakse kõrgemat tunnid.

Tallinna linna algkoolide wõrgu kaswa, mis linna koolinõunik Brüllowi poolt kokku seatud, tuli linna haridusnõukogu ja komisjoni ühisel koosolekul reede õhtul kolmandat korda läbi waatamisele. Nõud oli see koosküllu wiidrõ wõimati rõõgitogu poolt wastu wõetud, algkoolide jeaduse muutmise seadusega. Selle järele tuleb Tallinnas peale rahvakooli kut paarikümne klassikomplekti ka weel tagawaraõpetajate arvu wähendada. Waatamata sellele, et tänawu linna algkoolide õpetajateſt 12 wanat juba pensionile läinud, ootab weel kuni 15 õpetajat kohtadelt wallandamine.

Läbiräägitud nõustel wõeti teatmiseks raste seisukord põhikoolide laste kõrgemate kooliõpilaste kohta ...

...ja haridusosakonna juhataja hra Kanz teatas, et waſtet seisukorda tahab koolwalitsus kergendada sellel teel, et linna algkoolide tunniplaanid katjub kokku seada sarnaselt, mis määralisteſt õpetajateſt lõõtunnid kaotab. Nende lõõtunndide arwel loiaks siis tõõd neli wallandamisele tulewat õpetajat. — Teiseks on rõõkesti neid õpetajaid, kes perekondlise ja majanduslise seisukorra järele täieulatuslikst teenistust kõõlipõõlul ei waja. On perekondi, kus kas mõlemad abikaasad õpetajad, eht teine mõnel muul hõõstatajuwal kohal juu. Nendega astub kooliwalitsus läbiräägimisele, kas nad lahkuwate õpetajate kõõsuks ojast oma tundidest ei loobuks.

Koosolekul soowitati kooliwalitsusele katsuda teid leida, kuidas ära hoida ähwardawa suure õpetajate arwu kõõlipõõlult lahkumist ning katsuda neile teenistust leida.

Õppemaksu osaline kõrgendus

linna kesk- ja kutsekoolides wäljaspoolt Tallinnat käiwatele õpilastelt.

Linna haridusnõukogu ja komisjoni ühisel koosolekul reede õhtul otsustati muuseas wäljaspoolt Tallinna linna kesk- ja kutsekoolides käiwate õpilaste õpperaha tõsta.

See küsimus on juba pikemat aega päewakorral olnud. Sest waatamata sellele toetusele, mis linna kesk- ja kutsekoolid riigilt saawad, tuleb siiski linnal nende koolide tõlalpidamiseks weel suured summad kulutada, mis ka iga üksiku õpilase kohta kenakese juuremaksu linna poolt nõuab. See on weel arusaadaw, Tallinna enese kodanikkude laste juhtes. Kuid wäljaspoolt lastele ei leitud seda põhjendatuks.

Linnawalitsuse kaudu pannakse nüüd wõõlkogule kinnitamiseks otse — tõsta wäljaspoolt Tallinnat linna kesskoolides käiwate õpilaste aastamaksu, mis praegu Tallinna oma kodanikkudel 40 kr. ja wäljaspoolt käijatel 50 kr., wiimastel 60 krooni peale. Kaubanduskoolis, kus oma lastel õppemaks 30 kr., tawatsetakse wõõrastel tõsta 50 krooni peale. Naiskutsekoolis, kus oma lapsed praegu 30 ja wõõrad 50 krooni maksawad, tahetakse see wiimastel 70 krooni peale õppeaastas tõsta.

See kõrgendus ei tõsta õppemaksu weel kaugelti selle määrani, mis maksakse Tallinna eraekskoolides ja tõuseb 80 kroonini õppeaastas. Ka ei tasu see weel täielikult linna juurdemaksusid ka wäljaspoolt Tallinna kooliõpilaste poolt. Kõrgendusest saadaw tulu kasutatakse õppeabinõude täiendamiseks ja muuks haridusliſiks otstarbeteks.

Terwishoiu õpetus koolides arstide kätte.

Haridus- ja sotsiaalministeeriumi terwishoiu ja hoolekande walitsus juhib ringkirjaliselt maa- ja linnawalitsuste ning terwishoiu alal linnaõigustega alewiwalitsuste tähelepanu asjaolule, et paljudes meie koolides annawad terwishoiu õpetust mitte arstid. Kuna terwishoiu ja hoolekande walitsuse arwates sarnane olukord on ebaloomulik, soowitatakse wastawatel kooliwalitsustel selle eest hoolitseda, et sarnane seisukord muutuks ja asi nii korraldataks, et terwishoiu õpetajateks koolides olekſid wastawate koolide arstid, mis wõiks kõõlarsti lähemale koolile ja õpilaskonnale ning aitaks kaasa terwishoidlise seisukorra tõstmiseks nii koolis kui kooli kaudu.

Maaõpilastele linnas ulualune.

Kuna algaja kõõlaastaga Tallinna kesk- ja kutsekoolidesse jälle rohkel arwul õpilasi maalt walgub, siis tekitab nendele lastewanematele jällegi muret küsimus, kuhu oma lapsi kooliajaks Tallinnas korterisse panna. Nendele lohutuseks olgu teatatud, et Harjumaa kooliwalitsuse algatusel ellu kutsutud Harjumaa õpilaste ühiskorter pr. E. Takkeli juhatusel ka eelolewal kooliaastal edasi töötab Pikal tän. nr. 36—30 ja sinna wõetakse õpilasi korterisse kostiga 35—45 kr. ja kostita 12—15 kr. eest kuus. Mõõdunud kooliaastal leidsid tähendatud ühiskorteris ulualust üle 20 maalt pärit olewa õpilase.

Öõwalwe apteekides.

Pühapäewal wastu esmaspäewa.

W. Haase apteek, Narwa mnt. nr. 52-b Tel. 43-01. Linnaapteek, Kredlitpanga majas Tel 4-41 ja Pelgulinnas Tellisiwi t. 40, Tel 34-42.

Tallinna näituse teated.

Näituseplatsi elektrisõõsõeade ehitustöö läks wähempakkumisel a.-ü. Kopsi ja Kole 2431 krooni eest. Näituseplatsile ehitatakse 5-õõllaliste postide otsa tugew elektritraadide wõrk üle kogu platsi, mis annab wooolu lampidele kõõnuete tuhandete õõlinaide walguse suuruses, õõsaks weel ka elektromootoritele. Kogu elektrisõõsõeade näituseplatsi elektrisõõtõõrimise otstarbeks läheb maksma 7800 krooni.

Perekonnateateid.

Registreeritud linna perekonnaseisuametis:

Sünde: Kütten Mosel, Margit-Edith-Ellinor Kudisõõus, Ülo Just, Heldur Rattad, Weljo Sumil.

Abiellumisõõowe: Edmund Talpsepp ja Emilie Gawar, Ewald-Johannes Peekmann ja Leida-Lomise Pajus, August Jürkson ja Selma Baumann.

Abiellumisõõ: Hermann Tallwik ja Walli-Helene Neuhaus.

Surmaõõhtumeid: Feliks-Edmond Weidemann, 20 a. w., Adda Westel, 36 a. w., Ludmilla Ermann, 2 k. w., Heldur Rattad, 1 k. w., Priidu Kõnd, 46 a. w.

Õõmetused ja kuuritöõd

Pussitamine Narwas.

Neljapäewa õhtul tungis Narwas, Tallinna maanteel Aleksander Erreli kallale Madis Kuppar ning löi temale 3 noahaawa kerre, mille järele haawatu oigades tänawale langes. Kohale rutanud inimeste poolt toimetati haawatu haigemajja. Lõõja tabati ja toimetati trellide taha.

Surm wankril.

6. sõp. suri teel Kreenholmi haigemajja kergesõõiduwoorimehe wankril 24-aastane Elisabeth Jõesaar. Arstlisel läbiwaatamisel selgus, et Jõesaar oli surnud südamerabandusse.

Warastati... Martin Abol warastati Jaani kiriku juures puiesteel pingil tukkumise ajal taskust rahamapp raha ja dokumentidega, kokku 93 krooni wäärtuses. Alma Juthalil warastati Tellisiwi tänawal nr. 44 korjanduskarbist 18 krooni raha. Adele Ednaheiwskyl warastati Ülem-Jõe tän. nr. 6 lukustatud pööningult sõgisepaklitu ja supellina, kokku 35 krooni wäärtuses. Juhan Piipil warastati jadamas aurulaewa „Eestimaa" kajutist kohwrist karusnahku 106 krooni wäärtuses. Artur Adamsonil warastati Harku kolonisis lukustatud kapist riideid ja raha 10 krooni 90 sendi wäärtuses.

Tänane raadio.

Pühapäew, 10. august.

Tallinn. Kell 10: Poola presidendi wastuwõtu tseremoonia ülekanne jadamast ja Kadrioru lõõsi eest; 13: Bernhard Linde: Poola rahwas ajaloos ja wabaduswõitluses; 13.30: põllumajanduslike teateid; 14: õõnane kontsert. Juh. md. A. Krull. Rossini: Awam. Warastaja haraks. Schebak: Wiiuli laul. Leopold: Minarett, süit. Schrok: Sajhamajurka. Blon: Armuunelm. Thiele: Ungari fantaasia. Winterfeldt: nooruse mõõstust, waljs. Lumbye: Galopp; 15: piiblitund; 15.30: päewaudiseid; 15.45: Poola presidendi wastuwõtu tseremoonia ülekanne raekojast; 17: Poola kaitseõõe orkestri kontserdi ülekanne Kaarli puiesteelt; 19: Wana tantsumuusika (Salong, Oja, Kärt); 19.30: ilmateade Tartust; 19.35: kontsert. Juh. md. A. Krull. Mõõdunud nõdala kauninaid palu. 21.30: tantsumuusika grammofoniplaatidelt; 23: Tõrwikuõe rongitõõgu ülekanne Kadrioru lõõsi eest. (Märkus: Wiimane ülekanne on waid sõõdja ilma puhul.)

Tartu. Kell 10: ülekanne Tall. 21.30: tantsumuusika grammofoniplaatidelt.

Helsingi (230,6), **Lahti** (1796,4) 12: klawer; 18: grammofon; 19.30: sõõlõõlaul; 19.50: ork. kontsert; 20.40: wiiul; 21: ork. kontsert; 22.15: sõõjaw. muusika.

Berliin (418) 9,50: hommikteenistus; 15.30: harmoonium; 16.30: laule; 17.30: meestekoor; 19: sõõjaw. muusika; 20.30: huumori; 21: tantse.

Langenberg (472,4) 9: grammofon; 10: hommikk.; 14: kontsert; 18: grammofon; 21: õhtukontsert.

London (261,3) 17,15: sõõjaw. orkester; 18.30: sõõliste; 22.05: Waleesi rahwusorkester.

Riia (525) 20.30: rahw. kontsert; 21.20: jama jatkub; 22,15: grammofon; 23: tantsumuusika.

Wiin (516,4) 12: Salzburgi pidumäng; 14: l. kontsert; 16.30: p. l. kontsert; 19.15: laule; 20.30: celloõõhtu; 21.30: ooper „Martha".

Warssam (1411,8) 13.10: grammofon; 18,25: politsei orkester; 20.25: grammofon; 21,15: rahw.-kontsert; 23: Ür. K. Zawistowicz „Eesti kultuuri ajalooõõ"; 24: tantsumuusika.

Stokholm (436), **Motala** (1348,3) 16: sõõjaw. muusika; 17: lastele; 17.30: grammofon; 20.15: ork. kontsert; 21.15: kuulsamäng; 22.40: ajaw. muusika.

Moskwa (1304,3) 8: informatsiooni; 10: kontsert ja kirj. loengud; 12: kontsert; 18.45: jama jatkub.

Praaha (487) 8: kontsert; 11.30: kinnu laule; 16.15: ooper; 19: sõõja õõatel.; 20.30: kontsert; 21.55: puhkpillid; 23.20: tantsumuusika.

Budapest (550,5) 12.15: kirikumuusika; 14: kontsert; 15.30: grammofon; 17: raadio õõtsõum; 18.10: ork. kontsert; 20: sõõlõõlaul; 21: Ungari laule, lõpuks muusikamuusika.

Esmaspäew, 11. august.

Kell 9.20: äratusõõlaul Poola presidendile (ülekanne Kadrioru lõõsi eest); 11.30: paraadi ülekanne Wabadusplatsilt; 15.15: päewaudiseid; 15.30: ajanäitaja õõendus kuni 16.15: grammofonimuusika; 19.15: reklaami ja teadaandeid; 19.30: päewaudiseid; 19.30: wan. ltn. Laugus: Poola merejõududest; 20: ilmateade Tartust; 20.05: grammofonimuusika; 21.45: Poola presidendi lahkumise tseremoonia ülekanne jadamast.

Kiwisadu Lasnamäel. Kure tän. nr. 16 majaperemoine Kristine Paul kaebas, et Otto Kudu lasep Pauli maja juures lõhtainetega paasi purustada, ega wõta selle juures wastawaid kaitseabinõusid tarwitusele. K. Pauli seletuse järele langemat kiwisõõsud tema maja katusele ja purustawat seda.

Poliitene kukkus wankrilt. Reedel toodi linnahaigemajja rawitsemisele Harku wallas, Kõstikiwi talus elutsew Edgar Treimann, 14 aastat wana. Ta oli oma kodu lähedal wankrilt maha kukkunud ja oma paremu käeluu pooleks murdnud.

Kiwimurgus Lasnamäel. Priidik Rosenbergil warastati Lasnamäel paemurrust kolm kantsilda paekiwe. Eile tabas Rosenberg woorimehe Jüri E., kes oli Rosenbergi kiwimurrust koorma kiwe wankrile ladunnud.

Haawas kordnitku. Paul Aunapi peale tehti protokoll politseiniku au haawamise pärast. Aunap oli öelnud kõõnik Jaak Tõnissonile selle ametikohuste täitmisel haawawaid sõõnu. Ka teoga haawamises on Aunapi wastu süüdistus tõstetud.

O.-ü. „Waba Maa" kirjastus ja trükk.
Wastutaw toimetaja T. Toms.

Südamlikku tänu avaldame

1-se alevi tuletõrjujate seltsi korrapidajate osakonnale, Rev. Liedertafeli doppeltkvartetile, sugulastele, kaasteenijatele, ärisõõpradele, tuttavatele, sõõpradele ja härra Evald Hartmannile, kes mele armast venda

Nikolai Malmson'i

toma viimasel teekonnal saatsid ja tema kalmu pärgadega ja lilledega kaunistasid.

Leinajad omaksed.

Nõmme linnavalitsus

annab välja kinnisel kirjalikul vähempakkumisel 15. aug. 1930. a. kell 12 päeval linnavalitsuse ruumides S. Pärnu mnt. nr. 103:

1. Valdeki tän. sillutuse kuni Pika t.
2. Suurtaki tän. sillutuse.

Tempelmaksustatud pakkumised sisse anda linnavalitsusele ülalnimetatud tähtajaks. Pakkumise ja sõlmitava lepingu täitmise kindlustuseks tuleb sisse maksta enne pakkumist 10 prots. pakutavast summast, või esitada selle summa peale seaduslik tagatis. Linnavalitsus jätab omale õiguse tööd välja anda ka mittevähempakkujale.

Tööde kirjeldused, tehnilised tingimused ja lepingu kava näha linnavalitsuses, alates 13. augustist, kl. 9—12.

Linnavalitsus.

Nõmme linnavalitsus

annab välja suusõõnalisel vähempakkumisel 15. augustil 1930. a. kell 11 päeval linnavalitsuse ruumides, S. Pärnu mnt. nr. 103:

Pääskülas, Oitse ja Mesila tänavate vahelise drenaši torustiku mahapanemise tööd.

Pakkumistest osavõtjatel tuleb enne pakkumise algust sisse maksta 10 prots. pakutavast alghinnast. Linnavalitsus jätab omale õiguse tööd välja anda ka mittevähempakkujale.

Tööde kirjeldus ja tingimused näha linnavalitsuses äripäevadel kella 9—12.

Linnavalitsus.

„Waba Maa", „Esmaspäeva" ja „Rahvalehe"

üksikuid numbreid müüb **TURL, Viljandi tn. 8, pr. Limbergi kauplus.** Tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmine talituse hindadega.

Dr. Julius Prisko
Haavakaig. orthopeedia ja kirurgilise tuberkuloosi eriarst
Dr. Erika Prisko
Laste- ja sisehaigused.
Riguliste tän. 1t—2.
Kõnetunnid: 9—11 ja 4—6.
Telefon 432-96.

Tagasi jõudnud
Dr. Paul Pedusaar
Sise- ja naistehaigused.
Kuninga tän. 5. Telef. 4-56.
Vastuv. kl. 9—10 ja 4—5.

23. aug. kell 10 h. on Saue vallamajas Jälgimäe
kooliõpetaja valimine.
Saue vallavalitsus.

Kes on nõus finantseerima

väikest tulutoovat ettevõtet. Vajalise kapitali suurus on kuni 1000 krooni.

Soovikorral võib osanikuks hakata. Kindlustuseks tööstuse sisseseade.

Vastata kuni 11. august „A. B."

End. **Türi-Alliku tütarlaste kihelkonnakooli vanem maja** ühes suureme krundiga soodsat. tingimustel

müüa.

Sealsamas suur **viljapuuaed** rendile anda. Lähem. teateid annab H. Wiermann, Tallinnas, Paldiski mnt. 6—3.

Kes on huvitatud seebitööstusest, võib astuda tööstuse

osanikuks,

et ühiselt töötada eriteadlasega Tööstus on käimas.

Vajalik alguskapital 1000 krooni. Kirjad sit. 11. august „Réné"

Vabadussõja Ajaloo Komitee vajab

kantselei ja arhiivtööle

üht meesjõudu. Palk Kr. 60.— kuus. — Tempelmaksustatud sooviavaldus ühes lühikese elulookirjeldusega saata Vabadussõja Ajaloo Komitee Töökomisjoni juhi nimele kaitseministeeriumi, Tallinna, Pagari tn. 1.

Tartu ülik. bakter. laboratooriumis valmistatud

veinipärmid

hind 60 senti pudel.

Tarvitamise õpetus kaasas.

Müügil: **Tallinnas** — Ephag, Mey ja Landesen ja Treublut; **Tartus** — Central ja Lill; **Viljandis** — Jürgens; **Haapsalus** — Selg; **Rakweres** — Haase ja Nylaender; **Narwas** — Peetri ja N. Ü. Haigekassa apteek ning kõikides suuremates rohukauplustes linnas ja maa-apteekides. Õunaveinile soovitame — SAUTERNE!

Kuulutus.

Rakwere-Paide rahukogu tsiwiiloskond kuulutab Balti eraseaduse § 36 märkuse põhjal, et Eesti wabariigi kodanikud Ludwig Tanieli p. Oja, kes elab Tartus, Aia tän. nr. 56, ja Marie Joani tr. Oja, sünd. Ers, kes elab Tartus, Filosofi tän. nr. 20, on Tartu notari Hugo Wihalemi juures 16. mail 1930 a. reg. nr. 1758 all sõlminud abielulepingu, millega nemad oma abielu suhtes ära muudanad Balti eraseaduses ettenähtud abikaasade waranduse ühisuse.

Tartus, 31. juulil 1930 a. nr. 707—3. 1930 a.

Rahukogu esimehe k. t.: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Kuulutus.

Tartu-Wõru rahukogu tsiwiiloskond kuulutab Balti eraseaduse § 36 märkuse põhjal, et Eesti wabariigi kodanikud August Peetri p. Jaarmann ja Lilli-Hilda Aleksandri tütar Jaarmann, sünd. Tetter, kes elawad Wõrus, Liiwa tän. nr. 18, on Wõru notari August Sermati juures 24. jaanuaril 1930 a. reg. nr. 825 all sõlminud abielulepingu, millega nemad oma abielu suhtes ära muudanad Balti eraseaduses ettenähtud abikaasade waranduse ühisuse.

Tartus, 31. juulil 1930 a. nr. 633—3. 1930 a.

Rahukogu esimehe k. t.: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Kuulutus.

Rakwere-Paide rahukogu kuulutab tsiw. kp. sead. § 726 põhjal, et tähendatud rahukogu oma kinnisel koosolekul 10. juunil 1930. a., läbi waadanud Willem Rojs'i nõude Rosalie Rojs'i wastu abielulahutuse pärast, otsustas tagasilükata: nõudmise rahuldamiseks lahutada abielu, mis nõudja Willem Adu p. Rojs'i ja kostja Rosalie Jüri tr. Rojs'i wahel 18. aprillil 1905. a. sõlmitud ja Simuna kogudusе kirikuraamatus registreeritud, abielusead. § 22 põhjal, kostja süüdlaseks pooleks tunnistades abielulahutuses; siise nõude nõudjalt riigi kasuks 30 krooni lohutusõõwu ja kostjalt nõudja kasuks 33 kr. 63 senti lohtu- ja 66 krooni asjaajamisekulusid.

Rakweres, 24. juulil 1930. a.

Rahukogu alaline liige: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Kuulutus.

Rakwere-Paide rahukogu kuulutab tsiw. kp. sead. § 2086 põhjal, et rahukogu oma awaliku lohtuistungil, 4. oktoobril 1929. a., läbi waadanud Toomas Tooming'i taotlusel lajuwa obligatsiooni kustutamise asja, määras: pärse rahuldamiseks tunnistada kadunuks Toomas Joosepi p. Tooming'i pärast olewa Wirumaal, ajuwa Tudolinna mõisast eraldatud taluloha „Karafini nr. 57", kinn. nr. 7531 peale Doni Põllupanga kasuks kinnistatud obligatsiooni 29. detsembrist 1911. a. nr. 1213 all ja wõlg selle obligatsiooni järele 2300 rubla juurutses summas lajutuks, andes asjaalgatajale Toomas Tooming'ile õigus seda wõlga maha kustutada kinnistusaoskonna raamatus kõna obligatsiooni eštamata. Tsiw. kp. s. §§ 2086 ja 2092 põhjal käesolew määrus seaduses ettenähtud korras wõija kuulutada ja tsiw. kp. sead. § 8466 põhjal siise nõuda asjaalgatajalt Toomas Tooming'lt riigi kasuks 3 kr. lohtusõõwu.

Rakweres, 26. juunil 1930. a.

Rahukogu alaline liige: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Kuulutus.

Narwa 1. jaoskonna Rahulohtunik kutsub kaubamaja D. Sinowjew'i ja Ko., selle elukoht teadmata, tsiwiilkp. sead. §§ 58, 58¹ ja 309 põhjal, kui kostjat surn. Adolf Hahni pärandusе tõõbu nõude asjas D. Sinowjew ja Ko. ja teiste wastu 850 kr. pärast — enese ehk oma woliniku elukohta selleie kohtusse teatama nelja (4) kuu jooksul, selle kuulutuse „Riigi Teatajas" ilmumise päewast arwates, hoiatades, et wastasel korral, peale selle tähtaja möödumist, kutse temale kätteantuks loetakse ehk asi arutusele tuleb. Mitteilmumise tagajärjed on ettenähtud tsiw. kp. sead. § 145 ja 145².

Narwa 1. jsk. rahulohtunik: (allkiri). Sekretär: (allkiri).

Kohtukutse.

Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonna Keila jsk. rahukohtunik, kelle ajutoht Harjumaal, Keila alewis, kutsub tsiw. kp. sead. § § 58, 58¹ ja 309¹ põhjal Bernhard Ende't, kelle endine elukoht oli Keila mal., Ohtus, Measiksa talus, kuna tema praegune elukoht teadmata, nelja kuu jooksul, arwates kuulutuse ilmumise päewast „Riigi Teatajas", kui kostjat wastust andma Hans Tromp'i nõude asjas tema wastu 35 krooni pärast, hoiatusega, et ilmumata jäämise korral tähendatud aja jooksul see kutse kätteantuks loetakse endise elukoha järgi ja asi arutusele tuleb. Ilmumata jäämise tagajärjed on tähendatud tsiw. kp. s. § 145 ja järgm.

Keilas, 24. juulil 1930. a. nr. 310.

Keila jsk. rahukohtunik: (allkiri). Sekretär: (allkiri).

Kohtukutse.

Tallinna 4. jaoskonna rahukohtunik kutsub tsiw. kp. sead. § § 293, 309¹ ja 4. põhjal Karl-Eduard Rogenhagen'i, kelle elukoht teadmata, nelja (4) kuu jooksul, arwates kuulutuse ilmumise päewast „Riigi Teatajas", kui kostjat wastust andma Helene Silber'i nõudeasjas Karl-Eduard Rogenhageni wastu 217 kr. 60 s. üle, hoiatusega, et mitteilmumisel kutse loetakse kätteantuks, ja asi määratakse arutusele. Mitteilmumise tagajärjed on tähendatud tsiw. kp. sead. § 145 ja järgmistes.

Nõudepalwele, mis saadud 16. juunil 1930. on pandud ligi Helene Silber'i palgaraamat.

Rahukohtunik: (allkiri). Sekretär: (allkiri).

Kuulutus.

Rakwere-Paide rahukogu kuulutab tsiw. kp. sead. § 726 põhjal, et tähendatud rahukogu oma awaliku koosoleku 4. juunil 1930 a., läbi waadanud Johannes Lehter'i nõude Karl Lehteri, Eduard, Gustaw, Aleksander ja Hildegar Lehter'i, Ida Rosenstrauchi ja Emilie Raaweli wastu taluohtude omandusõõiguse tunnustamise pärast, otsustas: nõudmise rahuldamiseks tunnistada igaenend waidluse alusel nõudja Johannes Lehteri (Leichter) omandusеks Wirumaal, Kõru mõisast lahutatud talumaaohut „Kõnioja" kinn. nr. 184 all ja mõisamaaohut „Rüütel" kinn. nr. 233 all ja temale õigus anda neid kinnisvarasid oma nimele ümber kinnistada. Siise nõuda kostjatelt nõudja kasuks 24 kr. 80 sent lohtu- ja asjaajamise kulusid. Käesolew otsus kostja Emilie Raaweli juhtes tunnistada tagasilükatuks otsuseks.

Rakweres, 24. juulil 1930. a.

Rahukogu alaline liige: (allkiri). Abisekretär: (allkiri).

Kaupmehed-jällemüüjad!

Koolihooaeg läheneb.

Meilt leiate alati

sõbralikku vastuvõttu ja nõuannet

ka siis, kui Teie midagi ei osta.

K.-Ü. „RAHVAÜLIKOOLI"

raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplused

Tallinnas, Harju tn. 48, omas majas, tel. 24-49

Jaani tn. 6, pangamajas, tel. 6-66 ja 30-67.

Kaalude ostmisel valitagu mitte kõige odavam, vaid kõige parem kaal. Pahad kaalud teevad suurt kahju. **„VEGA"** märk garanteerib Teile soliidse, täpse kaalu.

MASINA- & KAALUVABRIK „VEGA"

Tallinn, Lutri 48, telef. 309-15.

Ostame

KODUMAA NISU

ja maksame kõrgemat päevahinda.

SUURVESKI

J. Puhk & Pojad

Tallinnas, Rannavärava 21.

Kõike sorte hööveldatud ja hööveldamata

ehitusmaterjali

ja

ehitustakku

soovitab saeveski ja ehitusmaterjali ladu **KARL SIMON** (end. Konstantin Jürgens), Rannavärava p. 19, tel. 1-53.

Hotell-restoraan

kohe ära anda omaniku surma puhul ühes sisseseadega. Kilingi-Nõmme alevis.
Teateid saab E. Suster'ilt Kilingi-Nõmme.

Korrektne teenimine — **Mõõdukad hinnad**

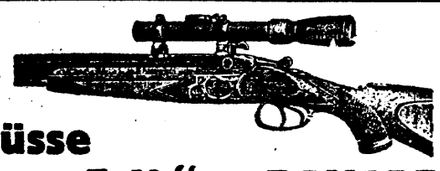

Jahipüsse

Belgia browninguid **„F. N."** ja **„BAYARD"** laskemoona ja jahitarbeid.

Raud- ja **teraskaupu**

erakorralise võimaluse tõttu suure hinnaalandusega soovitab

M. MÄNNIL & Ko.

Tallinnas, Pikk 13, kõnetraat 431-49.

Seinapappi

igas paksuses

K-ü. „Rahvaülikooli"

kauplused Tallinnas

Harju t. 48, omas majas, tel. 24-49;

Jaani tn. 6, pangamajas, tel. 6-66 ja 30-67.

Müüa korraga ehk jaokaupa

1000 pd. häid põlluheinu

Paide ümbruskonnas. Soovitav anda kaitseväele.

Järelpärimistega pöörata Koigi valla sekretäri Vainometsa poole, Koigi kaudu.

„GRANIIT"

Grafolin **põranda-lakkvärv** mitmes värvitoonis on **garanteeritud headuses** ja väljasp. võistl.

Saadaval igas rohu- ja värvikauplused, hind Kr. 2.— kilo.

H. Graf & E. Jürgens O-ü.

Tallinn, Soo tän. 22, kõnetr. (2)20-33.

Naisterahva ja meesterahva

uued jalgrattad

Kr.85.— ja kallimad müüa mehaanika-töökojas Väike Tartu mnt. 24.

Võtan vastu oma töökojas kõiksugu jalgratta parandus- ja emailimistöid. **A. Küttim.**

„ESTONIA" TEATER.

Esmaspäeval, 11. ja teisipäeval, 12. augustil

NEEGRITEATRI

kaks viimast külaskäiguetendust.

Kantakse ette L. Douglase neegrioperett-revüü „LIISA", 2. vaat., 8 pildis.

Operetis esinevad 40 neegrit.

Neegri koor, neegri orkester, neegri ballett, neegri kostüümid, neegri dekoratsioonid, neegri laulud, neegri muusika.

Algus kell pool 9 õhtul.

Pääsetähed: Kr. 5.50 kuni kr. 1.— „Estonia" teatri kassas kella 10—1 e. l. ja 5—7 p. l. ja pühapäeval kella 12—2 päeval ja 5—7 õhtul.

„Estonia" teatribüroo.

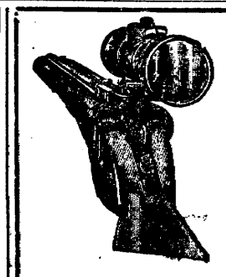

Jahipüsse, Püstoleid, Spordipüsse parematest Saksa ja Belgia vabrikutest.

Õhupüsse jne.

Laskemoona, Jahitarbeid, Vask ja papp kestas d, Tonge jne. saate paremas headuses, kõige mõõdukamate hindadega

Joh. Freibach'i

masinatę kauplusest, Tallinn, V. Karja 8.

Junol ja **Mirol.**

Junoli soovitame peakõõma puhul ja juukste väljalangemise vastu ning juukste kasvu edendamiseks.

Mirolt tarv. kui juuksed lõhkevad ja murduvad. Teeb pehmeks ja läikivaks.

Harju maavalitsuse ehitusteedeosakond

annab välja kinnisel kirjalikul vähempakkumisel 23. augustil s. a. kell 11 h. Tallinnas, S. Roosikrantsi t. 12.

Veskioja raudbetoon sillaehitustööd

Raudalu maantee 26 kl. peal arvates **Raplast.**

Tempelmaksetud pakkumised sisse anda Ehitus-teedeosakonnale ülalnimetatud tähtajaks.

Pakkumise ja sõlmitava lepingu täitmise kindlustuseks tuleb sisse maksta enne pakkumist või esitada seaduslik tagatis kr. 750.—

Plaan ja lepingu kava on näha Ehitus-teedeosakonnas. kust saab ka töödekirjeldusi, tingimusi ja pakkumislehti alates 13. augustist s. a.

Ehitus-teedeosakond.

Eesti Turistide Ühing

korraldab huvitava ja odava

oppereisi Poolamaale.

ühenduses Vilnos 14.—28. septembril peetava rahvakunsti ja rahvatööstuse näitusega.

Peatatakse **Vilnos, Varssavis, Katovices, Krakovis, Zakopanes ja Lvovis** ja tutvunetakse Poola nägemisväärsete kohtadega, tööstusettevõtetega ja kaevandustega.

Väljasõit Tallinnast 14. septembril; õppereisi kestvus 10 päeva.

Sõiduhind ühes ühispassi ja viisadega kr. 82.50.

Ülesandmisi võetakse vastu 5. septembrini Eesti Turistide Ühingu büroos, Tallinnas, Viru tän. 26. Tel. 17-19.

EESTI TURISTIDE ÜHINGU

poolt 16. skp. **Stokholmi näitusele** korraldatavas ekskursioonis on veel mõned vabad kohad olemas.

Sõiduhind ühes ühiskorteriga 23, 30, 40 ja 50 krooni. Ülesandmisi võetakse vastu 13. skp. ühingu büroos.

Kärt'i mööbliäri üle viidud **Harju t. 32.**

Telef. 11—15.

Suures valikus saali-, sööginoa ja kabinettmööbleid, tugevaid tiivaneid pliiisi ja riidega ja kõiki maja mööbleid, oma töökojas valmistatud kuiv. materjalist.

% Waba Maa trükikoda

Pikk tänav 54/58, kõnetr. 6-67, Tallinn.

Nimekaarte
Pidukutseid
Aruandeid
Kirjablanke
Müürilehti

ja muid trükitöid valmistatakse. kiirelt, maitserikkalt ja odavalt.

Tellimiste täitmine ka postiteel.

Rumeenia konsulaat,

Kreeka kindral-konsulaat.

Passide viseerimine jne.

Tallinna Laevaühisuse kontoris,

S. Karja 1, Laenupanga majas. Kõnetunnid 4—6.

Suures valikus pakub

kontori- ja joonestustarbeid;
värve kunstnikkudele;
tasku- täitesulepäid igavese kuldsulega;
taskunuge ja -kääre jne.

Mich. Schaefer

Rataskaevu t. nr. 5.

Tel. 431-54.

Suur laste mänguasjade osakond.

Roland-Linie A-G., Bremen

Bremeni

laadib siin umbes 12. augustil s. a.

aurik „OLYMPIA"

Aurik võtab läbiveokaupu kõikidesse maailma sadamatesse, ümberlaadimisega Bremenis.

Lähemad juhused iga 10 päeva pärast.

Kaubaülesandeid võtab vastu

BALTI LLOYD

(CURT SCHILLER)

Tallinn, Pikk t. 67. Tel. 21-63, 17-99.

Kasepää vallavalitsus

vajab selle valla Tiheda vene algkoolile kutselist

õpetajat.

Valimine Kasepää vallamajas 24. augustil s. a. kell 13 päeval. Sooviavaldused ühes eluloo kirjeldusega ja vastavate dokumentidega saata vallavalitsusele 23. augustiks s. a.

Sooviavaldused käivad 50-sendilise ja lisad a 10-sendilise tempelmaksu alla. Isiklik ilmumine soovitav.

Pruugitud kooliraamatuid

ja muid väärtuslikke raamatuid **ostab ja müüb**

„Piramiid"

Voorimehe t. 1, mõni samm Raekoja platsilt, sissekäik läbi koridori.

Krundid müüa

Kristiine ja Luha tän. vahel. Järele kuulata Pikk t. 30, kr. 5 kella 3—5.

Iseseisvalt töötav

mölder

soovib kohta. Kirj. Keila postkontor, nõudm. „Mölder" all.

Jalgratturitele jalgratta laternaid, karbiit ja kõiki seltsi rattaosad, kummid ostke ainult **Suur Tartu mnt. 42.** Hinnad kõige odavamad ja suur valik.

Ühingu liikmetele veel eriline hinnaalandus,

Suur Tartu mnt. 42. Vold. Laanberg.

Varustusvalitsuse ehituse- ja korteriosakond

annab välja

kinnisel vähempakkumisel 20. augustil s. a. kell 10 **Jõhvis ja Narvas** Km. ministeeriumi hoonetesse

elektrivalgustuse sisseseade tööd.

Lähemaid teateid saab osakonnast, Tallinn, Uus tän. 10, igal tööpäeval kella 10—13.

Royal Mail Line

Lõuna-Ameerika

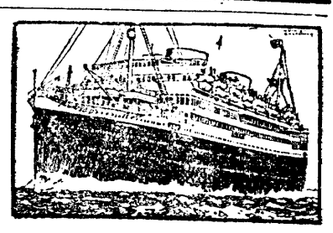

(Argentiina, Uruguay, Brasiilia)

Järgmised väljasõidud Cherbourgist ehk Inglismaalt:

„Alcantara"	22.181	tonsi	29. augustil 1930.
„Arlanza"	14.622	„	12. septembr. 1930
„Darro"	11.484	„	15. septembr. 1930
„Asturias"	22.071	„	26. septembr. 1930

Hinnad ja lähem. teateid kõikide sihtkohtade üle annab: Ainuesind. Eestis: **J. V. Poskitt,** Tallinn, Vene t. 11-a, k. 9, tel. aut. 429-25. Telegr.: „Jasposk-Tallinn"

Toimetus:

Pikk tänav nr. 58, Tallinnas.
Käsituunid kella 10—12.

Peatoimetaja telefon	nr. 82
Päevauudiste osakond	„ 3-09
Kaugeföned	„ 1-55
Toimetuse üldine	„ 23-75
Trükikoda	„ 6-67

Telefonid erakorteritesse:

Peatoimetajal Nõmme	nr. 1-26
Toimetuse sekretäril	„ 6-64
Päevauudiste osak. juh.	„ 13-81
Arijuhil	„ 4-61

Kontor kuulutuste ja tellimiste äraan[illegible] Olemiste kirikut). Telefon 3-[illegible] Arijuhatus (tel. 3-53) ja arveosakon[illegible] 54-56, teisel korral. Arijuhi kõnet[illegible] Tellimiste ja lehtede äraaatmise asjus[illegible]

Nr. 186 (3512).

Poola

Poola president Moscicki ja riigiwa[illegible]

Kadrioru lossis peale külaliste saabumist.

Poola presidendile anti üle kotkar[illegible] Eesti välisministri eine Poola wäli[illegible] ministri auks.

Riigiwanem Strandman ja Poo[illegible] president Moscicki saabusid sadama[illegible] tulles lossi pühapäeval kell 11.4[illegible] Kesklinna kitsad tänawad määraj[illegible] pidulikule jõidule ratsaeskordi saat[illegible] aeglasema tempo. Kulus ligi kaksfüm[illegible] mend minutit spaleeridega paliistat[illegible] tänawate läbistamiseks.

Riigiwanem wiis presidendi on[illegible] wastuwõtu ruumidesse, kus tutwu[illegible] tas oma abikaasale külalist. Tul[illegible] koos suurde saali, kus Poola saad[illegible] minister Libicki riigiwanema abika[illegible] jale esitas presidendi saatjaskonna.

Warsti saabusid lossi diplomaatko[illegible] na liikmed. Kella weerand kahetei[illegible] kümneks oli kogu diplomaatlik korp[illegible] kogunenud lossi suurde saali. Saad[illegible] kud ajusid wanuse järjekorras. Dipl[illegible] maatkonna wanemaks on Taani sa[illegible] dik F. de Lerche, kelle alaline ajuto[illegible] on Helsingis ja kes pidupäewadeks [illegible] saabunud Tallinna.

Wälissaadikud esitas

aga presidendile Poola saadik mini[illegible] ter Libicki.

Kell ½2 oli lossis intiimeine riig[illegible] wanema juures, millest wõtsid o[illegible] peale presidendi weel ta poeg M. Mo[illegible] cicki ja presidendi adjudant, kes ko[illegible] presidendiga ajusid lossi.

Samal ajal andis wälisministri[illegible] Lattik eine Poola wälisministri[illegible] oma esituskorteris, millest wõtsid [illegible] presidendi saatjaskonda kuuluwad [illegible] kud, diplomaatkonna wanem, L[illegible] saadik Sarin, Eesti saadik Warssaw[illegible] K. Tofer, wäliskomisjoni liikmed [illegible] Poola ajakirjanikud. Einel pöör[illegible] wälisminister Lattik Poola wälism[illegible] nistri poole järgmise kõnega:

Wälisminister Lattiku kõne.

„Ekstsellents.

Suure rõõmu ja tõelise heameelega [illegible] wiian Teid sel kaunil juhusel, mil T[illegible] suure riigi nimi on meie kõikide huulil [illegible] südameis. Seda rõõmu suurendab m[illegible] enam unustamatu mälestus ülisüdamlik[illegible] wastuwõtust, mis hiljuti alles ojals[illegible] Eesti riigiwanemale Teie kaunis pea[illegible] nas. Ei saa olla konstateerimata, et n[illegible] laks manifestatsiooni rajanewad wast[illegible] tikuse usalduse ja awameelsuse tugewal n[illegible] loomulikul alusel. Need on täies loosk[illegible] rahu ideaaliga, sest Eesti-Poola sõbrus[illegible] mõeldud rahwuswahelise koostöö tegur[illegible] mille eesmärgiks on lähendada kõiki r[illegible] waid ühise kultuurilise päranduse tajuta[illegible] jeks. Teie Ekstsellentsi juured teened r[illegible]